

תלמודו בידו

קיצור
"עיקרי
השולחן"

סדרת
ספרי
הלכה

שינון הנלמד
בשולחן ערוך ונושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
בשיטה יחודית מאירת עיניים
המקלה על הזכרון

הלכות
מליחה ובשר בחלב
יורה דעה ס"ו סט-עח, פז-צז

"ושנתם"
שיהיו דברי תורה
מחודדים בפין
שאם ישאלך אדם
דבר אל הגמגום
אלא אמור לו מיד
(קדושין ל"א)

תלמודו
בידו
קיצור
"עיקרי
השולחן"

8

הלכות
מליחה
ובשר בחלב
יורה דעה
ס"ו סט-עח
פז-צז

מפעל
עיקרי
השולחן

בס"ד

יצירת פאר ללומדי "יורה יורה" ולרבנים

לימוד ושינון
השולחן ערוך ונושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
בשיטה יחודית מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
שזכתה להסכמת גדולי הדור ולברכתם

סדרת ספרי הלכה עיקרי השולחן

המעלות שבספרים:

- א. סיכום בהיר ותמציתי
- ב. סדר שיטתי
- ג. הבאת לשון השו"ע והרמ"א
- ד. הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף
- ה. השתלשלות ההלכה - מהמקור בגמ' עד לפסיקתה
- ו. שינון מהיר
- ז. זכירת הלימוד
- ח. נוטריקונים - לזכירת הדינים
- ט. תוספת סימונים:
 - סימון למחמיר
 - סימון למקל
 - סימון לשיטה שאינה מחמירה ואינה מקלה
- י. הכנה מצוינת לבחינות הסמכה ל"יורה יורה"

סדרת ספרי מפעל "עיקרי השולחן":

- עיקרי השולחן - הלכות מליחה ובשר בחלב
- עיקרי השולחן - הלכות נדה
- עיקרי השולחן - הלכות ביקו"ח ואבלות
- עיקרי השולחן - הלכות חופה וקידושין
- תלמודו בידו - הלכות מליחה ובשר בחלב
- תלמודו בידו - הלכות נדה
- תלמודו בידו - הלכות ביקו"ח ואבלות
- תלמודו בידו - הלכות חופה וקידושין

רח' בן ציון 24/8, א', ירושלים, 9542337, טל': 02-65-14-196, דוא"ל: ikarei613@gmail.com

To buy: Tel. 02-65-14-196 טל' לרכישה

To order: E-mail: be2591@012.net.il, דוא"ל: Tel. 03-67-65-382 טל' הפצה ומשלוחים

תלמודו בידו

קיצור "עיקרי השולחן"

(כרך א')

סיכום בהיר ותמציתי
לשולחן ערוך ולנושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון

הלכות מליחה ובשר בחלב

יורה דעה סי' סט-עח, פז-צז

ובו ג' חלקים:

א. תלמודו בידו - קיצור "עיקרי השולחן"	ובו יבוארו פסקי השו"ע והרמ"א עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים, ודברי נושאי הכלים בקצרה, ופעמים שיש גם מפוסקי דורנו
ב. ושנתם	ובו נושאי הסימנים, והנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם, ונוטריקונים, לשינון וחזרה בעל פה, שיהיו מחודדים בפין
ג. עיקרי מבחן השולחן	ובו שאלות לחזרה ממבחני הסמכה [ומראי מקומות לתשובות], לפי סדר הסימנים והסעיפים, שיועילו מאוד לנבחני "יורה יורה"

חובר בס"ד ע"י
משה ב"ר שלמה כהן
וצוות תלמידי חכמים
במפעל "עיקרי השולחן"
עיה"ק ירושלים תובב"א

הבהרה לציבור הלומדים

א. לשאלת רבים, הספר "תלמודו בידו" אינו זהה לספר "עיקרי השולחן", מכיון ששם הובאו הדברים בהרחבה וכאן בקצרה, ועוד ששם הובאו חלקים נוספים שלא הובאו כאן.

ב. אין תחליף ללימוד ההלכה באותה דרך שלמדו רבותינו מדורי דורות: מתוך עיון בגמרא, בראשונים, טור, בית יוסף, שולחן ערוך, רמ"א ונושאי כליהם עד לפוסקי הדורות האחרונים. עם זאת לומדים המעוניינים בכלי עזר שיסייע לסדר את לימודם, יוכלו לאחר לימוד יסודי וחזרה על הספר "עיקרי השולחן", לחזור על תמצית הדינים המובאים כאן ב"תלמודו בידו", וב"ושנתם".

ו ז א ת ל מ ו ד ע י

ספר זה נועד לסיכום וסידור השיטות השונות של רבותינו ולא להורות הלכה למעשה. בשאלת הלכה למעשה יש לעיין במקור הדין ולפנות למורה הוראה מוסמך. אם טעינו או שנפלה טעות דפוס, אנא כתבו לנו כדי שנוכל לתקן במהדורה הבאה.

שבט תשפ"ב

מען למכתבים, הנצחות והקדשות:

מפעל "עיקרי השולחן"

ללימוד פסקי השו"ע והרמ"א

עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים

ודברי הנו"כ על השו"ע

בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון

רח' בן ציון 24/8 א', ירושלים, מיקוד: 9542337

טל': 02-65-141-96

דוא"ל: ikarei613@gmail.com

כל הזכויות שמורות

היות ובספר זה הושקע הון רב ויגיעה של שנים רבות, לכן על פי דין תורה ולהבדיל על פי הזכויות הבינלאומיות, אנו אוסרים בכל תוקף כל הדפסה, צילום והעתקה מספר זה בכל אמצעי שהוא, בלא לקבל בכתב את רשותו של הרב משה כהן, בעל הזכויות.

מסת"ב: 8-91486-0-978-965

עיצוב כריכה ושערים: ג. ויסקופף • דפוס דורות בע"מ

עיקרי השולחן

שיטת לימוד מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
שזכתה להסכמת גדולי הדור ולברכתם

מבנה העמוד

קנה תלמודו קיצור עיקרי השולחן בידו 155

הל' נדה ס"י קצט - ההכנות לטבילה

סעיף ד
הל טבילתה במוצאי שבת, שאי אפשר לחוף מבעוד יום - תחוף בליל טבילתה. אה: ומכל מקום תנא יפה הוא שתתחן היטב בערב שבת, ובמולאי שבת תחזור ותחוף ותכסוך מעט (מ"ו).

נושא הסעיף: טבילה במוצאי שבת.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>נתן סתם - ...שלא רבין באגרתה אשח לא תחוף בערב שבת ותסבול ממוצ"ש...הא דאפשר הא דלא אפשר (י"ע) לעיל בסעיף ה]</p> <p>א"כ שמו"ע - זה בין לטאילתות ובין לרש"י.</p> <p>לרמ"א (ו"טו) - לרש"י מה שחופפת במוצ"ש בלילה הוא מחמת הזוהר, ולכן מנחה יפה שתתקן את כל מה שאפשר לתקן (בערב שבת ביום), ולא לטמוך על חמיפת לילה בכדי (הסבר הבי"ו לט"ו).</p> <p>תש"ד (ו. טו) - מוסק ברש"י שעיקר שהחמיפה תהיה ביום, ולכן מצד הצד החפוף ותשטוף היטב ביום חמים ביום בערב שבת לאו בערב יומיים, וגם תחזור לחפוף ולשטוף את עצמה בליל טבילתה אם הוא חול.</p> <p>ופשוט לכ"ע - שנייפה לעיון ולבדוק את כל גופה ושערה שאין בהם חיצונה בפנות לטבילתה (כמסעי' א, ס"ז ה).</p>	<p>מתי תחפוף כשטבילתה הלא במוצ"ש?</p> <p>ש"ע - די שתחפוף במוצ"ש.</p> <p>לרמ"א (כ"טו) - מנחה יפה, שבערב שבת - תחפוף היטב, ובמוצ"ש - תחזור ותחפוף ותסרוק מעט.</p> <p>תש"ד (ו. טו) - הדיו הוא: שבערב שבת - תרחץ ותחפוף היטב, ובמוצ"ש - גם תרחץ ותחפוף.</p>

לשון השו"ע והרמ"א

נושא הסעיף

עיקר הסעיף
עיקר פסקי השו"ע והרמ"א בקצרה

הרחבה לסעיף
השתלשלות ההלכה מהמקור בגמרא (מסומן ברקע אפור) עד שיטות הראשונים והאחרונים דרך לפסקי השו"ע, הרמ"א ונושאי כליהם

סימונים

- סימון למוקל
- סימון למחמיר
- סימון לשיטה שאינה מקלה ואינה מחמירה

בעזרת סימונים אלה הלומד מזהה מיד מי מחמיר ומי מוקל וזוכר את מסקנתה של כל שיטה.

-

הרב **יצחק טובי' אויס**
גאב"ד בד"צ העדה החרדית
-

הרב **חיים פנחס שיינברג**
ראש ישיבת "תורה אור"
ומורה הוראה דקדית מטרוסדורף
-

הרב **עובדיה יוסף**
הראשון לציון
ונושא מועצת חכמי התורה
-

הרב **משה שטרנברג**
ראב"ד בד"צ העדה החרדית
-

הרב **מנשה קליין** הקטן
אבדק"ק אונגוואר
ור"מ דישיבת "בית שערים"
-

הרב **מרדכי אליהו**
הראשון לציון
והרב הראשי לישראל לשעבר
-

הרב **משה הלברשטאם**
חבר בד"צ העדה החרדית
-

הרב **אליהו בקשי דודון**
הראש"צ והרב הראשי לישראל
-

הרב **מיכל יהודה ליפקוביץ**
זכרון מאיר, בני ברק
-

הרב **עזריאל זעליג זיס**
רב קהלת טשכנב רמות
גאב"ד "דרכי הוראה" ורי"ה חת"ס
-

הרב **שמואל אליעזר שטרן**
דומ"צ בבד"צ של מרון הגר"ש ואזנר
ראש ישיבת חוג חת"ס ורב מערב בני ברק
-

הרב **שלמה משה עמאר**
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול
-

הרב **עזריאל אויערבאך**
רב בית הכנסת "הניכי הישיבות",
בית וגן, ירושלים
-

הרב **שמאי קתת הכהן גראס**
מו"צ דקהל מחזיקי הדת
דחסידי בעלזא בא"י
-

הרב **יצחק זילברשטיין**
רב שכונת רמת אלחנן, בני ברק
-

הרב **שמואל רוזנברג**
רב שכונת רמת דוד, בני ברק
ראב"ד בד"צ דהרג"ל קדליץ
-

הרב **יצחק יוסף**
הראשון לציון
והרב הראשי לישראל

* ההסכמות ומכתבי הברכה ניתנו לספר "עיקרי השולחן", שמהם תומצתו ההלכות ל"תלמודו בידו"

הרבנים שהשתתפו בספר זה:

ראש מפעל "עיקרי השולחן" ועורך ראשי

הרב משה כהן

הרב משה כהן, הרב גלעד חלא, הרב יצחק חכם פור	עורכים
הרה"ג יעקב ורהפטיג	מבואות לטור ולבית יוסף*
הרב חנוך בן שלום	ושננתם
רוב השאלות ממבחני הסמכה ל"יורה יורה", בתוספת מ"מ לתשובות שכתבו: הרב אברהם קוביץ', הרב הראל שפירא, הרה"ג יעקב בניזרי, הרב אפרים מרגלית	עיקרי מבחן השולחן
הרה"ג שמואל פנחסי, הרה"ג בניהו דיין, הרה"ג מאיר סייג	ייעוץ והכוונה
הרב עמנואל קצבורג, הרב מנחם גורדון, הרב אליעזר דוד בקר, הרב כפיר כהן, הרב משולם הורביץ, הרב נחום בורשטיין, הרב יוסף יהודה סיטבון	הגהה
הרב בנצי רבי, הרב ירון איתן	הגהה לשונית
הרה"ג ברוך כהנא	מפתח אלפביתי*
הרב משה קפלן	עימוד מפתח אלפביתי
הרה"ג י.מ. לוינגר, הרה"ג אברהם אקשטיין	תמונות

*חלקים אלו – הודפסו ב"עיקרי השולחן", הלכות מליחה ובשר בחלב

נברשתא דדהבא

להאי גברא רבה, אוצר כלי חמדה כבוד הרב הגאון רבי יוסף אליהו שליט"א ראש בית המדרש הגדול "דרכי הוראה לרבנים", אשר העמיד הרבה רבנים מצויינים בארץ ובתפוצות, בבית מדרש זה זכינו לברר וללבן את ההלכות שבספר זה, וללמוד ב"דיבוק חברים"

פטרונגי מפעל "עיקרי השולחן"

אשר התעטרו בכתרה של תורה וצדקתם עומדת לעד

תלמודו בידו

הלכות מליחה ובשר בחלב

ר' שלמה ז"ל ותבלט"א ה"ה יפה כהן תחי'

עיקרי השולחן

הלכות מליחה ובשר בחלב

ה"ה יצחק לייב ורות רעננערט הי"ו

תלמודו בידו

הלכות נדה

עיקרי השולחן

הלכות נדה

ר' שלמה ז"ל ותבלט"א ה"ה מלכה לחמי תחי'

תלמודו בידו

הלכות ביקור חולים ואבלות

עיקרי השולחן

הלכות ביקור חולים ואבלות

הרה"ג רבי משה ויעל סעדון שליט"א

תלמודו בידו

הלכות חופה וקידושין

ר' שלמה ז"ל ותבלט"א ה"ה יפה כהן תחי'

עיקרי השולחן

הלכות חופה וקידושין

ר' שלמה ז"ל ותבלט"א ה"ה יפה כהן תחי'

לזכרון עולם

"וְנִתְּתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחֹמֹתַי יָד וְנֶשֶׁם..." (ישעיהו נז,ה)

הלימוד בספר זה

לע"נ

אבי מורי

איש אמת, שעסק בצרכי ציבור באמונה, גבאי ביהכנ"ס "אוהל משה ואבנר", רחמן וגומל חסדים, האיר פנים, אוהבה של ארץ קודשנו, נתן מבטחו בקב"ה, וזכה לראות דור ישרים מבורך

ר' **שלמה כהן** ז"ל

ב"ר אהרן וגובהר ז"ל

נלב"ע כ"א בשבט ה'תשפ"א

וזכה להיטמן ברגבי ארץ קודשנו

תנצב"ה

אב הרחמים זכור מעשיו הטובים, ותהא נשמתו בצרור החיים, ולהחיותו בתחיית המתים, ויקויים בו מאמר הנביא: "הֲקִיצוּ וְרָגְנוּ שְׁכֵנֵי עֶפְרַיִם טַל אֹרֶת טַלָּף" (ישעיהו כו, יט)

תיבדל לחיים טובים וארוכים אמי היקרה אשת חיל עטרת בעלה

מרת **יפה כהן** תחי'

על כל טוב לבה ודאגתה לכל משפחתה במשך שנים רבות, ה' יזכה אותה לבריאות איתנה ונחת מכל יוצ"ח,

וכן יברך את כל ילדיה היקרים מפז

ה"ה אליהו וטלי כהן הי"ו

ה"ה יהונתן כהן הי"ו ומרת אורה ע"ה

הרב משה ושושנה פיקאלי שליט"א

ה"ה אבינועם ופלורה גיבלי הי"ו

הרב משה ותרצה כהן שליט"א

הרב רוני ונויה כהן שליט"א

ה"ה אבנר וצופיה כהן הי"ו

ה' ישמרם מכל רע ויאושר חלקם בזה ובבא,

וזכות רבותינו הראשונים והאחרונים ומאורי הדור שבררנו את מקחם בספר זה, תגן עליהם ועל כל משפחתם "אלף המגן", ויזכו לבריאות איתנה, אושר, עושר, וכבוד וכל מילי דמיטב,

אך טוב וחסד ירדפום כל ימי חייהם,

כי נאמן הוא ה' הטוב לשלם טוב לכל עושי טוב וחסד

לזכרון עולם

"וְנִתְּתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחֹמֹתַי יָד וְשֵׁם..." (ישעיהו נ"ה)

לע"נ

הגאונים הגדולים עמודי ההוראה
שזכינו להיכנס לקודש לפניהם
ולקבל את ברכתם לספר "עיקרי השולחן"
והמריצונו למלאכת קודש זו

הראשל"צ רבי **מרדכי צמח אליהו** זצוק"ל
בן המקובל רבי שלמאן ומזל זצ"ל
נלב"ע כ"ה בסיוון תש"ע
[הרב הוסיף שספר זה הוא בגדר "הטוב והמיטיב"]

נשיא מועצת חכמי התורה

הראשל"צ רבי **עובדיה יוסף** זצוק"ל
בן רבי יעקב וגורג'יה זצ"ל
נלב"ע ג' במור-חשון תשע"ד

הראשל"צ רבי **אליהו בקשי דורון** זצוק"ל
ב"ר בן-ציון וטובה בהיה ז"ל
נלב"ע י"ט בניסן תש"פ
[הרב בענוותו ביקש ממני באופן אישי להביא לו את ספרנו]

תנצב"ה

"להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא" (ברכות ה/ב)

לע"נ

הגאונים הגדולים עמודי ההוראה
שזכינו להיכנס לקודש לפניהם
ולקבל את ברכתם לספר "עיקרי השולחן"

רבי **יוסף שלום אלישיב** זצוק"ל
נלב"ע כ"ח בתמוז תשע"ב

רבי **חיים פנחס שיינברג** זצוק"ל
ראש ישיבת "תורה אור", ומורה הוראה דקדושת מטרסדורף
נלב"ע ז' באדר תשע"ב

רבי **מנשה קליין** [הקטן] זצוק"ל
אבדק"ק אונגוואר, ור"מ דישע"ת "בית שערים"
נלב"ע כ"ט באלול תשע"א

רבי **מיכל יהודה ליפקוביץ** זצוק"ל
ראש ישיבת פוניבז' לצעירים, מח"ס מנחת יהודה
נלב"ע כ"ו בסיוון תשע"א
תנצב"ה

"להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא" (ברכות ה/ב)

לע"נ

מור חמי

איש ישר ואוהב אמת, חינוך באהבה ובמסירות את ילדי ישראל, בעל טוב לב ומסור ליוצ"ח,
אוהבה של ארץ קודשנו, וזכה לראות דור ישרים מבורך

ר' **דב נחמני** (קלופפר) ז"ל

ב"ר דוד שמואל ולאה נחמני ז"ל
נלב"ע י"ד בשבט תשע"ט

תנצב"ה

אב הרחמים זכור מעשיו הטובים, ותהא נשמתו בצרור החיים, ולהחיותו בתחיית המתים,
ויקוים בו מאמר הנביא: "הַקִּיּוֹצוּ וְרַנְּנוּ שְׂכְנֵי עִפְרָיִם כִּי טַל אֹרֶת טַלְגָּ" (ישעיהו כו, יט)

תיבדל לחיים טובים וארוכים חמותי היקרה אשת חיל עטרת בעלה

מרת **רחל נחמני** (לבית פישר) תחי'

על כל טוב לבה ודאגתה לכל משפחתה במשך שנים רבות, ה' יזכה אותה לבריאות איתנה ונחת מכל יוצ"ח,

וכן יברך את כל ילדיה היקרים מפז

הרב הגאון מאיר וברוריה סייג שליט"א

הרה"ג מרדכי אליעזר והדסה נחמני שליט"א

הרב משה ותרצה כהן שליט"א

ה' ישמרו מכל רע ויאושר חלקם בזה ובבא,

וזכות רבותינו הראשונים והאחרונים ומאורי הדור שבררנו את מקחם בספר זה,

תגן עליהם ועל כל משפחתם "אלף המגן", ויזכו לבריאות איתנה, אושר, עושר, וכבוד וכל מילי דמיטב,

אך טוב וחסד ירדפום כל ימי חייהם,

כי נאמן הוא ה' הטוב לשלם טוב לכל עושי טוב וחסד

ט הקדמה:

יא הסדר והמעלות שבספר, מבנה הספר ודגשים חשובים

יג שיטת הלימוד, דוגמאות להצלחה

טו הסכמות

חלק א' - תלמודו בידו - קיצור "עיקרי השולחן", ביאור פסקי השו"ע והרמ"א עם מקורותיהם בש"ס

1 ובראשונים, ודברי נושאי הכלים על השו"ע והרמ"א בקצרה

הלכות מליחה

3 הקדמה להלכות מליחה

4 סימן טט - דיני מליחה והדחה, ובו כ"א סעיפים

25 סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביחד, ובו ו' סעיפים

35 סימן עא - דין מליחת הראש, הטלפיים והמות, ובו ג' סעיפים

37 סימן עב - דין מליחת הלב והריאה, ובו ד' סעיפים

42 סימן עג - דין צליית הכבד, ובו ו' סעיפים

49 סימן עד - הטחול דינו כשאר בשר, [ודין כליות וביצי זכר], ובו סעיף אחד

50 סימן עה - דין מליחת המעיין, ובו ג' סעיפים

53 סימן עו - דין בשר לצלי, ובו ו' סעיפים

60 סימן עז - דין עופות שנמלאו בבשר שלא נמלח, ובו סעיף אחד

62 סימן עח - שלא לרבץ בצק בבשר שלא נמלח, ובו סעיף אחד

הלכות בשר בחלב

64 סימן פז - באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול, ובו י"א סעיפים

76 סימן פח - שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה, ובו ב' סעיפים

78 סימן פט - שלא לאכול גבינה אחרי בשר, ובו ד' סעיפים

83 סימן צ - דיני כחל, ובו ד' סעיפים

90 סימן צא - דין בשר וחלב שנתערבו, ובו ח' סעיפים

99 סימן צב - דיני חלב שנפל לקדירת בשר, ובו ט' סעיפים

109 סימן צג - קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב, ובו סעיף אחד

111 סימן צד - דין התחוב כף חולבת בקדירה של בשר, ובו ט' סעיפים

121 סימן צה - דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר - האם מותר לאוכלן עם גבינה (דין נ"ט בר נ"ט), ז' סעי'

129 סימן צו - דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר, ובו ה' סעיפים

135 סימן צז - שלא ללוש עיסה בחלב, ובו ג' סעיפים

חלק ב' - ושנתם - ובו הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם, לשינון וחזרה בעל פה, שיהיו

139 מחודדים בפיך

140 תוכן מפורט לושנתם.

חלק ג' - עיקרי מבחן השולחן - ובו שאלות מומבחי הסמוכה ל"יורה יורה", לפי סדר הסימנים והסעיפים,

175 ומראי מקומוות לתשובות, [חשיבות הכתיבה, ועצות לנבחנים]

176 תוכן מפורט לעיקרי מבחן השולחן, הל' מליחה

188 תוכן מפורט לעיקרי מבחן השולחן, הל' הלכות בשר בחלב

205 נושאי הסעיפים לפי סדר הסימנים

209 נוטריקונים - לזכירת נושאי הסימנים בשו"ע ומקורותיהם בעל פה

210 פענוח ראשי תיבות והקיצורים שבספר

211 תמונות להל' מליחה

מחברי הספרים ותקופתם - ראה ב"עיקרי השולחן" הל' נדה עמ' 538.

עניינים המובאים בספר "עיקרי השולחן" על הלכות מליחה ובשר בחלב

[שבו 344 עמודים, לעומת "תלמודו בידו" שבו 240 עמודים]

- מבואות לטור ולבית יוסף - מראי מקומוות לכל סימן, כהכנה ללימוד ● "עיקרי השולחן" - ביאור בהרחבה לסימנים הנ"ל
- מופתח עניינים אלפביתי

הקדמה

"עֲזָרָי מִעַם ה' עֲשָׂה שְׂמִים וְאָרֶץ" (תהלים קכ"א, ב), 'ה' שְׁפִתַי תִּפְתָּח וְפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ" (תהלים נ"א, ז).

מתוך שבח והודאה לה' יתברך על כל אשר גמלנו, ועל הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו לזכות את הרבים בסדרת הספרים החשובה "עיקרי השולחן", אשר זכתה לעלות על שולחנם של מלכים "ומאן מלכי רבנן", הם גדולי ומאורי הדור שעודדו אותנו למלאכת קודש זו, ועיטרו את הספרים בהסכמותיהם וברכותיהם הנלהבות.

בס"ד סדרת ספרי "עיקרי השולחן" שיצאה לאור על הלכות מליחה ובשר בחלב, הלכות נדה, הל' ביקו"ח ואבלות, הל' חופה וקידושין, וחלקם הופיעו אף במהדורה חמישית, הגיעה להיכליל תורה רבים, והתקבלה באהבה וברוב חיבה בקרב לומדי ההלכה והציבור הרחב בארץ ובעולם, הודות לכך שהספרים ערוכים בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון.

אלפי אברכים ובפרט תלמידי חכמים המתכוננים למבחן "יורה יורה" נעזרו בספרים אלו, כיון שיש בהם כמה מעלות: סיכום בהיר ותמציתי, סדר שיטתי, הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף, השתלשלות ההלכה [מהמקורות בש"ס, שיטות הראשונים והאחרונים, פסקי השו"ע, הרמ"א ונושאי כליהם, ופוסקי זמננו], שינון מהיר, תוספת סימונים [למחזיר ולמקל], ויש בכך הנהגה מצויינת לבחינות, מכיון שהכל ערוך בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו.

תגובותיהם החמות של מרנן ורבנן, ופניותיהם החוזרות והנשנות של לומדים רבים, הם שעודדו אותי לחבר עוד ספרים, כפי שאמחיש זאת לקמן.

בשנת תשס"ד נכנסתי לקודש קמי הגאון הגדול רבי משה שטרנבוך שליט"א, ראב"ד לכל מקהלות האשכנזים, וסגן נשיא העדה החרדית, אשר נתן את הסכמתו החמה לספר על הל' אבלות, ולהפתעתי כעבור כמה חודשים התקשר אלי בנו של הרב לברר אם הספר יצא לאור, וכיצד ניתן להשיגו.

וכיוצ"ב אירע לי עם הראש"צ הגאון הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א, שבכל פעם שפגשתי את הרב, האיץ בי להוציא עוד ספרים, וזרזני במלאכת הקודש. ויתרה על כך בשנת תשע"ח כשהגעתי לראש"צ להזמין לחתונת בתי שתיח', הרב מיוזמתו הראה לי את סדרת ספרי "עיקרי השולחן" המונחת בספרייתו, ואמר: "קודם כל תראה את הספרים!" ורק אז נתן לי את רשות הדיבור.

כידוע יש מעלה גדולה בכתיבת ספרים כמש"כ הרמב"ם (בפתיחה לספר מורה נבוכים): **הכותב ספר, הרי הוא כאילו דרשו אלפים, עכ"ד, ומבואר ברא"ש** (ריש הל' ס"ה) על הפסוק **וְעַתָּה כְּתוּבוּ לְכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת** (דברים לא, יט), **שזו מצווה, וכ"כ הטור והבית יוסף** (ז"ד סי' ע"ה) **וע"ע במהרש"א** (ב"ב נ"ב ד"ה "שהיו אומרים אשירי") **ובדברי הגאון יעב"ץ** (בספר מגדל עוז, עלת הכתיבה, ע"ב אות ב, דף קט"ב, ובמהותו לסנהדרין צ"ט א), **ובפלא יועץ** (בערכים: אסופה, זכור, ספר). **וכתב הילקוט יוסף** (הל' אבלות מהר"ד תשס"ד סי' ל סעי' י"ב בהע' שם) - **בשם הפוסקים שהדפסת ספר חדש הנא להאיר עיני ישראל בהלכה, אין לך מצווה חשובה מזו, שאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ועי"ש, ובהערות**^{1,2}.

¹ פוק חזי מש"כ הגאון המופלא רבי רחמים פלאגי בספר אבות הראש (בהקדמתו לח"ב אותיות א-ט) - **"ע"י ספרים הרבה יגדיל תורה ויאדיר... להדפיסם ולהעמידם לעד לעולם... מעלים עליו כאילו הקריב קרבנות... וכל שכן אם יעלה על מזבח הדפוס... מזכה את הרבים שילמדו בספר שהוא... כי יפוצו מעיינותיו חוצה, כי ע"י הדפוס מתגלה הדבר ביותר והרי הוא כאילו דרשו בתוך רבבות אלפי ישראל, ולמיטת ליה הנאה פרי מעלליו יאכל בעולם הזה ובעולם הבא, שיהיו שפתותיו דובבות בקבר ותשבוע בצחצחות נפשו באיזה זמן מן הזמנים לדור דורים, כמו שדרשו חז"ל על הפס' **"זוֹכֵב שְׁפִתָּי וְשִׁנָּי"** (שיר השירים ז, ט) - שכל ת"ח שאומרים דבר שמועה משמו בעוה"ז, שפתותיו דובבות בקבר ויש לו הנאה ונחת רוח כשנתה יין קונדיטון (כמש"כ בירושלמי דשקלים דף א, ב), ובוה יקנה זכרון ויד וְשֵׁם טוֹב מִפְּנֵים וּמִפְּנֵים וְשִׁפְתָּי רִנְנוֹת**, עכ"ל ועי"ש. ומצאתי מרוגיאת טבא, שכתב הגאון רבי אברהם פלאגי בספר פדה את אברהם (מערכת סי' אות ז, דף י"א ע"ד) - **שמצוה להדפיס חיבוריו בחייו, כדי שלא ילכו לאיבוד, כמו שקרה להרבה מחברים, וכ"כ הגאון רבי משה שטרנבוך בהקדמה למועדים וזמנים ח"א, והובאו דבריהם בשו"ת יהודה דעת (ה"ג סי' עד ס"ק ז), עי"ש.**

² **חשוב לציין בכל מהלך כתיבת הספרים - המטרה שניצבה מול עינינו היא טובתם של הלומדים, ובהתאם לכך סוכנו הדברים!**
 ובפרט בשנים האחרונות אף שהיו לי טרדות רבות [לרבות ימי ה'סגר' מחמת מגפת ה"קורונה" לא עלינו, שקייים בנו מאמר הנביא: "לֶךְ עִפְיֵי בֹא בַחֲדָרֶיךָ וְסִגְרָה דְלִתֶּיךָ בְּעֶזֶךָ חֲבִי כְמַעֲטֵי רְגַע עַד (עיבור) וְעֵבֶר וְעָם" (ישעיהו כו, ט)], השתדלנו בס"ד להתמיד בלימוד ובסיכום, דבר שדרש מאתנו כוחות רבים ועצומים, ו"דמים" - תרתי משמע, וקויים בי - **"וְתוֹרָה שְׁלֵמַדְתִּי בְּאֵף (בְּקֵשִׁי) הִיא שְׁעֻמָּה לִי"** (קהלת רבה ב', רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"יב), וברוך ה' ראינו סייעתא דשמיא בלימוד ובחיבור הספר, וזכינו לברך על המוגמר.

המניעים לכתיבת הספר

כתב הסמ"ע בהקדמתו לחושן משפט, שכוונת השו"ע היתה שלא יפסקו דין מהשו"ע בלי ללמוד תחלה מקור הדין וטעמו ונימוקו בטור ובב"י, עכ"ד. ומאז חיבר מרן את השו"ע ו'גלי דרעיה ונפק נהורא בבי מזרשא', ופרש עליו הרמ"א את המפה הטהורה, ועליהם נוספו דברי הנושאי כלים והאחרונים.

מחמת עומק הדברים והקושי בהבנתם, וריבוי השיטות, פעמים שהלומד אינו מוצא ידיו ורגליו, לזכור את מקורות הגמרא, שיטות הראשונים והאחרונים, פסקי השו"ע והרמ"א, ודברי נושאי כליהם, ופוסקי זמננו שמימיהם אנו שותים.

במשך מספר שנים בחנתי דרכים שונות כיצד לסכם כל סוגיא, וברוך ה' זכיתי ללמוד עם הרב גלעד חלא שליט"א ולפתח שיטת סיכום יחודית, בעזרתה חזרנו על כל הלכות מליחה בשעה ורבע בעל פה. לאחר שראיתי את הצלחתנו הגדולה בבחינה לקראת הוראה, התייעצתי עם רבנים חשובים שייעצו להוציא לאור סיכומים אלו. על כן אֶזְרְתִּי כְּגִבֹר חֲלָצִי ושינסתי מותני וחיברתי בס"ד את הספר "עיקרי השולחן" על הל' מליחה ובשר בחלב, והוא בבחינת "פנים חדשות" באו לכאן (עפ"י שבת קי"ב).

מאז הופיע ספר זה לראשונה לפני למעלה מ-20 שנה, זכה הספר בס"ד והתקבל באהבה וברוב חיבה בקרב לומדי ההלכה, והגיע להיכלי תורה רבים בארץ ובעולם, והופיע במהדורה חמישית, ורבו הפונים לבקש גם את הספר "תלמודו בידו", לכן גמרתי אומר וחזרתי על לימוד הלכות אלו במשך כשנה עם ידידי הטוב הרב יצחק חכם פור שליט"א, וזכינו לברך על המוגמר ולהוציא לאור את הספר "תלמודו בידו" הל' מליחה ובב"ח – שהוא קיצור של הספר "עיקרי השולחן" שיופיע בעז"ה במהדורה שישית.

מטרות הספר

- לסייע ללומדים - לחזור על לימודם בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון, ולהבחן עליו ולהגיע למצינות.
- לסייע למלומדי הלכה, ראשי כוללים ורבנים - ללמוד הלכות מורכבות וסבוכות בשיטה יחודית.
- לתת מענה למורי הוראה ונושאי תפקידי רבנות בארץ ובעולם, ולהשיב לשואלים את דבר ה' כהלכה.
- לפתוח את שערי ההלכה היהודית לעומקה בפני הציבור הרחב הצמא לדבר ה', שכן לימוד הלכה ביסודיות דורש השקעה עצומה ומונע רבים מלהגיע אליו, על כן התעוררנו להתמסר לעניין, ולהגיש בפני הלומדים ספר מסודר שיהיה כשולחן ערוך ומוכן לאכילה.

ג' רמות סיכום בספרינו

- בספרי ההלכה של מפעל "עיקרי השולחן" - יש ג' רמות של סיכום, ולהלן נמנה אותן מהרחב יותר לקצר יותר:
- א. הספר "עיקרי השולחן" - הוא הספר העיקרי, ובו סיכום השתלשלות ההלכה מהמקורות בגמ' עד לפסיקת ההלכה.
 - ב. הספר "תלמודו בידו" - הוא קיצור הספר "עיקרי השולחן", ובו סיכום מקוצר של השתלשלות ההלכה מהמקורות בגמ' עד לפסיקת ההלכה.
 - ג. "ושנתם" - ובו הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם, לשינון וחזרה בעל פה מדי יום/שבוע, שיהיו מוחודדים בפיר, [חלק זה מובא בשני הספרים הנ"ל].

הסדר והמעלות שבספר זה

חז"ל למדונו שהצלחת הלומד בלימודו תלויה מאוד בסידור נכון של כל הפרטים שלמד, כמבואר בגמ' (תענית ח/א) "ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל, בשביל משנתו שאינה סדורה עליו... מאי תקנתיה? ירבה בישיבה", ופרש"י "שקשה הוא לו מרוב קושיות, בשביל משנתו שאינה סדורה לו, ואינו זוכר מה כתיב בה... [ותקנה לכך היא] שיסדירו בני הישיבה משנתם". ועוד בגמרא (קידושין ל/א): "ושנתם - שיהיו דברי תורה מחודדים בפין, שאם ישאלך אדם אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד".

ולהלן המעלות שבספר זה:

א. סיכום בהיר ותמציתי

ב. סדר שיטתי

[הקדמה לסעיף (במידת הצורך).

עיקר הסעיף - מופיע בצד הימני שבכל עמוד, וכולל את עיקר פסק השו"ע והרמ"א בקצרה, כך שבחזרות המהירות ניתן ללמוד רק את צדו הימני של העמוד.

הרחבה לסעיף - מופיע בצד השמאלי שבכל עמוד, ומובאת בו ההרחבה במקביל לפסקים שבצד ימין, כך שניתן למצוא מיד את ההרחבה וההסבר לכל פסק. ההרחבה כוללת את המקור בגמרא, שיטות הראשונים והאחרונים ועוד].

ג. לשון השו"ע והרמ"א - בתחילת כל סעיף.

ד. נושא - הגדרת הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף.

ה. השתלשלות ההלכה - מהמקור בגמרא, שיטות הראשונים והאחרונים, שו"ע, רמ"א, נו"כ [ופעמים מפוסקי דורנו].

ו. שינון מהיר - אפשרות לחזרה ושינון מהיר של הלימוד.

ז. זכירת הלימוד - שיטה מיוחדת שמסייעת לזכירת הלימוד.

ח. נוטריקונים - לזכירת נושאי הסימנים, [וכן 'וסימונך...'] - ובו מילת קיצור לזכירת מספר דינים [כבעיובין נגד ועוד].

ט. תוספת סימונים: סמון למחמיר

סמון למקל

סמון לשיטה שאינה מחמירה ואינה מקלה

המעלות שבסימונים אלה הן:

1. הלומד מזהה מיד מי מקל ומי מחמיר בסוגיא.

2. סימונים אלה מסייעים ללומד לזכור את מסקנתה של כל שיטה.

י. הכנה מצויינת לבחינות הסמכה "יורה יורה" [ובפרט שהוספנו מאות שאלות מהמבחינים, ומראי מקומות לתשובות].

◀ דוגמאות להצלחה בזכות החזרות ב"עיקרי השולחן" - ראה לקמן.

מבנה הספר "תלמודו בידו", ודגשים חשובים

חלק א' "תלמודו בידו" - הוא קיצור הספר "עיקרי השולחן". מומלץ מאוד רק לאחר לימוד יסודי וחזרה על "עיקרי השולחן", לחזור על עיקרי השיטות בעזרת "תלמודו בידו".

- **בתלמודו בידו** - מובאת בקצרה השתלשלות ההלכה מהמקור בגמרא דרך שיטות הראשונים והאחרונים עד לפסקי השו"ע, הרמ"א ונושאי כליהם, ופעמים שיש גם מפוסקי דורנו.
- המטרה העיקרית היא להציג את עיקרי השיטות, ולא להורות הלכה למעשה מספר זה.
- כשיש מחלוקת בין דעות שמצדדות כשיטה אחת ומאידיך דעות שמצדדות כשיטה אחרת - לא הובאו שמותיהם של כל בעלי הדעות אלא רק חלק מהם, בכדי לזכור את עיקרי השיטות, ואיך זיל גמור.
- נוטריקונים לזכירת נושאי הסימנים - הובאו בסוף הספר.³
- סימנך - יש מקומות שכתבנו "וסימנך...", ובו מילת קיצור למספר דינים, לסייע לזכירתם (כבערובין גג-נד ועוד).
- כשיש הבדל בין "עיקרי השולחן" לדברינו ב"ושנתם", או ב"תלמודו בידו" - העיקר הוא לפי מה שהובא ב"עיקרי השולחן", כי בשאר המקומות מטרטנו לקצר יותר.
- כותרות הסימנים שבראש כל עמוד - מטרטנו להדגיש את הנושא העיקרי באותו סימן, ופעמים שהן קצרות ושונות מהכותרות שהודפסו בשו"ע המצוי לפנינו.
- הספרים שלמדנו בהם את הלכות מליחה ובשר בחלב, וההפניות בספר זה מתייחסות אליהם: טור, ב"י, שו"ע ונו"כ - הוצאת "מכון ירושלים", שנת התשמ"ח.

חלק ב' "ושנתם" - ובו הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינים, לשינון וחזרה בעל פה, שיהיו מחודדים בפך.

חלק ג' "עיקרי מבחן השולחן" - ובו מאות שאלות ממבחני הסמכה ל"יורה יורה", שיועילו מאוד לאברכים הרוצים להיבחן על לימודם. את השאלות ערכנו לפי סדר הסימנים, והוספנו עליהם ציונים ומראי מקומות לתשובות.

מפתח לפי סדר נושאי הסעיפים - הובא בסוף הספר.

³ לשם המחשת התועלת שבנוטריקונים - אציין שכשנבחנוני על הל' פסח ויו"ט (או"ח סי' תכט-תקט), בס"ד חיברתי נוטריקונים לנושאי 100 סימנים אלו, וע"י כך זכיתי לזכור בעל פה את רוב ככל נושאי 100 סימנים אלו [כמובא בתחילת כל סימן בשו"ע].

המפתח להצלחה בלימוד

לא מעט מהלומדים חשים אכזבה הנובעת משכחת הלימוד. נראה שהמפתח להצלחה בלימוד הוא בקיומם של ד' תנאים לפחות:
א. לימוד לפי **הסדר** [ממנו ועד לפסיקת ההלכה]. ב. סיכום מסודר בכתב⁴, ולא רק בעל פה. ג. התמקדות בעיקר⁵. ד. חזרות על לימודו⁶ בחברותא ובקול (כבעירובין נגב, נדא). ולצורך כך כדאי להיעזר ב"עיקרי השולחן", ב"תלמודו בידו" וב"ושנתם" כאותם לומדים שנעזרו בסיכומים אלו וזכו להצלחה גדולה.

הניסיון הוכיח שהלומד במתכונת זו⁷ - מובטח לו שיוכל לשנן היטב, לזכור ולהיבחן, ובע"ה יקוימו בו דברי חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (בב"מ).

כרם חשוב שצורת החזרה תהיה לפי המתכונת המובאת ב"עיקרי השולחן"/ב"תלמודו בידו":

א. מהו נושא הסעיף העיקרי ומהם הנושאים המשניים בשו"ע והרמ"א.

ב. מהו המקור בגמרא.

ג. כמי פסק השו"ע וכמי פסק הרמ"א (כאיזה תנא, אמורא, או ראשון).

ד. מהן הנקודות העיקריות שנספגו בדברי נושאי הכלים.

בשלב ראשון - יש להתמקד בנושא הסעיף, וב"עיקר הסעיף"⁸ ול"צלם" את מבנה הסעיף בראש.

בשלב שני - ללמוד את ה"הרחבה לסעיף".

השיטה לחזרה ולשינון בעל פה

- לחזור על "תלמודו בידו" ואח"כ לשנן בעל פה את "ושנתם" - המודפס לקמן בסוף הספר.
- על סיכום זה כדאי לחזור בעל פה, כל יום, לפחות בשבועיים הסמוכים ללימוד הראשון. אין חזרה זו צריכה לעכב את ההתקדמות בלימוד, מכיוון שחזרה זו צריכה לקחת עד רבע שעה.
- רצוי שהחזרות יעשו בקול ובחברותא.
- רצוי לקבוע תוכנית ללימוד ותוכנית לחזרות, ומדי פעם לחזור גם על הספר "עיקרי השולחן" [שבו סוכמו הדברים בהרחבה].

דוגמאות להצלחת הלומדים - בזכות החזרות בספרי "עיקרי השולחן"

א. שינון בעל פה של נושאי הסעי' בהל' איסור והיתר [מליחה, בב"ח, תערוכות] - ב-10 דקות בלבד.

ב. שינון בעל פה של הל' מליחה [במתכונת של "ושנתם"] - בשעה ורבע.

ג. חזרה על הל' נדה [במתכונת המפורטת בעיקרי השולחן] ב-14 שעות - הכוונה לאחד מהלומדים אשר הכין תוכנית חזרות על לימודו והגיע לרמה טובה, והספיק 30 עמ' תוך שעה, ותוך 14 שעות הקיף 420 עמודים [מעיקרי השולחן הל' נדה] ונבחן על כל לימודו.

ד. חזרה על כל הלכות נדה [במתכונת של "ושנתם"], ב-20 דקות בלבד.

ה. כ-5 פעמים נכשל במבחן "יורה יורה" - אך בפעם השישית הצליח בזכות לימוד "עיקרי השולחן"⁹.

ו. שינון בעל פה של 100 נושאי סימנים, בעזרת נוטריקונים המקלים על הזיכרון, וע"ע לעיל בהע"3.

⁴ ובדברי חשיבות הכתיבה ועצות לכך - עיין במאמר "קנה לך חבר", לקמן בריש "עיקרי מבחן השולחן".

⁵ בבחינת מה שאמרו חז"ל: "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה", דהיינו התמקדות בעיקר. כמליצה על הפסוק "ויאמר בעוז לקוצרים ה' עמכם", לאמור מי שיועד לקצר ולהתמקד בעיקר - ה' עמו.

⁶ שכן אינו דומה מי שחזור על לימודו 100 פעם למי שחזור על לימודו 101 פעם, ונזכיר שהשו"ע כתב בהקדמתו לאו"ח שמטרת חיבורו, כדי שיחזור על השו"ע כל 30 יום.

⁷ הדגש הוא ללימוד במתכונת של ד' התנאים הנ"ל ולא ללימוד בספרי קיצור בלבד - יתכן שהלימוד בקיצורים בלבד יסייע לו להבחין על לימודו, אך סופו שישכח את לימודו, כיון שאינו יודע את שורשם של הדברים (גרי"א משלי י, ד).

⁸ הפתיח בדברי השו"ע והרמ"א נעשה במתכוון, מפני שיש לומדים שזוכרים את הגמרא והשיטות השונות אך אינם זוכרים את פסק השו"ע והרמ"א.

⁹ הכוונה ללימוד שכתב לנו בשנת תשע"ד: "לכבוד... לאחר שנבחנתי כ-5 פעמים ברבנות באיסור והיתר ולא הצלחתי, הגיע ספרו של כבודו לידי, ופשוט קיבלתי סדר בדברים ובהלכה, והספר עזר לי מאוד וב"ה הצלחתי בבחינה [השישית] ב%80, וממש תליתי את ההצלחה בספר "עיקרי השולחן". יהי רצון...בברכה...".

שלמי תודה

טרם צאתי מהקודש אפרוש כפי ו"אודָה ה' מאד גְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֶהְלֶלְנִי" (תהלים קט, ל), על כך שזיכה אותי לשבת באהלה של תורה מזה עשרות שנים, ולברר את דבר ה' זו הלכה, כמאמר הגמ' בברכות (א/ח) - "...אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה, יותר מבתי כנסיות ומבתי מדרשות... מיום שחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד", ועי"ש במהרש"א.

למרנן ורבנן מאורי הדור שליט"א - שנתנו את הסכמתם ואת ברכתם לסדרת ספרי "עיקרי השולחן", והמריצו אותנו להוציא עוד ספרים בסדרה זו. לאכסניא של תורה, שאני חוסה בצילה - בית המדרש הגדול "דרכי הוראה לרבנים" מיסודו של מרן הראשל"צ רבי מרדכי אליהו זצוק"ל, אשר נתן את הסכמתו החמה לספרי "עיקרי השולחן" ואמר שהם בגדר "הטוב והמטיב". אפריון נמטייה - לבנו הרב הגאון רבי יוסף אליהו שליט"א העומד בראש בית מדרש זה, אשר בכתליו חובר הספר הנוכחי.

ברכה מיוחדת לרבנים שסייעו בהכנת הספר והפקתו במתכונת מאירת עיניים - הרב גלעד חלא שליט"א והרב יצחק חכם פור שליט"א, עמם זכיתי ללמוד ב"דיבוק חברים" ולברר וללבן את ההלכות באופן יסודי ושיטתי ממקורות הגמרא עד לפסיקת ההלכה, ולסכם את ההלכות בשיטה מאירת עיניים המקלה על הזיכרון. לרבנים שהיו לנו לעזר ואחיסמך, הרה"ג נחום בורשטיין שליט"א מו"צ, שערך הגהה מדוקדקת לכל המקורות שבספר, סעיף אחר סעיף, הרב יהודה יוסף סיטבון שליט"א, על הדייקנות בהגהה, הרה"ג ברוך כהנא שליט"א, הרב ירון איתן שליט"א, הרה"ג משה נתן לוי שליט"א, הרב צבי ויסקופף היו"ו.

ביקר ובכבוד אשא עיני אל ההרים - אלו הורי היקרים על כל הטוב שגמלוני, אאמו"ר שלמה כהן ז"ל, שהשיב נשמתו בטהרה, ביום המרו כ"א בשבט התשפ"א, "תּוֹמִים הָיִינוּ וְאִין אָב" (איכה ה, ג), "עַל אֵלֶּה אֲנִי בּוֹכֶיָה, עֵינַי עִינֵי יְרֵדָה מַיִם, פִּי רָחַק מִמְּנֵי מַנְחֵם" (איכה א, טז). "הא הלימוד בספר זה לעילוי נשמתו, ותנצב"ה. תיבדל לחיים טובים וארוכים אמי היקרה מרת יפה כהן תחי', אשת חיל עטרת בעלה, על כל טוב לבה ודאגתה לכל יוצ"ח במשך שנים רבות, ה' יזכה אותה לבריאות איתנה, ונחת מכל יוצאי חלציה, אמן.

אציב מצבת זיכרון למור חמי, האיש הכשר, ר' דב נחמני (קלופפר) ז"ל, אשר סייע בידינו רבות, ועי" כן יכלתי לשבת באוהלה של תורה. ותיבדל לחיים טובים וארוכים חמותי היקרה אשת חיל עטרת בעלה, גב' רחל נחמני (לבית פישור) תחי', על כל טוב לבה ודאגתה לכל יוצ"ח במשך שנים רבות, ה' יזכה אותה לבריאות איתנה, ונחת מכל יוצאי חלציה, אמן.

ולי נאה לברך - את נוות ביתי הדגולה, רעייתי מרת תרצה תליט"א, עטרת בעלה, מנשים באהל תבורך, אשר עומדת לימיני, ומסייעת בידי לשקוד על דלתי תורתנו הקדושה, אשר "שלי ושלכם שלה הוא", ה' הטוב יראה פועלה הטוב, ותהי משכורתה שלמה מאת ה', ויהי רצון שלא תמוש התורה הזו מפינו ומפי זרענו עד עולם, אמן.

"הפּעֵם אֹדָה אֶת ה'" - על חתני היקר והנעלה הרב אליהו בנימיני שליט"א, ואת בתי היקרה רינה תחי' וילדיהם היקרים נ"י, ואת בני היקר והחכם הבה"ח אהלן שלמה היו", יברכם ה' בכל מילי דמיטב, ויהי רצון שתקוים בנו הברכה: "וּמַעֲרֵב נַא, יְהִיֶּה אֱלֹהֵינוּ, אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ כְּפִינוּ וּבְפִיפּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְיִהְיֶה אֲנַחְנוּ, וְצִאֲצָאֵנוּ, וְצִאֲצָאֵנוּ, וְצִאֲצָאֵנוּ עִמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ, וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ לְשִׁמְחָה".

ובצאתי מן הקודש בכריעה ובהשתחויה - אודה לה' על העבר ואזעק על העתיד, שיזכני לשבת באהלה של תורה, מתוך נחת ושלווה, ולהיות ממזכי הרבים בעוד ספרים מאירי עיניים, שיתקבלו באהבה וברוב חיבה, בהיכלי התורה. וזוכה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות, ולקיים את כל דברי תורתך באהבה, אמן.

החותם בכבוד ובאהבה, לכל העמלים בתורתנו הקדושה
משה ב"ר שלמה כהן, ראש מפעל "עיקרי השולחן"
כסלו תשפ"ב - תהא שנה פוריה בתורה

**הסכמות
ומכתבי
ברכה**

עובדיה יוסף

הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה
ב"ה, ירושלים, יד תשרי התשנ"ז

הסכמה

הובאו לפני גליונות הספר "עיקרי השולחן" על הלכות איסור והיתר ונדה, מעשה ידי אומן נטע נאמן, יראת ה' היא אוצרו ועליו יציץ נורו, כש"ת הרב משה כהן שליט"א. וערך אותם הכהן בצורה תמציתית כדי להקל על הלומד, ע"י הקדמת מבוא לדברי הבית יוסף, וסיכום דעות הפוסקים בצורת טבלאות, כדי שיוכל הלומד לחזור על עיקרי הדברים בזמן מועט, וע"י כך הסוגיא הנלמדת תהרט בזיכרון. ולפעלא טבא אמניא איישר חיליה לאורייתא.

ויהי רצון שחפץ ה' בידו יצלח ועוד יעלה מעלה מעלה לגאון ולתפארת "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן בעתו, ועלהו לא יבול וכל אשר יעשה יצליח".

עובדיה יוסף

וב"ז אב תשס"ג, כתב הרב:

הסכמה

הובאו לפני מגיליונות הספר "עיקרי השולחן" על הלכות שמחות, אשר נערך בטוב טעם ע"י צוות ת"ח בראשותו של הרה"ג רבי משה כהן שליט"א, והוא סיכום דעות ופוסקים וקיצור תמציתי של השו"ע והחונים עליו, בעזרת טבלאות. וע"י זה יוכל הלומד לחזור על לימודו, בזמן מועט, איישר חילם לאורייתא.

מצוה לסייע בידם כי ההוצאות רבות, מלבד הוצאות הדפוס, וכל המסייעים ישאו ברכה מואת ה', "כי עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"...

עובדיה יוסף

הרב חיים פנחס שיינברג

ראש ישיבת "תורה אור"
ומורה הוראה דקריית מטרסדורף
בס"ד, חודש כסלו תשס"ד

מכתב ברכה

הנה הביאו לפני ספר חשוב ונכבד, אשר בשם "עיקרי השולחן" יכונה, אשר ערכו הרה"ג רבי משה כהן שליט"א, והוא ליקוט ערוך ומבואר על שולחן ערוך יו"ד, הלכות איסור והיתר, נדה, והלכות שמחות, והמיוחד שבו שהינו ליקוט נרחב עם מקורות ההלכה מהש"ס והראשונים, ועד נ"כ על השו"ע, בצורה מבוארת ומתומצתת בכדי שלומד דינים אלו יהיה לו אפשרות נפלאה לשינון וחזרה על מה שלמד ותלמודו יתקיים בידו והכל ערוך בצורה מסודרת ומאירת עיניים, בלשון מסוכמת וברורה, עם סיכום ההלכה היוצא מכל נושאי כלי השו"ע, בצירוף טבלאות מבוארות, ובודהאי שיש בחיבור זה תועלת גדולה ללומדי ענינים אלו, לסיכום וחזרה ושינון ההלכה.

ואף שזה זמן רב שאיני יוצא בהסכמות לספרים, מטעם שעמדתי ובפרט לספרים הנוגעים בענייני הלכה, וגם קשה עלי העיון מפאת טרדות הישיבה כי רבו עלי, מ"מ לא אמנע טוב מבעליו, ועל כן אברך את הרב המחבר שיזכה ויעלה ספרו זה על שולחנם של מלכים, מאן מלכי רבנן, ויתקבל באהבה ובשמחה לפני הלומדים, ויזכה לחבר עוד חיבורים נפלאים כאלו בתורה הקדושה, ולשבת באהלה של תורה כל ימי חייו מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת.

הכו"ח לכבוד התורה

חיים פנחס שיינברג

מרדכי אליהו

הראשון לציון והרב הראשי לישראל לשעבר
בס"ד, ז' אלול התשנ"ו

הסכמה

ראה ראיתי את הספר "עיקרי השולחן" על הלכות מליחה, בשר וחלב וכן על הלכות נדה אשר ערכו וחיברו בטוב טעם ודעת הרה"ג משה כהן שליט"א.

בספר זה הביא מקורות מש"ס, בית יוסף, ראשונים ואחרונים בצורה נאה ומסודרת ובשפה ברורה ובנעימה, וכדברי חז"ל "לעולם ישנה אדם לתלמידו בלשון קצרה".

ידוע מה שכתב מרן בעל השולחן ערוך שלא לפסוק הלכה מתוך ספרו השו"ע אם לא למדו את מקורו בבית יוסף, כל הלכה שאין אדם יודע את מקורה הוא איננו יכול ללמוד ממנה לדין אחר, לפיכך כל לימוד בעיקר לימוד הלכה צריך שיהיה מהמקור מהמסד עם הטפחות, וזאת מעשה המחבר הנ"ל.

ספר זה יהיה לעזר ללומדים לקראת הבחינות, וכן לאדם שכבר למד שמשו ספר זה כסיוע לשון את הדברים בצורה תמציתית. ומאחר שכבר פעמיים רבות כתב הרב המחבר הנ"ל ש"אין לפסוק הלכה למעשה מספר זה" עם כל זה יש בו הרבה מראה מקומות שאם יעיין בהם הקורא יוכל לפסוק הלכה למעשה.

יה"ר שחפץ ה' בידו יצלח, וימשיך הלאה להגדיל תורה ולאדירה, וכל מן דין כתבו נא. ובכל אשר יורונו ישכיל ויצליח ויהי ה' עימו, ויתברך בכל מידי דמיטב, אכ"ר.

מרדכי אליהו

הראשון לציון
והרב הראשי לישראל לשעבר

מנשה [קליין] הקטן

אבדק"ק אונגוואר, ור"מ דיישיבת "בית שערים",
[מח"ס "משנה הלכות"], ברוקלין, ניו יורק

בס"ד

בראותי דברי מורנו הגאון הצדיק מוה"ר חיים פנחס שיינברג שליט"א

הנני מצטרף לדבריו והשי"ת יעזור למחבר לגמור על השו"ע.

החותם בלב ונפש

מנשה הקטן

משה שטרנבוך

ראב"ד

לכל מקהלות האשכנזים

מח"ס מועדים וזמנים ושו"ת תשובות והנהגות
רב בית הכנסת הגר"א, ור"מ במרכז התורה הר-נר-סגן
סגן נשיא העדה החרדית
בעיה"ק ירושלים ת"ו

בעזה"ח' אלו תשס"ד

הובא לפני ספר "עיקרי השולחן" על הלכות אבילות מהרה"ג וכו' ה"ה הרב משה כהן שליט"א, והלכות אלו מצויין בעו"ה, והרב המחבר טרח עמל ויגע להוציא מתחת ידו דבר מתוקן נאה ויאה, והכל אצלו בלשון קל וצח ערוך כשולחן ערוך, עם טעם ומקור לכל הלכה ודעת גדולי הפוסקים, ויש כאן חכמה ומלאכה וטעם לשבח.

ומרוב טרדות לא יכולתי לעיין בו כראוי, אבל נראה בעליל שהספר ביא לתועלת מרובה ולכן אני מצטרף לרבנים הגאונים שסמכו ידם והסכימו לספר, ונתגלגל לידו זכות להקל ללמוד הלכות אלו.

ואבינו שבשמים ימהר לקיים הבטחתו ו"בְּלַעַת הַמְּוֹנֵת לְנֶפֶשׁ" (ישעיה כה, ח), ונראה אור ה' וביאת משיח צדקנו במהרה בימינו בקרוב.

והנני מצפה בכיליון לישועת ה' ורחמי שמים מרובים.

משה שטרנבוך

משה הברשטאם

חבר הבד"צ העדה החרדית
ראש ישיבת "דברי חיים" טשאקאווע
מח"ס שו"ת "דברי משה"
פעיה"ק ירושלים תובב"א

והצטרף אליו

הגאון רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א

גאב"ד בד"צ העדה החרדית
רב ואב"ד לכל מקהלות האשכנזים
בעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד

ראיתי גליונות הספר הנכבד "עיקרי השולחן" על נו"כ הלכתא גבורתא בסדר השולחן ערוך אשר יאה לתועלת עצומה ובפרט לצעירי צאן קדושי, דהאידינא הרגילים בשיטת לימוד כזאת, ולשינון וחזרה למען תהי' תורת ה' זו הלכה ברורה שגור"ה ומשוגר"ת ומחודדת בפ"ה כדרז"ל.

ע"כ בואו ונחזיק טובה למע"כ הרה"ג מוה"ר משה כהן שדעתו יפה שליט"א מש"ה ספרא רבא אשר העביד את חילו וכוחו לאורייתא כדרכה של תורה, וניכרים דברי אמת שהרבה מאד עמל וטרח בזה. ואמירה נעימה כתיבה יהיבא ליה מינאי ותחזקנה ידו להו"ל פרי עמלו לזכות את הרבים.

ויאמצהו השי"ת כהנה וכהנה ללמוד וללמד ולהפיץ מעיינותיו חוצה, מתוך שפע רב מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש לאוישט"א.

ובעה"ח לכבודה של תורה והלכה בישראל, ביום ערש"ק לסדר ואת יהודה שלח לפניו להורו"ת.
שנת אליכם אישים אקרא לפ"ק.

משה הברשטאם
חבר הבד"צ העדה החרדית
פעיה"ק ירושלים תובב"א

משה הברשטאם
חבר הבד"צ העדה החרדית
פעיה"ק ירושלים תובב"א

הריני מצטרף לדבר הגה"צ צוק"ל שהוא ספר עזר ללומדי הלכות אלה ולא בא לפסוק הלכות רק לסכם ולסדר את הלימוד ולהקל על החזרה והריני מברך את הרב המחבר שליט"א שיוכה להרביץ תורה מתוך הצלחה ונחת.

יצחק טובי' ווייס
[גאב"ד בד"צ העדה החרדית בעיה"ק ירושלים תובב"א]

גם אני מצטרף לדברי הגאון שליט"א

יצחק זילברשטיין

רב שכונת רמת אלחנן בני ברק ת"ו

מיכל יהודה ליפקוביץ

זכרון מאיר, בני ברק

ד' ניסן תשס"ט

ראיתי שהצוות עשו דבר חשוב לחזור בקיצור על מה שלמדו בכדי שלא ישכחו ודבר מצוה רב שיעזרו להם בכל מה שאפשר.

מיכל יהודה ליפקוביץ

אליהו בקשי דורון

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

ב"ה, טו תמוז התשנ"ו

מכתב ברכה

מזן הבית יוסף הגדיר את ספרו "שולחן ערוך" על יסוד דברי חז"ל על הכתוב "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (שמות כא)... והנה בעוד מרן הב"י ערך ההלכות כשולחן ערוך, הרי ההלכות הנלוות של נושאי הכלים וגדולי הפוסקים נכתבו בספרים בהערות, באופן שקשה על המעיין למצוא את מבוקשו. על כן דבר בעתו מה טוב עשה הרב משה כהן שליט"א בספרו "עיקרי השולחן" שערך וסידר את כל פסקי ההלכות הנלוות לשו"ע, בסדר מופתי ברשימות ובטבלאות שיהיו השולחן ערוך ומוכן לאכילה, המאפשרים שינון וזכירה. ויש לדייק בדברי חז"ל שהבאנו לעיל שהסדר הטוב והעריכה הנכונה יש בהם לא רק להקל על הלומד, לשנן ולזכור הדברים, אלא גם להעמיק בהם ולהבין בטעמים, ככתוב "איני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשולחן הערוך", הא למדת שהסדר הנכון וניתוח הדברים יש בו בכדי להבין טעמי הדבר ופירושו...

(נוסח המכתב המלא ראה בספרנו על הל' מליחה).

אליהו בקשי דורון

הרב עזריאל אויערבאך

רב בית הכנסת "חניכי הישיבות", בית וגן

רח' הפסגה 53, בית וגן, ירושלים

ראיתי את ספרו היקר של הרה"ג ר' משה כהן שליט"א הנקרא "עיקרי השולחן" ערוך ומסודר על הלכות נדה דבר דבור על אופניו בטושו"ע ומפרשי השו"ע גדולי הפוסקים המיועדים לאלו שלמדו את השו"ע לשנן לעצמם בדרך קצרה הלכות הנ"ל בפרטיהם ודקדוקיהם למען ידיעת ההלכה למעשה על בוריה אשר נערך ע"י הרב הנ"ל בצוותא עם חבר לומדים למען זיכוי הרבים ולתועלת הלומדים. חפץ ד' בידם יצליח להרבות כהנה וכהנה בזיכוי הרבים לדעת דבר ה' זו הלכה מתוך שמחת התורה ומנוחת הנפש.

עזריאל אויערבאך

שמואל אליעזר שטרן

דומ"צ בביד"צ של מרן הגר"ש ואזנר שליט"א

ראש ישיבת חוג חת"ס

ורב מערב בני ברק

רח' הרב קוק 1, בני ברק 51273

בס"ד, יום כ"ח ניסן תשס"ז

מפעל גדול וחשוב כוננו ידיו הטהורות של מעלת כבוד הגאון המנופלג והמפואר, די"ק וגמיר, רבי משה כהן שליט"א, ואתו עמו צוות תלמידי חכמים מופלגים אשר הגה לבם הטהור לערוך ספר נכבד ונעלה נקוב בשם "עיקרי השולחן", ובו ערוכות ומסודרות הדק היטב פסקי השו"ע ונושאי הכלים עם המקורות וכל המסתעף, בכדי להקל ולסייע ללומדים בפרט לצעירי הצאן למיחת לעומקה של הלכה בבהירות והבנה זכה וע"י זה יהיה תלמודם מתקיים בידם, למען יעמדו ימים רבים, חפץ ה' בידיהם יצליח להנחות את הלומדים במסילה העולה בית קל.

שמואל אליעזר שטרן

אשר זעליג וייס

רב קהלת טשכנוב רמות
אב"ד לממונות ירושלים
ראש ישיבת חתם סופר

ב"ה, כ"ז כסלו תשס"ד

הן ראיתי את הספר החשוב "עיקרי השולחן" על כמה מקצועות חשובים ביורה דעה (או"ה, נדה והל' שמחות), ראיתי ושמו ליבי כי מכל דף ודף בספר ניכר עמל התורה שהשקיע המחבר היקר הרה"ג ר' משה כהן שליט"א וחבר ת"ח מופלגים שעמו אתו עמלו בעומק הלכות אלו וברוחבן.

חשיבותו של ספר זה גם כספר הכנה להבנת הבית יוסף, וגם לסיכום דברי השו"ע ונושאי כליו, וגם לשינון פסקי האחרונים להלכה ולמעשה, ואף שלא היה בידי לעבור על כל הספר או רובו, אך מהמעט שראיתי בו, ראיתי שהולך מישרים הוא, בהבנה, בבהירות, ובסדר נכון. בטוחני שספר זה יהיה לתועלת גדולה לכל העוסקים בהלכות חמורות אלה, וברכתי למחבר היקר שליט"א שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה ודבריו יתקבלו לרצון בין עמלי תורה והוגי תושיה.

אשר זעליג וייס

הרב אשר זייס

שלמה משה עמאר

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול
בס"ד, י"ז אייר, תשס"ט

אגרת ברכה

הובאו לפני גליגנות מהספר "עיקרי השולחן" על הלכות איסור והיתר ונדה שערך וחיבר הרה"ג משה כהן שליט"א וערך אותם בצורה קלה ונוחה, וכן הביא מקורות מהש"ס ומהראשונים ועשה טבלאות כדי שהלומד יוכל לחזור בצורה קלה והדברים יהיו חרוטים על לוח ליבו.

ויהי רצון שישלים מלאכתו מתוך בריאות ורוב נחת ויהיו כל מעשיו לשם ה' ברוך הוא, ויתקבלו דבריו בחן וחסד על רבנן ועל תלמידיהון.

ובזכות עמלה של תורה נזכה לראות עין בעין בשבוע ה' שבות עמו ונחלתו בישועה וברחמים בב"א.

המצפה לישועת ה' ברחמים

בברכה,

שלמה משה עמאר

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

הרב שמאי קהת הכהן גראס

[מח"ס שו"ת שבט הקהתי]

מו"צ דקהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא בא"י

רח' דברי חיים 7, קרית בעלזא עיה"ק ירושלים תונב"א

בס"ד, כ' טבת תשס"ז

לה"ו

באתי להמליץ ולחזק ידי הרה"ג המופלא והמופלג סדרן ודייקן ה"ה ר' משה כהן שליט"א שכבר אתמחי גברא בכמה ספרים שכבר הו"ל הנקרא "עיקרי השולחן" על או"ה, שמחות וכעת הו"ל על כל הלי נדה בעזרת חבורה של ת"ח מופלגים יראי שמים. והמטרה של ספרי המחבר אינה להורות הלכה למעשה אלא להקל על הלומדים ולהיות כלי עזר שיהא משנת הלומד ברורה ושגורה ומובנת יקל לחזרה ולזכור.

וניכר היטב יגיעתו ועמלו של הרה"ג המחבר שליט"א והשקיע הרבה כוחו ואונו כדי שיצא דבר מתוקן ליהנות מהפירות של השולחן ערוך שחברו מרן השולחן ערוך זמרו הרמ"א ויש הכמה ומלאכה וטעם לשבח.

וע"כ הנני מאחל להרה"ג המחבר שליט"א ולכל הצוות העוזר לו בהכנת החיבור שיזכו לחבר עוד ספרים לזכות בני"ו ויזכו ללמוד מתוך הרחבת הדעת.

הק"מ שמאי קהת גראס

שריאל רוזנברג

רב שכונת רמת דוד (פרדס ברמן)

רחוב חזון איש 66 (קרית משה)

בני ברק

[דיין בבד"צ של הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א]

בס"ד, א' אייר תשס"ז

ראה ראיתי עלים לדוגמא מהחיבור הנקרא "עיקרי השולחן", אשר נכתב ע"י הרה"ג ר' משה כהן שליט"א ביחד עם צוות ת"ח, ומהות הספר הוא לסכם דברי השו"ע והנו"כ ומקורותיהם בצורה של טבלאות ובצורה של ציינים וסימנים לחדד הזכרון, וכבר שבחוהו רבנן שהוא יהי לתועלת גדולה ובפרט לצעירי הצאן קדושים דהאידינא הרגילים בשיטת לימוד זאת. וכידוע לימוד פרטי ההלכות מבלי לדעת ולהבין שורש כל דבר ודבר, הרי הוא מקשה מאוד על הזיכרון. ותחילת מעשהו בשו"ע יו"ד, הנזקק לת"ח הלומדים הוראה למעשה, והרבה תלמידים לא עלה בידם יפה לימוד זה, מכיון שלא הלכו בדרך זו של לימוד ההלכות וטעמיהם ממקור הדין.

וגם אני מצטרף לברכת הרבנים המסכמים, המברכים את הרה"ג הנ"ל והת"ח שעמו שיזכו לברך על המוגמר, ויהא חיבורם לעזר לתלמידים הבאים בשערי היורה דעה, וכל המסייע בידם סיוע שיש בו ממש, הרי הוא שותף להרבעת תורה זו.

שריאל רוזנברג

שריאל רוזנברג

שריאל רוזנברג

בס"ד, כ"א תמוז תש"פ, 4-1413/פ'

דברי ברכה

הובאו לפני גליונות הספרים "עיקרי השלחן" סיכומים על הלכות חופה וקידושין, מקורות הדינים בתלמוד ובראשונים, הרמב"ם וש"ע, בתוספת הארות והערות, שכתבו וערכו תלמידי חכמים חשובים, בראשם הרב היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה, משנתו ערוכה וברורה, מזכה הרבים, תהלתו בקהל חסידים, יראת ה' היא אוצרו, חכו ממתקים וכולו מחמדים, שמן תורק שמו, כבוד שם תפארתו, הרב הגאון מעוז ומגדול מזכה הרבים רבי **משה כהן שליט"א**, ראש מפעל "עיקרי השולחן".

הרה"ג רבי **משה כהן שליט"א** שוקד באהלה של תורה מזה עשרות שנים וכוחו גדול מאוד בלימוד ובסיכום ההלכה בשיטה מאירת עיניים, המפורסמת לטובה בקרב עולם התורה, בכל הארץ יצא קום ובקצה תבל מילהם, ומאות ואלפי אברכים נעזרו במפעלו החשוב הזה.

כמעשיהם בראשונה בסדרת הספרים שהוציאו לאור על הלכות מליחה ובשר בחלב, הלכות נדה, והל' אבלות, אשר נתקבלו בעונג ושמחה בהיכלי התורה, ובקרב לומדי ההלכה והציבור הרחב בארץ ובעולם, דבר נאה ויאה עשו, והדבר יועיל לחזרה ולשינון, סיכומי ההלכות מקורות הדינים בש"ס, סיכום בהיר ותמציתי וסדר שיטתי, הגדרות הנושאים מפורטים עם דעות הפוסקים הראשונים, ודברי מן הש"ע, ודעות האחרונים, והכל עשו בעיין ישר ונכון, בבהירות, בסדר נאה ונכון, בטוב טעם ודעת, דבר דבור על אופניו, תפוחי זהב במשכיות כסף.

וניכר העמל הרב שהשקיע בכתובת הספר, ומבין הדברים ניכר כח התמדתו ועינוו בחומר זה, ובלי ספק שרבים יהנו מהספר לזכירת הלימוד, ובפרט ת"ח המתכוננים למבחן בהלכות "יורה יורה", ויוכלו להיעזר בספר לידע ההלכה למעשה, ובפרט שהוסיף פסקים מרבני דורנו שליט"א, וממה שנתבאר בילקוט יוסף, ובס"ד התקבל בארץ ובעולם, ולפעלא טבא אמיא, אישר חילם לאורייתא.

וכמוכן ספר זה נועד רק לאותם שכבר למדו את הבית יוסף ש"ע ונו"כ, ואכן אברכים צריכים ללמוד בשקידה את הב"י מיד לאחר הנישואין, אחר שלמדו בישיבות הקדושות ללמוד בעיון והבנה, ויש להם יד ורגל בידיעת חלקים מהש"ס והראשונים, ולא להסתפק בלימוד הש"ע עם באר היטב בלבד. וגם צריכים לדעת, שכל גמ' שמציין אליה הב"י מן הראוי לפתוח את הגמ' לעיין בה היטב עם רש"י ותוס', ולחזור לב"י ואז תהיה לו הבנה נכונה בדברי הב"י.

וכ"כ הסמ"ע בהקדמתו לחו"מ, שכוננת הש"ע היתה שלא יפסקו דין מהש"ע מבלי ללמוד תחלה מקור הדין וטעמו ונימוקו בטור ובב"י, ובזמנינו רבים חושבים עצמם כאילו הם מדור דעה ומצפצפים ופוסקים מתוך דברי הש"ע, והם מחריבי עמנו, הפרו ברית עזבו חק, וגורמים רעה לנפשם. ע"כ. והובא ביד מלאכי (כללי השלחן ערוך אות א').

וז"ל המהרש"א סוטה (כב): ובדורות הללו אותם שמורים הלכה מתוך הש"ע, והרי הם אינם יודעים טעם הענין של כל דבר, אם לא ידקדקו מתחלה בדבר מתוך התלמוד [והראשונים], שהוא שימוש תלמידי חכמים, טעות נופלת בהוראותיהם, והרי הן בכלל מבלי עולם, ויש לגעור בהם. ע"כ. אלא צריכים לדקדק בידיעת מקורות ההלכה בתלמוד ובפוסקים, שהוא שימוש תלמידי חכמים.

ומאחר ויש בספר זה משום תועלת ללומדים, יש לברך על יוזמה זו, שיש בה משום הגדלת לימוד ההלכה במקורותיה, לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא, כי אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה.

וברכתי לרבנים ולראש המכון שליט"א שיהי רצון ויפוצו מעינותיהם חוצה, וחפץ ה' בידם יצלח לברך על המווגמר בסדרת הספרים שרוצים להוציא לאור, להגדיל תורה ולהאדירה.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לציון

הרב הראשי לישראל

תלמודו בידו

קיצור "עיקרי השולחן"

יורה דעה

ביאור פסקי השו"ע והרמ"א
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
ודברי הגו"כ על השו"ע בקצרה,
ופעמים שיש גם מפוסקי דורנו

הלכות מליחה

סימנים סט-עח

הקדמה א' להל' מליחה - על פי ספר החינוך מצוה קמח

(א) המקור בתורה לאיסור אכילת דם (ויקרא ז', כ"ו-כ"ז) - "וְכַל דָּם לֹא תֹאכְלוּ כֹּל מִן שְׂבֵתֵיכֶם לְעוֹף וְלַבְּהֵמָה. כֹּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל כֹּל דָּם וְנִכְרְתָהּ הִנֵּפֶשׁ הִהוּא מֵעַמִּיקָה". (וכתב בספר החינוך - כי נכפלה המניעה בדם בהרבה מקומות בתורה).

(ב) הטעם לאיסור אכילת דם:

ספר החינוך - בבעלי חיים יש מזג רע, ובזמן שאדם יאכל את הדם, תהיה לו מדת אכזריות כמו שיש לבעלי חיים.

וכ"כ הרמב"ן - אם יאכל אדם את הדם, תהיה עובי וגסות בנפש האדם, כמו שנפש הבהמה עבה וגסה... (מובא בספר החינוך).

(ג) חומרת האיסור באכילת דם - יש דם שאיסורו ב"כרת" [כגון דם הנפש היוצא בשעת שחיטה], ויש דם שאיסורו ב"לאו"

[כגון: דם הטחול ודם הכליות]. **ודם הבלוע בבשר - כל זמן שלא פירש, מותר** לאכול את הבשר עם הדם שבלוע בתוכו, מכיוון

שאותו דם נחשב כבשר כל זמן שלא פירש. אבל לאחר שפירש הדם הבלוע בבשר **יצא לחוץ - חייבין עליו ב"לאו"**.

(ד) איסור אכילת דם - נוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקבות.

הקדמה ב' להל' מליחה - על פי דברי הפרי מגדים בפתחה להלכות מליחה

(א) דם שבשלו או מלחו - האם אסור לְאֹכְלָיו מהתורה או מדרבנן?

 רמב"ם ורש"י - דם שבשלו או מלחו **אסור מהתורה**. (כן כתב הבית יוסף בסימן פ"ז עמ' קלח:).

 תוס', רא"ה, רשב"א - דם שבשלו או מלחו **אסור מדרבנן**. [אולם **בנקודות הכסף** (סימן פ"ז ס"ק ה) - כתב דאולי אין כלל מחלוקת ראשונים בעניין, עיי"ש].

בדעת השו"ע יש מחלוקת:

 פרמ"ג והש"ך (סי' פ"ז ס"ק טו) - **לשו"ע** דם שבשלו או מלחו **אסור מהתורה**.

 בף החיים (סט ס"ק א'), **ילקו"י** (חלק ח' עמ' רלז-מ) - **לשו"ע** דם שבשלו או מלחו **אסור מדרבנן**.

 רמ"א, ש"ך, ט"ז, פרי חדש, פרמ"ג - דם שבשלו או מלחו **אסור מדרבנן** (בסי' פ"ז: ש"ך (טו), פרי חדש (יג)).

(ב) דם שיצא ע"י כבישה [כיון שהדם לא התבשל] - **אסור מהתורה לכו"ע (פמ"ג)**.

(ג) האם החובה למלוח בשר - היא מהתורה או מדרבנן:

שאלה זו תולה הפרמ"ג במחלוקת הנ"ל - האם דם שבשלו או מלחו אסור מהתורה או מדרבנן, ולפיכך:

 לרש"י והרמב"ם - החובה למלוח היא **מהתורה**.

 לתוס', רא"ה והרשב"א - החובה למלוח היא **מדרבנן**.

(ד) האם המליחה מוציאה את כל הדם מהבשר - עיין בסימן ס"ט סע' ה שיטות שונות.

(ה) מהם הטעמים להדחת הבשר לפני המליחה - עיין בטבלא שבראש סימן ס"ט לקמן.

א. צריך להדיח הבשר קודם מליחה (ואם הדיחו הטבח אין לרדך להדיחו בנית) **ואם אחר שהדיח חתך כל נתח לשנים או לשלשה** (או שהסיר טלפי הרגלים לאחר ההדחה) **צריך לחזור ולהדיחם**. רמ"א: ואם לא עשה כן הוי כלא הודח כלל. הדחת הבשר לכתחילה יזהר לשרותו נגד חזי שעה ולהדיחו היטב זמני השרייה, אבל אם לא שרלו רק הדיחו היטב סגי ליה, ואחר כך יתחין מעט שיטפטפו המים קודם שימלחונו שלא ימס המלח מן המים ולא יוליא דם. ונהגו שלא להשתמש בדברים אחרים בכלי שקורין צו צקר, ואם נשתהה הבשר בקרייתו מעת לעת הבשר וגם הכלי אסורין ועיין לקמן סימן זה (סע' טו), אבל פחות מעת לעת אין להקפיד, ואף במקום שנאסר הכלי מותר לחזור ולשרות צו. דין צקר שמלא קרח כילד נהגין עס שקרייתו עיין לעיל סימן ס"ח (סע' יא).

נושא הסעיף: הדחה ראשונה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>חלוין קיג/א - אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה, ומדיחו יפה יפה. איתמר רב הונא אמר מולח ומדיח, במתניתא תנא מדיח ומולח ומדיח ולא פליגי הא דחלליה [שטפו הטבח] בי טבחא, הא דלא חלליה בי טבחא.</p>	<p>1. כיצד מדיח את הבשר?</p>
<p>אם כן כשהטבח לא שטף את הבשר, צריך להדיחו לפני שמולחו. [והטעמים לכך שצריך להדיח את הבשר לפני המליחה, ראה לעיל בהקדמה לסעיף].</p>	<p>ש"ע - די בהדחת הבשר.</p>
<p>1. ש"ע כמרדכי - שדי להדיח את הבשר, כדי להסיר את הכלוך, שלא כר"ן שהצריך להשרות את הבשר.</p>	<p>2. ש"ע - די בהדחת הבשר.</p>
<p>2. רמ"א - חשב לכתחילה לר"ן שהדחה ראשונה היא לרכך את הבשר ולכן צריך להשרותו, ובשפיכת מים בעלמא לא סגי (ב"ב, ב, וש"ך ב בהסבר ר"ן).</p>	<p>לכתחילה - צריך להשרות הבשר חצי שעה + להדיחו היטב במי השרייה [היינו שפשוף להסיר הדם שנתייבש (ערוה"ש טו)]. בדיעבד - כשלא שראו במים ורק הדיחו: אם הדיחו היטב - א"צ לחזור ולהדיחו. ואם הדיחו מעט: בלא מלחו - חוזר להדיחו היטב. אך כשמלחו - א"צ לחזור ולהדיחו.</p>
<p>3 ואף שלא מלחו עדיין אין צריך לחזור ולשרותו (ש"ך ה).</p>	<p>2. טפסוף - אחר ההדחה ממתין מעט שיטפטפו המים, לפני שמולח את הבשר.⁴</p>
<p>5. כמרדכי - שטעם ההדחה ראשונה הוא משום דם ולכלוך שעליו, לכן כשחתכו צריך להדיחו שנית, להסיר את הדם שיצא.</p>	<p>3. בשהדיח את הבשר וחתכו [לפני המליחה]. או כשהסיר את טלפי הרגליים) - חוזר להדיחו משום דם שעליו.</p>
<p>4 מכיוון שחוששים שלא נדבק בו דם אף שמצד הדין זה מותר (ש"ך ד).</p>	<p>4. הכלי (שזורים בו את הבשר) - מוח להשתמש בו לדברים אחרים: לכתחילה - נהגו שלא להשתמש בו אף בצונן.⁶ בדיעבד - מותר אף כשהשתמש בו ברותח.⁷</p>
<p>7 מותר דווקא כשהדיח את הכלי לפני השימוש (ש"ך ז).</p>	<p>ואם השרה את הבשר במים יותר מחצי שעה [לפני מליחתו]: כשהשהה במים פחות מעל"ע - מותרים הבשר והכלי.⁸ אך כשהשהה במים מעל"ע - אסורים הבשר והכלי,⁹</p>
<p>8 כיון שלא נכבשו.</p>	<p>5. בשר שהוקפא במליחתו [לפני סוף זמן המליחה]. מה דינו כשיופשר? (ש"ך יא) לכתחילה - ימלחנו, וישהה שיעור מליחה מחדש. בדיעבד - אם אחר ההפשרה [לא מלח את הבשר שנית] השהה את הבשר כשיעור מליחה [גם המלח הראשון] ותבשל, מותר בדיעבד.</p>
<p>9 הבשר והכלי אסורים - מכיון שאחר מעת לעת הוי כבוש, וכבוש כמבושל (ש"ך ח), ועי"ע סעיף טו).</p>	<p>והכלי - אעפ"כ מותר לחזור ולשרות בו להבא.¹⁰</p>
<p>בשר שנכבש מעת לעת: כשאין 60 כנגדו - אסור אף לצלי. כשיש 60 כנגדו - מותר אף לבשלו (ש"ך ט).</p>	<p>10 הכלי מותר לשרות בו - מכיון שאין משרה את הבשר השני מעת לעת ואינו בולע, ואף אם שראו מעת לעת מותר, דהא לא נעשה כבוש אלא אחר מעת לעת, וזהו הוא נותן טעם לפגם (ש"ך י).</p>

ב. אם מלח ולא הדיח תחילה, ידיחנו וימלחנו שנית, ויש אוסרין.

רמ"א: וכן נוהגין אפילו לא נמלח רק מעט כדרך שמולחים לכלי ואפילו לא עשה במלחו שיעור מליחה, מיהו במקום הפסד מרובה יק להתיירו, ואם לא הודח רק מעט קודם שגמלו, מותר בדיעבד, והוא הדין אם היה שקיים בחתיכה נגד דם שעליו, ואם נמלח חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות, שאר חתיכות מותרות והיא אסורה.

נושא הסעיף: בשר שמלחו בלא להדיחו תחילה.

עיקר הסעיף	הרחבה לסעיף
<p>1. <u>האם אפשר לתקנו ע"י שידיחנו וימלחנו שנית?</u></p> <p>שו"ע סתם (כרא"ש והתרומה) - יכול לתקנו בכך.¹ [ש"ך (יב) - השי"ע הקל רק בהפסד מרובה].</p>	<p>1 מכיון שמליחה שנית תוציא את הדם שנבלע במליחה הראשונה, דאם המליחה מועילה להפליט דם שבא מעלמא כבסימן ע', כל שכן שתועיל להפליט את דם החתיכה עצמה שחזר להיבלע בה.</p> <p>מתי מקלים כשו"ע סתם? בא"ח ובה"ח (טל) - רק בהפסד מרובה מקלים כשו"ע סתם. (בא"ח שנה ב', פרשת טהרות, סעיף י"ד).</p> <p>יביע אומר (חי"ו סי"ח) - אף כשיש רק הפסד מועט העיקר להקל כשו"ע סתם, [וביאור לשורש מחי' כה"ח ובייחא ראה לקמן סי' צו סעי' ג].</p>
<p>2. <u>שו"ע י"א ורמ"א (כסמ"ק)</u> - הבשר אסור, ולא מועיל להדיחו ולמולחו שנית.²</p> <p>רמ"א אסר: (א) אף כשמלח מעט לצלי.³</p>	<p>2 הסמ"ק אסר - מכיון שנבלע דם בעין במליחה ראשונה - לא תועיל מליחה שנית להפליטו.</p> <p>3 רמ"א אסר אף כשמלח מעט לצלי, וב' טעמים לכך (ט"ז ח): א. כיון דאין אנו בקיאים להבחין בין מליחת צלי לקדירה. ב. מפני שאף מליחה מועטת מבליעה דם בבשר ואוסרתו.</p>
<p>4. <u>מלח מעט, ושהה מעט זמן:</u></p> <p>ט"ז (ח) כרמ"א - שאסור (מכיון שאף במעט זמן נבלע האיסור). שלא כב"ח - שהקל (ואסר רק כשהה במולחו).</p>	<p>4 שו"ע י"א ורמ"א (כסמ"ק) - הבשר אסור, ולא מועיל להדיחו ולמולחו שנית.²</p> <p>5 רמ"א אסר: (א) אף כשמלח מעט לצלי.³</p>
<p>5. <u>רמ"א אסר את הבשר אף בהפסד מרובה</u> ואף לצלי.⁶</p> <p>דאין תקנה להדיחו ולמולחו שנית.</p> <p>2. <u>בשר שהודח רק מעט לפני המליחה</u> - בדיעבד מותר, ואין צריך להדיחו ולמולחו שנית.⁷</p>	<p>4 (ב) ואף כשהה רק מעט במלחו.⁴</p> <p>5 רמ"א אסר: (א) בהפסד מ"מ להדיחו ולמולחו שנית (ש"ך יב). (ב) כשיש 60 בבשר כנגד דם שעליו.⁵</p>
<p>6. <u>אולם השי"ך (יב) כתב כי בסימן ע' מוכח אחרת, שבכל מקום שמותר להדיח ולמולחו שנית כל שכן שמותר לצלות.</u></p> <p>7. <u>מותר בדיעבד</u> - כיון שאנו סומכים בדיעבד על כך שטעם ההדחה הראשונה הוא להסיר דם שעיג הבשר, ולכן מועילה הדחה מועטת, ומשמע דכיון שנמלח אף שלא ביטלו עדיין, חשוב כדיעבד (ש"ך יד).</p>	<p>6 מהרש"ל - אסר את הבשר אף בהפסד מרובה ואף לצלי.⁶ דאין תקנה להדיחו ולמולחו שנית.</p> <p>2. בשר שהודח רק מעט לפני המליחה - בדיעבד מותר, ואין צריך להדיחו ולמולחו שנית.⁷</p>
<p>8. <u>מכיון ש:</u> א. דם פליטה משרק שריק ואינו מפעפע מחתיכה לחתיכה. ב. כבולעו כך פולטו (ש"ך טו וט"ז יא).</p>	<p>3. מה דין חתיכה (שלא הודחה) שנמלחה עם חתיכות אחרות (שהודחה)? החתיכה - דינה כדין המובא בחלק 1 הנ"ל. שאר החתיכות - מותרות.⁸</p>

ג. לא ימלח במלח דקה כקמח ולא במלח גסה ביותר שנופלת מעל הבשר אילך ואילך, (ואם אין לו מלח אחר רק מלח דק כקמח מותר למלוח בו).

נושא הסעיף: סוג המלח שצריך למליחה.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p><u>חולין קי"ג ע"א</u> - רב דימי מנהרדעא מלח ליה במילחא גלגליתא (גס) ומנפיץ ליה.</p> <p>(כלומר מנער את המלח לאחר זמן מכיון שהדם נבלע בו, רש"י)</p> <p><u>מה סוג המלח שצריך למלוח בו?</u></p> <p>רמב"ם - דוקא במלח גס (כבגמי) אבל לא במלח דק כקמח, מכיון שהמלח הדק ניתך ונמס ונבלע בבשר ואינו מפליט את הדם.</p> <p>רא"ש - המלח הדק - הוא הטוב ביותר למליחה, מכיון דככל שהמלח דק יותר הוא מתפור ונדבק בבשר ומוציא את הדם, שלא כמלח הגס שכשהופך את החתיכה למלחה מכל צד, המלח נושר ונופל מהבשר, ומכל מקום הגמי קמ"ל שגם מלח גס כשר למליחה, אבל המלח הדק הוא טוב יותר.</p> <p>¹שו"ע כרבניו ירוחם - "צריך שהמלח תהה דקה שלא תפול הנה והנה ולא דקה מן הדקה כקמח" (ובב"י - כן נהגו).</p> <p>²הגדרת מלח גס שכשר למליחה:</p> <p>"כל מלח שאינו גס יותר ממלח שעושין ממי הים הוא כשר למליחה, ואם גס יותר צריך להדיקו" (ט"ז יב).</p>	<p>לכתחילה - לא ימלח במלח דק כקמח,¹</p> <p>ולא במלח גס ביותר שנופל מעל גבי הבשר אילך ואילך.²</p> <p>בדיעבד - כשיש לו רק מלח דק כקמח (ולא אחר) מותר למלוח בו.</p>

ד. יפזר עליו מלח שלא ישאר בו מקום מבלי מלח, וימלח כדי שלא יהא ראוי לאכול עם אותו מלח, ואינו צריך להרבות עליו מלח יותר מזה, ומולחו משני צדדים, ועופות צריך למלחם גם מבפנים, ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ וכן חתיכה שלא נמלחה אלא מצד אחד מותר. כמ"ח: ויש אורחים אפילו בדעיבה, והכי נהוג אם לא לאורך, ודוקא אם כבר נתבשל כך אבל אם לא נתבשל עדיין לא יבשלנו כך, אלא אם הוא חוץ י"ב שעות שנמלח יחזור וימלח עד השני שלא נמלח עדיין ויבשלנו אחר כך, ואם הוא אחר י"ב שעות אזי יללנו, ונראה משאם שא"כ, ואין הגד שנמלח כבר בולע מזל שלא נמלח.

הקדמה לסעי' - ראה בהע"א.

נושא הסעיף: כיצד צריך למלוח את הבשר? סימנך בוי"צ"ע:

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף	
	בדיעבד	לכתחילה
1. לכתחילה מספיק למלוח עד שלא יישאר מקום ללא מלח ואין צריך למלוח יותר מזה כבניין, ואף כשהחתיכה עבה אין צריך לחתכה לשתיים, (וזה כרשב"א שלא כמרדכי, ש"ך טו).	- כשנשאר מקום בלא מלח. -או כשמלח רק צד אחד. - או עוף שמלחו רק פנים או חוץ. ש"ע - מותר.	שלא יישאר מקום בלא מלח. ¹ וימלח עד כדי שלא יהיה ראוי לאכילה עם אותו המלח.
	2. כרשב"א: בין בשר שמלחו רק מצד אחד ובין עוף שמלחו רק פנים או חוץ, אסור בדיעבד אולם יש להקל לצורך שבת או הפסד מרובה כדלקמן.	2 צדדים.
3. הב"ח (ה) חילק: בשר שמלחו מב' צדדיו ונשאר מקום בלי מלח - בדיעבד הבשר מותר (ובש"ך (ס) השלים אינו מדקדק בכך). אולם בשר שמלחו רק מצד אחד - אסור אף בדיעבד ואף כשהתבשל ואף בשעת הצורך.	ב"ח - ראה בהערה. ³ אוסרים, אם נתבשל כבר. ²	מולח מבפנים ומבחוץ (כדין דבר חלול, ט"ו יג)
		מ
		ו
		ת
		ר

בשר שמלחו רק מצד אחד, או עוף שמלחו רק פנים או חוץ, מה דינו בדיעבד?

רמ"א		התבשל	ש"ע
לא התבשל	תוך 12 שעות		
אחר 12 שעות	רמ"א - יחזור וימלח צד שני [שלא נמלח עדיין], תוך 12 שעות ואח"כ יבשלו. ¹	אסור, [אך מקלים כשיש הפסד מרובה (ט"ז יד)] ²	מ
רמ"א לפי הש"ך (כא) - כשיש הפסד מרובה מותר למלוח צד שני תוך 24 שעות ולבשלו.	חדושי רעק"א (טו) - צריך לחזור ולמלוח את שני צדי החתיכה, ואח"כ יוכל לבשל.		ו
ש"ך (טו) - מותר למלוח את הצד שלא נמלח אף אחר 12 שעות ולבשלו.			ת
			ר

א. הקדמה לסעי' ד - כיצד צריך למלוח את הבשר?

חולין קי"ג [ע"א] - אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אלא אם כן מולחו יפה יפה, ומדיחו יפה יפה... מנחות כ"א [ע"א] - ... יוכל תבונהו? ת"ל תמלח... כיצד הוא עושה, מביא (את) האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו, ונותן עליו מלח ומעלהו, אמר אביי וכן לקדירה, (זו ג"ה הגמ'). (כלומר כשורצים לבשל את הבשר, מספיק למלוח כך את הבשר, ואין צורך לתת הרבה מלח שורה על שורה כבניין (רש"י)).

לגבי צורת המליחה: לטוב - יש מחלוקת בין הרשב"א לרא"ש. אך לב"י - אין מחלוקת ביניהם, ובש"ע נפסק על פי שיניהם כדלקמן.

ב. ואם מלח את שני צדי הבשר, רק שהמלח לא הגיע לכל מקום - אפשר להקל בדיעבד אפילו כשאין הפסד מרובה (ט"ו יד).

ג. לרמ"א: דווקא תוך 12 שעות מועיל למלוח את הצד שני מבין ש:

א. אז הבשר מולט ציר ואינו בולע מהצד השני (ט"ו טו).

ב. מכיון שבזמן שהבשר פולט ציר (תוך י"ב שעות), הוא פולט גם את מה שהוא בולע מהצד שני (ש"ך כב).

ד. אם הודח הבשר תוך י"ב שעות: [מ"ב ח] (ש"ך כב) - לא תועיל מליחה [מכיון שנסתמו נקבי הפליטה, הוא רק יבלע ולא יפלוט].

ט"ז (טו) - תועיל מליחה [מכיון שלא נסתמו נקבי הפליטה].

ה. אחר שנמלחה החתיכה אם חתך ממנה אינו צריך לחזור ולמלוח מקום החתך.

נושא הסעיף: בשר שחתכו אחר מליחה - האם צריך לחזור להדיח ולמלוח את מקום החתך?

עיקר הסעיף	הרחבה לסעיף
אם חתכו אחר ששהה שיעור מליחה - אין צריך למלוח את מקום החתך. ¹	רשב"א (סימן רס"ה): הוא המקור לסעיף זה. 1 מכיון ששהה שיעור מליחה, על ידי המליחה נפלט כל הדם, אף מה שבמצע החתיכה ואף על פי שהיא עבה מאוד (ט"ז טז). 2 מכיון שקודם ששהה שיעור מליחה - ע"י החיתוך יצא דם בעין על הבשר (ט"ז טז, ש"ך כד). הפמ"ג (בפתיחה להלכות מליחה) - מוכיח שדעת השו"ע כרשב"א, שהמליחה מוציאה את כל הדם ומה שנשאר הוא מוהל בעלמא ולא דם. שהרי כאן בסעיף ה' פוסק השו"ע שאם לאחר שיעור מליחה חתך את הבשר - אינו צריך לחזור ולמלוח את מקום החתך, משמע שמליחה פועלת להוציא את כל הדם.

ו. שיעור שהייה במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל שהוא כדי שלישית שעה בקירוב.

רמ"א: ועל זה יש לסמוך בדיעבד או אפילו לכתחילה לכבוד אורחים או לאורך צנת, אבל בלאו הכי, הנמנה להסרות במליחה שיעור שעה ואין לשנות.

נושא הסעיף: כמה זמן צריך הבשר לשהות במלח?

עיקר הסעיף	הרחבה לסעיף
שו"ע (כרמב"ם) - כדי הילוך מיל = 18 דקות. ³	כמה זמן צריך הבשר לשהות במלח? רמב"ם (מאכלות אסורות פי"ו ה"ח) - ומניחו [את הבשר] במלחו כְּדֵי הַלּוֹךְ מִיֵּל. והלכו המוסקים בשיעור מיל: י"א - 18 דקות (עפ"י הבי"ט בשם תה"ד ס"י קסז). י"א - 22.5 דקות (ביאור הלכה או"ח סי' תנ"ט ד"ה הוי). י"א - 24 דקות (רמב"ם בפירוש המשניות פסחים פ"ג ס"ק ב, ועיין כה"ח כאן ס"ק ט"ף). ושיעור זמן המליחה - הוא זהה ואחיד בין כשצריך למלוח שור שלם ובין כשצריך למלוח חתיכה קטנה וזה מכיון שרבען לא חלקו בין גדול החתיכות (ב"י). 4 תרומת הדשן - נהגו העולם שעה (כאור זרוע), אך בשעת דחק או לצורך אורחים די ב-18 דקות (כרמב"ם). [הטעם לשעה - הוא כאור זרוע ששיעור מליחה הוא כשיעור צליית אותה חתיכה עצמה לפי גודלה. והואיל ואין שיעור זה שווה בכל החתיכות קבעו העולם שיעור מוגבל ותפסו שעה לשיעור זה. וסמך לזה הגמ' בפסחים נ"ח (ע"א) - "דאפילו גוף שלם כמו הפסח סגי בשעה אחת לצלייתו ורק בשעת דחק כגון לאורחים או לשבת סומכין על הרמב"ם שסובר שיעור מליחה הוא כמהלך מיל]. 5 גדר דיעבד לרמ"א - שעה 18 דקות במלח, הודח ונתבשל (ש"ך כז). 6 משנה ברורה (או"ח סימן תמ"ט ס"ק טו) - לעניין מליחה, בדיעבד אין להקל אא"כ שעה 23 או 24 דקות על כל פנים ולכתחילה שיעורו הוא כדי שעה ואין לשנות. ולחזון איש - במליחה יש להקל בדיעבד או לחולה לכתחילה ב-18 דקות (חזו"א או"ח סימן קכ"ב אות א', יורה דעה סימן יז).
שו"ע (כרמב"ם) - כדי הילוך מיל = 18 דקות. ³	7 רמ"א (כתה"ד): לכתחילה - שעה (ואין לשנות). 8 בדיעבד (או לצורך אורחים/שבת) - 18 דקות. ⁵ 9 הסכמת כל האחרונים - בימינו אין להקל פחות משעה, אם לא לצורך (ולקוט יוסף ח"י עמ' שכ"ב). ⁶

תלמודו בידו

קיצור "עיקרי השולחן"

יורה דעה

ביאור פסקי השו"ע והרמ"א
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
ודברי הגו"כ על השו"ע בקצרה,
ופעמים שיש גם מפוסקי דורנו

הלכות בשר בחלב

סימנים פז-צז

א. כתוב בתורה "לא תבשל גדי בחלב אמו" ג' פעמים, אחד לאיסור בישול ואחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה, והוציא אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מן התורה אלא דרך בישול, אבל מדרבנן אסור בכל ענין. וכל נקט בחלב שאינו אסור מן התורה מותר בהנאה.

נושא הסעיף: מה בולל איסור בשר בחלב?

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף									
<p>¹ <u>חולין קטו ע"ב</u> - (נאמר בתורה) "לא תבשל גדי בחלב אמו", ג' פעמים (שמות כג, יט, שמות לד, כו, דברים יד, כא) אחד לאיסור אכילה ואחד לאיסור הנאה ואחד לאיסור בישול (וסימנך אה"ב).</p> <p><u>ספר החינוך</u> (מצוה קי"ג) - איסור אכילת בשר בחלב חל בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. והעובר עליה ואכל כזית מן הבשר והחלב שנתבשלו יחד במזיד - לוקה.</p> <p>² התורה כתבה במתכוון בלשון "לא תבשל", לומר שאינו אסור מהתורה אלא דרך בישול.^א</p> <p>³ <u>שלא כרש"ל</u> - שאסור בהנאה.</p>	<p>1. <u>איסור בשר בחלב בולל</u> (סימנך אה"ב):¹</p> <table border="1"> <tr> <td>איסור</td> <td>א</td> <td>אכילה</td> </tr> <tr> <td>איסור</td> <td>ה</td> <td>הנאה</td> </tr> <tr> <td>איסור</td> <td>ב</td> <td>בישול</td> </tr> </table> <p>2. <u>באיזה אופן אסרה התורה ב"ח?</u></p> <p><u>מהתורה - אסור דרך בישול</u>².</p> <p><u>אך מדרבנן - אסור בכל עניין</u> [אפי' עי"י כבישה ומליחה (שי"ד א, כה"ח י"ב, וע"ע בהע"ז)].</p> <p><u>ובב"ח שאסור מדרבנן - אסור באכילה אך מותר בהנאה</u> (רמ"א, שו"ע סעי' ג, שי"ד ב, ט"ז א)³.</p>	איסור	א	אכילה	איסור	ה	הנאה	איסור	ב	בישול
איסור	א	אכילה								
איסור	ה	הנאה								
איסור	ב	בישול								

מה כלול באיסור משום בישול?

- התערובת של חם בחם בלא רוטב - אסור מדרבנן, (ומותר בהנאה).

- עירוי מכלי ראשון או צונן לתוך חם - אסור מהתורה (פרי חדש ב), [ולפרי תואר (שלקמן) - עירוי מכרי ראשון, אסור רק מדרבנן].

- מעושן וחמי טבריה - יש ספק אם הם אסורים מהתורה או מדרבנן, (עיין לקמן סעי' ו).

- בישול אחר בישול - אם בישל את הבשר לבד ואת החלב לבד, ואחר כך ערבבם ובישלהם ביחד, לכו"ע אסור מהתורה, (משום שכאן יש בישול אחר בישול).

צלי וטיגון - האם הם כלולים באיסור בישול של התורה?

¹ פרי חדש (סי"ב ב) ובן איש חי (שנה ב' בהעלותך ה"ג ג) - צלי וטיגון אסורים מהתורה והם בכלל בישול [ואסורים בהנאה].

² פרי תואר (סי"ג ג ד"ה י"ופש גב"י) - בין צלי ובין טיגון ובין עירוי שמבשל כדי קליפה, לא אסרה התורה, ואינם בכלל בישול, ואסורים מדרבנן, ומותרים בהנאה (עפ"י הר"ן שבה"ר רעק"א א, ומנחת יעקב שבפתי"ש ג).

³ כף החיים (סי"ב ע"ג) - י"א דבצלי או טיגון, אם זה הפסד מרובה, יש להתיר בהנאה (וכ"כ פתי"ש ג' לגבי טיגון).

האם לכתחילה מותר לכבוש/למלוח בשר וחלב ביחד?

¹ פרי תואר (סי"ג צא סי"ק יז) - מותר אף לכתחילה (והביאו ובהי צדק ח"י סימן צא אות נט).

² כף החיים (סי"ג צא סי"ק עג) - לכתחילה אסור, ומה שמותר בהנאה הוא דוקא כשכבר נעשה, אבל לא לעשות כן לכתחילה.

בשר וחלב שנמלחו יחד, מה נאסר באכילה? לשו"ע - רק כדי קליפה.

¹ לרמ"א - הכל נאסר. (עי"ע בעיקה"ש סימן ע"ט ד, סימן צ"א סעי' ה"ו, סימן קה סעי' יא ושם בשי"ד (מא)).

- קבורה - בשר בחלב הנאסר בהנאה קוברים אותו, ואם שרפו, גם אפרו אסור בהנאה מהתורה (פתחי תשובה ג).

- לתת לגוי - אפילו תערובת של בשר בחלב שאסורה רק מדרבנן ומותרת בהנאה, צריך ליתנה לגוי כפי שהיא, ולא יבשלה בתחילה. משום שאם יבשל את התערובת, יעבור על איסור בישול מהתורה וכעת זה יאסר בהנאה (פתחי תשובה ג).

ג

גדי לאו דוקא, דהוא הדין שור שה ועז, ולא שנא בחלב אִם, ולא שנא בחלב אחרת, אלא שדבר הכתוב בהווה.

נושא הסעיף: בכל בשר (של בהמה טהורה) ובכל חלב (של בהמה טהורה) יש איסור בשר בחלב.

עיקר הסעיף

הרחבה לסעיף

1. בשר - איסור בשר בחלב, הוא לא רק בבשר "גדי", אלא גם בבשר של שור, שה ועז.¹

2. חלב - איסור בשר בחלב, הוא לא רק בחלב אִם של הגדי, אלא גם בחלב של שאר בהמות טהורות יש איסור בשר בחלב.²

¹חולין קיג [ע"א]:

משנה - בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אסור לבשר ואסור בהנאה...

גמרא - מנא הני מילי? [כלומר מניין שבכל בהמה טהורה ובכל חלב טהור יש איסור ב"ח ואסורים בהנאה? תירצה הגמרא]: **דכתיב בתורה פעמיים "גדי עזים" והוי שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים.** [כלומר דווקא באותם מקומות הדגישה התורה "גדי עזים", ללמדך שהכוונה לבשר "גדי", אך בשאר מקומות שכתבה התורה "גדי", הכוונה היא לא רק לבשר "גדי", אלא גם לשאר מיני בשר, ולכן איסור בשר בחלב, הוא בכל סוגי בשר הבהמות הטהורות].

²חולין קיד [ע"א] - אין לי אלא (גדי) בחלב אמו, בחלב פרה ורחל

מניין? [כלומר מניין שאסרה תורה לא רק את חלב אמו של הגדי אלא גם שאר חלב אסור? ובגמי יש ב' תשובות]:

א. לומדים בקל וחומר לאסור גם את **חלב פרה ורחל**, (עיי' בגמ').

ב. נאמר בתורה "בחלב אמו" ג' פעמים לרבות **חלב פרה ורחל**.

גבי אינו נוהג אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה, אבל בשר טהורה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה מותרים בבישול ובהנאה. ובשר חיה ועוף אפילו בחלב טהורה מותר בבישול ובהנאה ואף באכילה אינו אסור אלא מדרבנן. אבל דגים וחגבים אין בהם איסור אפילו מדרבנן. רמ"א: ונהגו לעשות חלב משקלים ומניחים בה בשר עוף הולול ואינו רק מדרבנן, אבל בשר בהמה יש לנהיג אלל החלב שקדים משום מראית העין, כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו לענין דם.

נושא הסעיף: האם יש איסור בב"ח במקרים הבאים: 1. כשהבשר או החלב מבהמה טמאה 2. בבשר חיה ועוף 3. בדגים וחגבים 4. בחשיט למראית עין?

הרחבה לסעיף

עיקר הסעיף

<p>1. בהמה טמאה: איסור בב"ח מהתורה - הוא דוקא כשהבשר והחלב מבהמה טהורה, אך כשמין אחד מבהמה טמאה - מותרים בבישול והנאה אף מדרבנן (שו"ע, שלא ככבי"ח שבתעי').</p> <p>ברם הרמ"א (סי' ד) אסר לבשלים יחד משום מראית עין - אפילו שאחד מהם מבהמה טמאה (אך השי"ד (ו) - הקל).</p>															
<p>2. בשר חיה ועוף - אפילו בחלב טהורה: מהתורה - אין בהם איסור בב"ח,³ ואף מדרבנן - מותרים בבישול והנאה, אך אסורים באכילה.</p>															
<p>1. משנה חולין קיג [ע"א]: בשר בהמה טהורה בחלב טהורה - אסור בבישול ואסור בהנאה. בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טמאה, (או) בשר בהמה טמאה בחלב בהמה טהורה - מותר בבישול ומותר בהנאה... גמ' ע"ב: "גדי" - להוציא את [בשר הבהמה] הטמאה [שבו אין איסור בב"ח]. "בחלב אמו" - ולא בחלב טמאה [שבו אין איסור בב"ח].</p>															
<p>2. האם בבשר חיה ועוף - יש איסור בב"ח (עפ"י חולין קיג,א, קטז,א):</p> <table border="1"> <tr> <td></td> <td>רבי יוסי</td> <td>רבי עקיבא</td> <td>תנא קמא (לפי הסבר תוס' בדף קיג ע"א, ובי"ח ורש"ל)</td> </tr> <tr> <td>חיה</td> <td>אסור</td> <td>אסור</td> <td>אסור</td> </tr> <tr> <td>עוף</td> <td>מותר אף מדרבנן</td> <td>מדרבנן</td> <td>מהתורה</td> </tr> </table>					רבי יוסי	רבי עקיבא	תנא קמא (לפי הסבר תוס' בדף קיג ע"א, ובי"ח ורש"ל)	חיה	אסור	אסור	אסור	עוף	מותר אף מדרבנן	מדרבנן	מהתורה
	רבי יוסי	רבי עקיבא	תנא קמא (לפי הסבר תוס' בדף קיג ע"א, ובי"ח ורש"ל)												
חיה	אסור	אסור	אסור												
עוף	מותר אף מדרבנן	מדרבנן	מהתורה												
<p>הלכה - בשר חיה ועוף בחלב: שו"ע כ"ע - מותרים בבישול והנאה, ומדרבנן אסורים באכילה (וכן פסקו: רמב"ם, רי"ף, רא"ש). ב"ח ורש"ל כת"ק - מדאורייתא אסורים בבישול והנאה (שי"ד ב). ט"ז (ה) - איסור בישול עוף בחלב, הוא משום מראית עין, ולצורך רפואה אף שאין סכנה, הבישול מותר.</p>															

¹ האם רבנן אסור משום בשר בחלב כשאחד מהם טמא?

בית חדש - רבנן אסור משום בשר בחלב אף כשאחד מהם טמא. (ויש בכך נפק"מ שבעת ית לבשר הזה הטמא גם את איסור חנין (שבסי' צ"ט סעי' א), וגם את איסור החייל (שבסי' ק"א סעי' א)).

שו"ע, מ"ג ג, וט"ז ב - אין איסור בשר בחלב כשאחד מהם טמא, ומספר טעמים לכך:

א. לא מצאנו בש"ס ולא במוסקים שאסור רבנן מדין בשר בחלב כשמין אחד טמא (שי"ד, ט"ז).

ב. רבנן אסור משום בשר בחלב, דווקא בעוף וחלב, מכיון שאם יאכלם בידה יבוא לאכול בשר בהמה בחלב, אבל כשמין אחד מבהמה טמאה אין צורך לרבנן לאסור משום בשר בחלב, מכיון שבלאו הכי אסור לאוכלו משום שזה בשר טמאה (שי"ד א).

ג. כשמין אחד טמא אי אפשר לאסור מדין החי' או מדין חנין, מכיון שדין חנין ודין החי' אנו אומרים דווקא כשהבשר והחלב היו כשרים מעיקרא וכעת כשהוא מבשלים בידה נעשו לגוף חדש של איסור, שאסור בעצמו. מה שאין כן כשמין אחד היה טמא מעיקרא, זה כמו שאר איסורים שאין אנו אומרים בהם לא איסור חנין ולא איסור החייל (ט"ז ב).

⁷ חולין קיג [ע"א] -

רבי עקיבא - אומר חיה ועוף אינם מן התורה שנטמא "לא תבשל גדי בחלב אמו" ג' פעמים, פרט לחיה ולעוף ולבהמה טמאה.

רבי יוסי הגלילי - אומר נאמר "לא תאכלו כל נבלה", ונאמר "לא תבשל גדי בחלב אמו", את שאסור משום נבלה אסור לבל בחלב, עוף שאסור משום נבלה יכול יהא אסור לבל בחלב, תלמוד לומר "בחלב אמו", יצא עוף שאין לו חלב אם.

חולין קטז [ע"א] - שואלת הגמרא מה ההבדל בין רבי יוסי הגלילי לרבי עקיבא? ועונה הגמרא, שהנפק"מ היא בטבלה שלקמן.

המשך סעי' ג:

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>4. <u>חלוץ קג</u> [ע"ב] - כל הבשר אסור לבעול בחלב, חוץ מבשר דגים וחגבים...</p> <p>דגים עם בשר - לכו"ע אין לאוכלם יחד, משום דחמירא סכנתא מאיסורא. (עיין בשרי"ע אר"ח סימן קעג).</p> <p>4א. <u>אם יש סכנה באכילת דגים בחלב?</u></p> <p>📖 ב"י ולבוש - יש סכנה ואין לאוכלם יחד. [וכ"כ רבינו בחיי (שמות כג,ט) - דעת הרופאים דג וגבינה שנתבשלו כאחד, מוליד תכונה רעה וחולי הצרעת].</p> <p>📖 דרכי משה (ד), ש"ך (ה), ט"ז (ב) - אין סכנה לאוכלם יחד. (ומה שכתוב בב"י הוא טעות סופר, כי נתחלף "חלב" במקום "בשר". וכן מסקנת פת"ש ט, והפרי"ח סוף אות ו).</p> <p>למעשה:</p> <p>📖 לאשכנזים - מותר לאכול דגים בחלב (ועי"ע פת"ש ט).</p> <p>📖 לספרדים - יש להימנע מאכילת דגים בחלב, או עם גבינה, משום חשש סכנה, אך בדגים בחמאה ניתן להקל (ולקוי"י סימן פז סעיף פב, כף החיים ס"ק כד).</p>	<p>3. <u>דגים וחגבים</u> - אין בהם איסור בב"ח, אפי' מדרבנן.⁴</p> <p>[ומצד הדין - מותר אף לאוכלם בחלב (טור, ובי"י בשם רמב"ם ורשב"א)]^{4א}.</p> <p>4. <u>מראית עין</u> - מתי יש לאסור משום מראית עין?</p> <p>בחשש לאיסור תורה - לכו"ע יש איסור.⁵</p> <p>בחשש לאיסור רבנן: רמ"א - מותר.⁶</p> <p>📖 רש"ל וש"ך (ו) - יש איסור.⁷</p> <p>📖 ט"ז (ד) - רק לכתחילה חוששים למראית עין, אך זה לא לעיקובא [אפי' בבשר בהמה (פת"ש ו)].⁸</p>
<p>5. ולכן כשמניח בשר בהמה בחלב שקדים [ובישלם וכעת רוצה לאוכלם (עפ"י ש"ך ו, ט"ז ד, אמרי בינה יב)], צריך להניח שקדים, בכדי שיהיה היכר שזה חלב שקדים ולא חלב.</p> <p>6. ולכן כשמניח עוף בחלב שקדים, אין צריך להניח שקדים, מכיון שלשיטתו אוסרים משום מראית עין דווקא כשיש חשש לאיסור תורה [היינו בבשר בהמה ובבישול (ש"ך ו)]. 📖 וכ"פ הפרי חדש (ו) ושו"ת יחזה דעת (ח"ג סימן נ"ט).</p> <p>7. ולכן אף כשמניח עוף בחלב שקדים, צריך להניח שקדים, מכיון שלשיטתם אוסרים משום מראית עין אף בחשש לאיסור דרבנן, (אפילו כשאינו מבשל).</p> <p>8. כלומר לכתחילה צריך להניח שקדים כששותה חלב שקדים עם בשר עוף, אך כשאין לו שקדים מותר לשתות את החלב עם בשר העוף [או עם בשר בהמה (פת"ש ו)], אף שלא הניח שקדים.</p> <p>📖 וכ"פ זבחי צדק (כ) וכף החיים (כו) [לגבי בשר עוף].</p> <p>נחלת צבי (וכן בזבחי צדק (כג) וכה"ח (כח)):</p> <p>בחשש לאיסור רבנן - איסור מראית עין רק בסעודות גדולות, אך בביתו מותר.</p> <p>בחשש לאיסור תורה - איסור מראית עין אף בחודי חדרים.</p> <p>מאכל צמחי המצוי בימינו - מותר לטגן נקניק צמחי (סויה) בחמאה חלבית, ואין לחוש בזה למראית העין. ובמקומות ציבוריים המחמיר תבוא עליו ברכה (ילקוט יוסף סימן פז סעי' סא).</p>	

ד. אסור לבשל בחלב אשה מפני מראית העין, ואם נפל לתוך התבשיל בטל ואין צריך שיעור. רמ"א: ונראה לפי זה דכל שכן דאסור לנגל לכתחילה בחלב טמאה, או בשר טמאה בחלב טהורה, ודוקא בשר נהמה אבל בעוף דרבנן אין לחוש.

נושא הסעיף: מראית עין - באיזה חלב חוששים למראית עין?

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p><u>1. הקולות בדבר שאסור רק משום מראית עין:</u> א. בדיעבד כשבישלו, אין צריך 60 כנגדו. ב. מקלים לצורך רפואה אף שאין סכנה בדבר (ט"ז ה, ש"ד ז). ג. לשיטת הש"ך (ז) - בבישול לחוד שלא ע"מ לאכול, אין איסור מ"ע, דיאמרו לצורך רפואה הוא מבשל. ט"ז (ה) - לא רצה להקל כנגד הרמ"א, (אף שדחה את הכל שכן). לש"ך כשמין אחד טמא, כיון שעכ"פ אחד מהם אסור באכילה, בודאי בבישול לחוד - אין איסור מראית עין, משום שיאמרו לצורך רפואה הוא מבשל. כיון שעוף אסור רק מדרבנן - אין לחוש לבשלו בחלב אשה או בחלב טמאה, כיון שהוא תרתי לטיבותא (בה"ט ס"יק ז).</p>	<p>1. <u>חלב אשה</u> - אסור לבשל בשר בחלב אשה, משום מראית עין¹ (רשב"א). 2. <u>חלב טמאה</u> - האם אסור לבשל בשר, בחלב של בהמה טמאה? רמ"א - כשמין אחד טמא, כל שכן שאסור לבשל לכתחילה משום מראית עין.² ש"ך (ז) - כשמין אחד טמא, אין איסור לבשל משום מראית עין (וכן נראה מהשו"ע סעי' ג).³ 3. <u>עוף בחלב אשה או בחלב טמאה</u> - אין איסור בישול משום מראית עין,⁴ (רמ"א עפ"י בה"ט ס"יק ז).</p>

סיכום השיטות בדיון עוף בחלב אשה - האם חוששים בו למראית עין:

באכילה	בבישול	
	אסור לבשל וכל שכן לאכול [בשר עוף בחלב אשה] משום מראית עין (עפ"י ש"ך ח, כה"ח כט, לו)	 מסתימת הרשב"א והשו"ע
	מותר לבשל ולאכול עוף בחלב אשה מכיון שלשיטתו בסעי' ג' במילי דרבנן אין לחוש למראית עין (וכ"כ בדי השלחן ס"יק סא).	רמ"א
אסור לאכול עוף בחלב אשה [מכיון שלשיטתו בס"ק ו - אף במילי דרבנן חוששים למראית עין]	בבישול לחוד - מותר, ואין לחוש למראית עין, מכיון שיאמרו לצורך רפואה הוא מבשל (ש"ך ז).	ש"ך (ז, ח)

ה"י ביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות, דהיינו שיש להם חלבון וחלמון, אף על פי שהיא מעורה בגידים הרי זה גמורה ומותר לאכלה בחלב, אבל אם אין לה אלא חלמון אסור לבשלים בחלב, אבל אם אכלם בפני עצמם מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב.

נזש"א הסעיף: ביצה שנמצאת בעוף, מתי מותר לאוכלה בחלב?

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>1. ביצה ז' ועי"א - השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות: ת"ק - מותרות לאכלן בחלב. רבי יעקב - אם היו מעורות בגידין אסורות.</p> <p>מתי היו ביצים גמורות (שמותרות בחלב)? רש"י - נגמר החלמון (ואף שהיא מחוברת באשכול הביצים (רא"ש)). רשב"א - כל שיש חלבון וחלמון אף שמעורות בגידין מותרות בחלב. רשב"ם - רק כשנגמרה קליפתה ותתקשה מותרת בחלב. ארחות חיים בשם י"א - כל שיש לה קליפה דקה ולבנה אלא שעדיין היא רכה מותרת בחלב, (והרב יהונתן פירש דאפילו בלא קליפה דקה החיצונה מותר והוא שנתקרה מן אשכול הביצים, אבל אם עדיין תלויה באשכול הביצים אסור לאוכלה כשמעורבת בחלב).</p> <p>הלכה - נח' השו"ע (והש"ך, כדלקמן בהע' 4.</p>	<p>1. לא נגמר החלמון - אסור לאוכלה בחלב, (דהוי בשר ממש).¹</p> <p>2. נגמר החלמון בלבד - אסור - לאוכלה יחד עם חלב (ש"ך סא).²</p> <p>אך מותר - לאוכלה ואח"כ לאכול גבינה ולשתות חלב.³</p> <p>3. נגמר החלמון וחלבון:⁴</p> <p>הלכה בשו"ע - שהביצה מותרת בחלב (אף כשהביצה מעורה בגידין).</p>
<p>2. ש"ך (ו) - הקל בהפסד מרובה לאוכלן בחלב אף כשנגמר החלמון בלבד והן מעורות.</p> <p>ה"ארחות חיים בשם רבי יהונתן.³</p> <p>4. הלכה - ביצה שיש לה חלבון וחלמון ומעורה בגידין: שו"ע כת"ק אליבא דרשב"א - כיון שנגמר חלבון וחלמון, הרי זו ביצה גמורה, ומותרת בחלב. ש"ך (ו) כרבי יעקב - כיון שמעורות בגידין אסורות בחלב, אפי' בדיעבד, אולם בהפסד מרובה יש להקל כדלעיל בהע' 2.</p>	<p>4. אך מנהג הנשים - כשנמצאת ביצה במעי התרנגולת, אף שקליפתה החיצונה קשה לגמרי, שלא לאוכלה בחלב (רש"י).⁵</p>
<p>5. האם חוששים למנהג הנשים: ש"ך (ו) - במקום שלא נהגו אין לחוש לחומרא זו דאינו אלא חומרא בעלמא. ט"ז (ו) - דווקא לכתחילה מחמירים, אך לא בדיעבד. זבחי צדק (ט) - המנהג שכל ביצה שנמצאת במעי התרנגולת ואפילו אם קליפתה קשה וכמוה נמכרת בשוק... אין אוכלים אותה בחלב (כרש"י), אבל אם נפלה בתבשיל של חלב מותר וכהוראת השו"ע. והילקוט יוסף (סי' פז סע' סח) - הקל כשו"ע, אף לכתחילה.</p>	

ג. המעושה והמבושל בחמי טבריה אין לוקין עליו, וכן המבשל בשר במי חלב, או בחלב מתה, או בחלב זכר, או בבישול דם בחלב - פטור ואין לוקין על אכילתו משום בשר בחלב.

רמ"א: והכל זכר לא מיקרי חלב כלל, ואם נפל לתוך קדיחה של בשר אינו אוסר, אבל חלב מתה ומי חלב אוסרים האוכל כמו חלב עגמא, ואפילו בבישול יש לאסור לכתחילה. "וא לאסור לחמות האש תחת קדיחה של גוי לפי שהם מבשלים בהם פעמים חלב פעמים בשר והמתחה תחת קדיחה שלהם בל לדי בישול בשר בחלב. עוד כתבו לאין לערב מים שהדיווח בהם כלי בשר עם מים שהדיווח בהם כלי חלב וליתן לפני בהמה לאסורים בהגאה. עוד כתבו דהכלי שעושין בו מים להפיפת הראש אין לשמש בו דעושין אותו מאפר שעל הכירה ורגילות הוא להתעבד עם בשר וחלב, ולכן יש לאסור גם כן להשתמש מן הקדרות של התגורים שבבית החורף משום דנתזים עליהם לפעמים בשר וחלב מן הקדרות שמבשלים בתגורים, וביעבד אין לחוש בכל זה, ואף לכתחילה אין בזה אלא חומרות בעלמא והמיקל לא הפסיד.

נשוא הסעיף: ג' סוגי פטורים בב"ח - שמהתורה לא לוקה עליהם, (אך אסורים מדרבנן, לפי ש"ד יג).

עיקר הסעיף	הרחבה לסעיף
<p>1. חיסרון בבישול - כשמכין את הבשר והחלב שלא בדרך בישול ממש, כגון: מעושה, והמבושל בחמי טבריה.</p>	<p>ירושלמי נדרים (פרק ו' הלכה א') - הנודר מן המבושל: מהו שיהיה מותר מן המעושה, מהו שיהיה מותר במטונן, מהו שיהיה מותר בתבשיל שנתבשל בחמי טבריה...</p> <p>(אם כן הגמרא מסתפקת, אם מעושה ומבושל בחמי טבריה נקראים בישול).</p> <p>הגדרת המעושה - חימום בשר בחלב בעשן, או שמשרה את הבשר בחלב ואח"כ תלאו בעשן (כף החיים סי' קמד).</p> <p>הלכה - עישון או בישול של בבי"ח בחמי טבריה:</p> <p>הרב המגיד - אסור מהתורה ולכן אסור בהנאה (כיון ששאלה זו לא הוכרעה בגמרא, על כן יש להחמיר משום ש"ספק דאורייתא לחומרא").</p> <p>ש"ד (יג) - אסור מדרבנן ולכן מותר בהנאה.</p> <p>לפרי חדש (ב-ג) - כל פעולה שבשבת נחשבת לבישול, הוא הדין שבבי"ח תחשב לבישול מהתורה ולכן: עישון של בבי"ח - אסור מהתורה ולכן אסור בהנאה (עפ"י הירושלמי שבת פרק ו' הל' ב' דף ט).</p> <p>בישול של בבי"ח בחמי טבריה - אינו אסור מהתורה ולכן מותר בהנאה. (כבשבת דף מב/ - המבשל בשבת בחמי טבריה אינו חייב משום מבשל).</p>
<p>2. חיסרון בחלב - כלומר כשאינו חלב ממש כגון:</p>	<p>חולין קיג [ע"ה] - בחלב אמו ולא בחלב זכר, בחלב אמו ולא בחלב שחוטא...</p> <p>חולין קיז [ע"ה] - המבשל במי חלב פטור.</p>
<p>3. מי חלב או חלב מתה (כשבישלו בבשר) - אסורים מדרבנן.</p> <p>חלב זכר (שבישלו בבשר): ש"ע - אסור מדרבנן.</p> <p>רמ"א - אין איסור מדרבנן.⁴</p>	<p>הגדרת "חלב מתה" - חלב שיצא מבהמה לאחר מיתתה, ואין הבדל אם מתה מעצמה או שנשחטה (ש"ד יד).</p> <p>הלכה - מי חלב וחלב מתה אסורים מדרבנן.</p> <p>⁴רמ"א לא אסר "חלב זכר", מכיון שחלב זה לא נקרא חלב, ולכן אם נפל "חלב זכר" לקדרת בשר, אינו אוסר.</p> <p>איזה "חלב זכר" התיר הרמ"א, והאם השו"ע מודה לו?</p> <p>ש"ד (טו) - רמ"א התיר חלב זכר אדם ואסר חלב זכר בהמה. [ואין מח' דהשו"ע מודה לרמ"א].</p> <p>פמ"ג - רמ"א התיר אף חלב זכר בהמה. [אך לשו"ע חלב זכר בהמה - אסור].</p>
<p>3. חיסרון בבשר - כלומר כשאינו בשר, כגון: דם - שבישלו בחלב, פטור ואין לוקה על אכילתו משום בשר בחלב.⁵</p>	<p>חולין קיז/א - דם שבישלו בחלב פטור (משום איסור בבי"ח).</p> <p>בדף קיג/ב - גדי להוציא את הדם (דלאו בשר הוא).</p> <p>האם לוקה, כשאוכל דם שבושלו בחלב? (ש"ד טו)</p> <p>מדין בב"ח - אינו לוקה (מכיון שהדם לא נחשב לבשר).</p> <p>מדין איסור אכילת דם:</p> <p>רמב"ם וש"ע - לוקה על אכילתו [וכן מדויק מלשונם "אין לוקין על אכילתו משום בבי"ח", משמע שמדין בבי"ח אינו לוקה, אבל משום דם לוקה אף שבישול].</p> <p>ש"ד (טו) - אין לוקה [מכיון שקי"ל שדם שבישלו אינו אלא מדרבנן, ואין לוקין עליו].</p>

⁴ פרי מגדים ופרי תואר (ב) - חולקים על פרי חדש וסוברים שאין ללמוד את גזרי "בישול" של הלכות בבשר בחלב מהלכות שבת (ע"פ במשבו"א דא) ד"ה ומעשין).
© כל הזכויות שמורות למפעל "עיקרי השולחן", טל': 02-65-14-196, א"ימל: ikarei613@gmail.com

המשך סעי' ו:

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p>6 לפי שהגויים מבשלים בקדרה לפעמים חלב ולפעמים בשר, והמחתה תחת קדרתם מבשל בשר בחלב.</p> <p>7 ומדובר שערבב את המים כשהם רותחים (שי"ט).</p> <p>8 מכיון שנותנים לתוך מי החפיפה מאפר הכירה, ורגילות להתערב שם בשר וחלב (דרכ"מ א, בדה"ש צא), והאיסור הוא דווקא לבשל בכלי זה, אך מותר להתרחץ מכלי זה (מכיון שאין לו הנאה בכך שבמי הרחצה בלוע טעם בשר בחלב).</p> <p>9 משום שלפעמים ניתז עליהם בשר בחלב מהקדרות שמבשלים בתנורים.</p> <p>10 קולת הרמ"א היא בכל ארבע חומרות אלו (מעדני השולחן, סא).</p>	<p>4. רמ"א (דרכ"מ א) - לקמן מספר מקרים שיש שהחמירו בהם: א. שלא לחתות האש תחת קדרת גוי.⁶</p> <p>ב. שלא ליהנות - ממים שהדיחו בהם כלי בשר, ועורבבו במים⁷ שהדיחו בהם כלי חלב.</p> <p>ג. כלי שמשמש לחפיפת הראש אין לבשל בו.⁸</p> <p>ד. קדרות של תנורי בית החורף - יש לאסור להשתמש בהם.⁹</p> <p>אך מסקנת הרמ"א - שד' החומרות הנ"ל, אלו חומרות בעלמא והמקל בהם אף לכתחילה לא הפסיד.¹⁰</p>

תנור בעל שני תאים נפרדים - מהו לייחד תא אחד לחלבי ואת התא השני לבשרי?

י"לקוט יוסף - תנור המצוי בימינו בעלי שני תאים, שייחדם אחד לבשר ואחד לחלב, אף שמחברים ובשעה שאופה באחד גם השני מתחמם, מכל מקום מותר לאפות בתנור השני המין השני, ויש מחמירים שלא לאפות בהם בשר וחלב באותו זמן (חלק י' סי' פט סעי' ז).

ל"ג"מ אליהו - תנור של שני תאים, גם אם יש לו "הכשר" (שהתאים נפרדים), צריך לבדוק ואם כשתא אחד פועל, היד סולדת בתא השני, דינם כתא אחד, ואם אין היד סולדת דינם כשני תנורים (הלכות חנים לר"מ אליהו פרק כג סעי' טו).

מיקרוגל - מהו להשתמש בו לחימום בשר ואח"כ חלב (או להפך)?

[הכוונה למיקרוגל ללא גוף חימום של השחמה אלא למכשיר המחמם באמצעות קרינה]

לכתחילה - ראוי לייחד מיקרוגל נפרד לחלבי ונפרד לבשרי (כדי לצאת ידי כל הדעות).

י"ש המקלים - להשתמש באותו מיקרוגל לחימום בשר (המכוסה היטב) ואח"כ חלב (המכוסה היטב), אך ראוי שיעשה זאת לפי הסדר הבא:

- יחמם את המאכל הבשרי בקופסא הסגורה היטב.
- ינקה את דפנות המיקרוגל היטב ואח"כ ירתיח שם חצי כוס עם מים במשך כעשר דקות (וטוב להוסיף למים סבון, כדי לפגום את הטעם הבלוע בדפנות) ואח"כ ינקה את הדפנות היטב וישטוף את צלחת הזכוכית של המיקרוגל היטב.
- יחמם את המאכל החלבי בקופסא הסגורה היטב, (ע"ע ילקוט יוסף חלק י' סי' פז עמ' קסו סעי' כג, ושם בעמ' קעג ד"ה "ועל כל פנים").

ל"ג"מ אליהו - כשרוצה להשתמש באותו מיקרוגל לבשר וחלב, בנוסף להנ"ל צריך שיתקיימו גם התנאים הבאים:

ד. **צלחות** [מיקרוגל] נפרדות לבשר וחלב.

ה. **המתנה של 24 שעות בין חימום הבשר לחלב** (הלכות חנים לר"מ אליהו פרק כג סעי' מו).

כלי זכוכית הנקראים פיירקס - מהו להשתמש בהם לבישול בשר ואח"כ חלב?

י"לקוט יוסף - כלי זכוכית הנקראים פיירקס שמבשלים בהם על האש, ובישלו בהם בשר, מותר לבשל בהם אחר כך מאכלי חלב, ובלבד שישטפם וידיחם היטב, שגם כלים אלה (זינג ככלי זכוכית ש) אינם בולעים ואינם פולטים כלל. [וכן כוס זכוכית שהשתמשו בה בחלב רותח, מותר לשטפה היטב ולשתות בה בארוחה בשרית], (ילקוט יוסף חלק י' סי' פט סעי' עב-עג).

ל"ג"מ אליהו - כלי פיירקס שבישלו בהם בשר לא מועיל לשטופם במים בכדי לבשל בהם מאכלי חלב. [ואין לדמות זאת לכלי זכוכית שכתב השו"ע באו"ח סי' תנא סעי' כו שאינם בולעים ודי לשטפם, מכיון שבימינו בעת יצירת הזכוכית מוסיפים חומרים שונים והזכוכית בולעת].
ברם כוס ששתו בה חלב רותח, מותר לשטפה היטב ולשתות בה בארוחה בשרית (כיון שהכוס היא כלי שני ועד דהוי נ"ט בר נ"ט בדלקמן בסימן צ"ה סעי' ב, [כן אמר לי הרה"ג יוסף אליהו בשם אביו]).

דין מדיח כלים - ראה לקמן בסימן צה סעי' ג.

א. המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו, אבל המבשל שליא או עור וגידים ועצמות ועיקרי קרנים וטלפים הרכים פטור, וכן האוכלם פטור.

נושאי הסעיף: 1. בישול שליל בחלב אסור מהתורה. 2. פטורים מבב"ה, אך אסורים מדרבנן.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p><u>1. חולין קיג [ע"ב]</u> - גדי לרבות את השליל. <u>שליל פיושו</u> - עובר הנמצא במעי הבהמה אחר השחיטה. ובבישול שליל בחלב, יש איסור תורה.</p> <p><u>2. חולין קיז [ע"א]</u> - העצמות והגידים והקרנים והטלפים שבישול בחלב פטור... (אבל אסור מדרבנן).</p> <p><u>חולין קיג [ע"ב]</u> - שליא פירשא בעלמא הוא (ולא גדי).</p> <p>³ ואף שאסורים בבישול ובאכילה, מ"מ מותרים בהנאה (חכמת אדם כלל מ', סוף סעי ו').</p> <p>⁴ שליא - היא כמין לבוש שהעובר שוכב בתוכה (וע"ע בספרנו על הלי נדה עמי 295).</p>	<p>1. <u>שליל</u> - המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו.¹</p> <p>2. <u>דברים שפטורים מבב"ה, אך אסורים מדרבנן</u>: בין בבישול עם חלב ובין באכילה עם חלב (בה"ט יט):³</p> <p>וסימנך עג"ע שק"ט: ע - עור ג - גידים ע - עצמות ש - שליא⁴ ק - עיקרי קרניים ט - טלפיים</p>

א. יש מי שאומר דנסיובי דחלבא (פירוש חלב המתמלח מקפאון הגבינה) אינם בכלל מ"י חלב ואסור מן התורה, אלא מ"י חלב היינו אחר שעושים הגבינה מבשלים הנסיובי והאוכל צף מלמעלה ולא נשאר בו אלא מים בעלמא זהו הנקרא מ"י חלב.

נושא הסעיף: נסיובי דחלבא - אסור מהתורה. דמ"י חלבא - אסור מדרבנן.

הרחבה לסעיף	עיקר הסעיף
<p><u>חולין קיז [ע"א]</u> - המבשל במי חלב פטור...</p> <p><u>חולין קיא [סוף ע"ב]</u> - צנן שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח.</p> <p><u>פסחים מב [ע"א]</u> - משמע דכותח מנסיובי דחלב עבדי ליה.</p> <p>⁵ <u>השיטות:</u> <u>מ"י חלב</u> - לבשלם בבשר, אסור רק מדרבנן לכו"ע (כגמ' בחולין קיד).</p> <p>⁶ <u>נסיובי דחלבא</u> - מה מקור האיסור שלא לבשלו בבשר?</p> <p><u>תוס' (קידא, ר"ן (מב/ם), רש"י (ערוה"ש כז), ופר"ח (סי' פא ס"ק יד, ובאן ס"ק כא)</u> - נסיובי (זה מ"י חלב) ואסור מדרבנן לבשלם בבשר.</p> <p><u>רא"ש, שו"ע ושפ"ד (כג)</u> - איסור תורה. <u>[בחולין קיז - מדובר במי חלב שפטור מהתורה (אך אסור מדרבנן), ובחולין קיא - מדובר בנסיובי שאסור מהתורה].</u></p> <p><u>השלבים בייצור החלב הם:</u> א. <u>חלב</u>. ב. <u>גבינה</u> - ייצור הגבינה הוא ע"י סיבוב מהיר של החלב. ממה שנדבק לדפנות הקדרה עושים את הגבינה, ומה שנשאר הוא נסיובי. ג. <u>נסיובי</u> - את הנסיובי מרתיחים והוא צף. לאחר שמסירים את השכבה שצפה, מה שנשאר הוא מ"י חלב. ד. <u>מ"י חלב</u>.</p>	<p><u>מ"י חלב</u>⁵ - אסור מדרבנן (לבשלם בבשר).</p> <p><u>נסיובי דחלבא</u>⁶ - אסור מהתורה (לבשלם בבשר, [כרא"ש]).</p>

אפילו בשר חיה ועוף אסור להעלותו על שלחן שאוכל עליו גבינה שלא יבוא לאכלם יחד, אבל בשלחן שסודר עליו התבשיל - מותר ליתן זה בצד זה.

נושא הסעיף: האוכל, אפילו (בשר חיה או) עוף, אסור להעלות על שולחן שאוכל בו גבינה.

(הערה: שים לב, שסעיף א' - עוסק באדם אחד שאוכל על שולחן זה, ואילו סעיף ב' - עוסק בשני אנשים שאוכלים על אותו שולחן).

הרחבה לסעיף

עיקר הסעיף

<p>משנה חולין קג (ע"ב) - כל הבשר... אסור להעלות עם הגבינה על השולחן חוץ מבשר דגים וחגבים.</p> <p>משנה חולין קד (ע"ב) - ... באיזה שולחן אמרו - בשולחן שאוכל עליו, אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל - נותן זה בצד זה ואינו חושש.</p> <p>¹שמא יבוא לאוכלם ביחד, והוא הדין להפך שאסור להעלות גבינה על שולחן שאוכל עליו מאכלי בשר (ש"ד א, זבחי צדק א, כ"ח א).</p> <p>מהו להעלות שאר איסורים על שולחן שאוכל בו? (ש"ד ב)</p> <p>מאכלים שמוותר להעלותם על שולחן שאוכל בו:</p> <p>א. שאר איסורים כגון נבלה - מותר להעלותם על שולחן שאוכל בו כיון דבדילי אינשי מיניה (ר"ן, ש"ד ב).</p> <p>ב. שני בני אדם שמודרים הנאה זה מזה - מותר להם לאכול על אותו שולחן. [כיון ששונאים זה את זה, לא יאכלו זה משל זה (רא"ש, ש"ד ב)].</p> <p>מאכלים שאסור להעלותם על שולחן שאוכל בו:</p> <p>א. בשר וחלב - אסור להעלותם על שולחן שאוכל בו, משום דלא בדילי אינשי מיניה.</p> <p>ב. לחם איסור [חמץ של גוי בפסח] - אסור להעלותו על השולחן, משום ש"על הלחם יחיה האדם". [ואם יעלוהו על שולחן יש חשש שמא יבוא לאכול, ועוד בחמץ דאסור אפי' במשהו (ש"ד ב, ערוה"ש ב, משני"ב סי תמ ס"יק יח)].</p> <p>ג. אדם שמודר הנאה ממאכל מסוים - אסור לו להעלות את אותו מאכל על השולחן (פתי"ש ב, [כיון שאותו מאכל אינו אסור אלא מצד נדר - יש לחוש שמא יבוא לאכול]).</p>	<p>שולחן שאוכל עליו גבינה - אסור להעלות עליו אפילו בשר חיה או עוף.¹</p> <p>אבל שולחן שסודר עליו את התבשיל - מותר להניח אפילו בשר לצד גבינה.</p>
---	--

ג. הא דאסור להעלותו על השלחן, דוקא בשני בני אדם המכירים זה את זה אפילו הם מקפידים זה על זה, אבל אכסנאים שאין מכירים זה את זה מותר, ואפילו המכירים - אם עשו שום היכר, כגון שכל אחד אוכל על מפה שלו, או אפילו אוכלים על מפה אחת ונותנים ביניהם פת להכירא - מותר. רמ"א: ודוקא שאין אוכלין מן הפת המונח ביניהם להיכר, אבל אם אוכלין ממנו ל"ה היו היכר דכלאו הכי הפת שאוכלין ממנו מונח על השלחן, אבל אם נתנו ביניהם כלי ששותין ממנו וכלאו הכי אין דרכו להיות על השלחן היו היכר אף על פי ששותין מן הכלי, וכל שכן אם נתנו קס מנורה או שאר דברים שעל השלחן דהוי היכר. ויהיו זהים שלא לשחות מכלי אחד מקום שהמאכל נדבק בכלי, וכל שכן שלא יאכלו מפת אחד, וכן נוגעין ליהוד כלי של מלח לכל אחד בפני עצמו כי לפעמים טובלים במלח וגשארו שיורי מאכל במלח.

נדשא הסעודה: אנשים - לאילו אנשים אסור לאכול בשר וחלב על אותו שולחן? (חולין קז/ב)¹

עיקר הסעיף הרחבה לסעיף

<p>1. אנשים שמכירים זה את זה - אסור להם לאכול בשר וחלב על אותו שולחן אף כשמקפידים שלא לאכול זה משל זה, אך אם עשו היכר ביניהם מותר להם לאכול על אותו שולחן.¹</p>	<p>1. אנשים שמכירים זה את זה - אסור להם לאכול בשר וחלב על אותו שולחן.¹</p>
<p>2. דוגמאות להיכר - (ששני אנשים מכירים צריכים לעשות, בכדי שיוכלו לאכול בשר וחלב על אותו שולחן) ²:</p> <p>מפת - לכל אחד. פת - להניח ביניהם פת שאין אוכלים ממנה, (רמ"א). מנורה - להניח ביניהם מנורה שאין דרכה להיות שם. קנקן - להניח ביניהם קנקן שאין דרכו להיות על השולחן.</p> <p>(מתי הקנקן נחשב להיכר: Ⓜ ב"ח - דוקא כשאנים שותים מהקנקן, נחשב הקנקן להיכר. Ⓜ רמ"א, ב"י - אף כששותים מהקנקן נחשב הקנקן להיכר).</p>	<p>2. דוגמאות להיכר - (ששני אנשים מכירים צריכים לעשות, בכדי שיוכלו לאכול בשר וחלב על אותו שולחן) ²:</p> <p>מפת - לכל אחד. פת - להניח ביניהם פת שאין אוכלים ממנה, (רמ"א). מנורה - להניח ביניהם מנורה שאין דרכה להיות שם. קנקן - להניח ביניהם קנקן שאין דרכו להיות על השולחן.</p> <p>(מתי הקנקן נחשב להיכר: Ⓜ ב"ח - דוקא כשאנים שותים מהקנקן, נחשב הקנקן להיכר. Ⓜ רמ"א, ב"י - אף כששותים מהקנקן נחשב הקנקן להיכר).</p>
<p>3. רמ"א - גם כשני האנשים עשו היכר, הם צריכים להיזהר:</p> <p>א. לא לשחות מכלי אחד (משום שהמאכל נדבק בכלי). ב. שלא לאכול מלחם אחד (משום שהמאכל נדבק בלחם). ג. לייחד כלי מלח לכל אחד בפני עצמו (משום שיורי המאכל שבמלח).</p>	<p>3. רמ"א - גם כשני האנשים עשו היכר, הם צריכים להיזהר:</p> <p>א. לא לשחות מכלי אחד (משום שהמאכל נדבק בכלי). ב. שלא לאכול מלחם אחד (משום שהמאכל נדבק בלחם). ג. לייחד כלי מלח לכל אחד בפני עצמו (משום שיורי המאכל שבמלח).</p>
<p>4. נוהגים לייחד כלי מלח לבשר וכלי מלח לחלב [כנה"ג, דרכ"ת ל"ז].</p>	<p>4. נוהגים לייחד כלי מלח לבשר וכלי מלח לחלב [כנה"ג, דרכ"ת ל"ז].</p>
<p>5. המקרים שמוותר להעלות בשר וחלב על שולחן אחד - וסימנך למה סבא שרק:</p>	
<p>ל - לא מכירים - אנשים שלא מכירים זה את זה (סעי' ב). מ - מודרים - אנשים שמודרים הנאה זה מזה, [מותר להם להעלות בשר וגבינה על שולחן אחד כיון ששונאים זה את זה (פתי"ש ל)]. ז - היכר - אנשים שמכירים ועשו היכר ביניהם (סעי' ב).</p>	<p>ל - לא מכירים - אנשים שלא מכירים זה את זה (סעי' ב). מ - מודרים - אנשים שמודרים הנאה זה מזה, [מותר להם להעלות בשר וגבינה על שולחן אחד כיון ששונאים זה את זה (פתי"ש ל)]. ז - היכר - אנשים שמכירים ועשו היכר ביניהם (סעי' ב).</p>
<p>ס - סודר - שולחן שסודר עליו את התבשיל (סעי' א, ועיי' כה"ח ח). ג - בושא - אנשים שמתביישים זה מזה ולא יאכל אחד משל חברו (ש"ך ב).</p>	<p>ס - סודר - שולחן שסודר עליו את התבשיל (סעי' א, ועיי' כה"ח ח). ג - בושא - אנשים שמתביישים זה מזה ולא יאכל אחד משל חברו (ש"ך ב).</p>
<p>א - אחרים - אם גם אנשים אחרים אוכלים על אותו שולחן, מותר אף שלא עשו היכר (פתי"ש ד). ש - שאר איסורים - כגון נבלה, מותר להעלות על שולחן שאוכל בו, מכיון שהאנשים בודלים את עצמם מנבלות (ש"ך ב). ך - רחוקים - כשיושבים רחוק זה מזה, מותר אף שאין היכר ביניהם (בי"ח פתי"ש א). ק - קפידה - מה הדין באנשים מכירים, שמקפידים זה על זה? Ⓜ שו"ע, ש"ך (ד) וט"ז (ב) - אסור (בדומה לחאים). Ⓜ מהרש"ל - מותר (מכיון שהגמי אסרה דווקא באחים, ולא בשאר אנשים שמקפידים זה על זה).</p>	<p>א - אחרים - אם גם אנשים אחרים אוכלים על אותו שולחן, מותר אף שלא עשו היכר (פתי"ש ד). ש - שאר איסורים - כגון נבלה, מותר להעלות על שולחן שאוכל בו, מכיון שהאנשים בודלים את עצמם מנבלות (ש"ך ב). ך - רחוקים - כשיושבים רחוק זה מזה, מותר אף שאין היכר ביניהם (בי"ח פתי"ש א). ק - קפידה - מה הדין באנשים מכירים, שמקפידים זה על זה? Ⓜ שו"ע, ש"ך (ד) וט"ז (ב) - אסור (בדומה לחאים). Ⓜ מהרש"ל - מותר (מכיון שהגמי אסרה דווקא באחים, ולא בשאר אנשים שמקפידים זה על זה).</p>
<p>ילקוט יוסף (ס"ה פ"ה סעי' ב) - מי שאכל בשר שצריך לשהות שש שעות לאכילת מאכלי חלב, מותר לו להסב על שלחן שאוכלים שם אחרים גבינה, ולאכול שם פירות וכדומה, ואין לחוש שמא יושיתו לו גבינה (וכן במשב"ז ס"ק ב, ובפתי"ש ד).</p>	

¹ חולין קז (ע"ב):

מטנה - רשבי"ג אומר: שני אכסנאים אוכלין על שולחן אחד זה בשר זה גבינה ואין חוששין.
גמרא - ... אמר שמא לא לנו אלא שאין מכירים זה את זה, אבל מכירים זה את זה אסור... ולא אסור... אלא כעין תפיסה אחת [כלומר שאין הפסק ביניהם, אך אם יש הפסק ביניהם או שעשו היכר ביניהם - מותרים לאכול על אותו שולחן (כפי' א) בתוס' שם ד"ה "כעין תפיסה אחת"]. ומסקנת הגמרא שלשני אחים אף כשמקפידים זה על זה - אסור לאכול בשר וגבינה על שולחן אחד.

סימן פט ובו ד' סעיפים
שלא לאכול גבינה אחרי בשר

א. אכל בשר אפילו של חיה ועוף לא יאכל גבינה אחריו עד שישהה שש שעות, ואפילו אם שהה כשיעור - אם יש בשר בין השיניים צריך להסירו. והלועס לתינוק צריך להמתין. רמ"א: ואם מלא אחר כך בשר שצנן השיניים ומטויו לריק להדיח פיו קודם שאכל גבינה. וכן אומרים לאין לריקון להתמתין שש שעות, רק מיד אם סילק ובירך ברכת המזון מותר על ידי קנוח והדחה. והמנהג הפשוט במדינות אלו להתמתין אחר אכילת הבשר שעה אחת ואוכלין אחר כך גבינה, מיהו לריקים לבדך גם כן ברכת המזון אחר הבשר לאזו הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול לגבינה המוקדש, אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה, ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון או אחר כך. ואם מלא בשר בין שיניו אחר השעה צריך לנקו ולהסירו. וכן אומרים לאין לבדך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה, אבל אין נזהרין בזה. וכן מוקדקים להתמתין שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה וכן נכון לעשות.

נדשא הסעיף: בשר < גבינה - אכל בשר מתי מותר לאכול גבינה? (ועיי' בב"י או"ח סי' קעג)

הרחבה לסיניף	עיקר הסיניף
<p>חולין קה"א - אחר אכילת בשר, אסור לאכול גבינה עד סעודה אחרת, [וב' טעמים לכך כמבואר בהע"א למה].</p> <p>ונח' מתי הוי סעודה אחרת (ש"ד ה):</p> <p>ש"ע (כר"ף ורמב"ם) - סעודה אחרת, הוא הזמן שבין סעודת הבוקר לסעודת הערב, שהוא שש שעות שצריך להמתין, אפי' בין אכילת עוף לגבינה. [וצריך גם סילוק השולחן וברכה"ז לפני שאוכל גבינה (ט"ז ב)], ועיי' בהערה³.</p> <p>י"א ברמ"א (כתוס', מרדכי, ראבי"ה) - מיד שסילק את השולחן ובירך ברהמ"ז, מקרי סעודה אחרת, ולכן הקלו שא"צ להתמתין שש שעות בין אכילת בשר לאכילת גבינה.</p> <p>כשהמתין שעה האם צריך גם קינוח והדחה?</p> <p>ש"ד (י) - א"צ קינוח והדחה.</p> <p>ט"ז (סי' ב) - צריך קינוח והדחה בנוסף לשעה שהמתין.</p> <p>כמבואר בהע"א יש ב' טעמים מדוע צריך להמתין בין אכילת בשר לגבינה, והשו"ע החמיר כשני הטעמים: בלועס לתינוק - כרמב"ם, ובמצא בשר בין שיניו - כרש"י.</p> <p>וביאר הש"ך (ד) - צריך להסיר את הבשר + להדיח פיו + קינוח פיו [וביאר שפי"ד (ד) - שזו אף כונת השו"ע והרמ"א, וכ"פ ערוה"ש (ה) וכה"ח (ד)].</p>	<p>1. הזמן - שיצריך להמתין.</p> <p>ש"ע - צריך להמתין שש שעות, אף לאחר אכילת בשר חיה ועוף.¹</p> <p>רמ"א - וכן נכון לעשות להתמתין שש שעות.</p> <p>י"א ברמ"א - אין צריך להתמתין שש שעות, ומותר מיד לאכול גבינה כל שהקפיד על כל התנאים (וסימנך סבקי"ה):</p> <p>סילוק השולחן, ברהמ"ז, קינוח הפה [עיי' פת], הדחת הפה [במים]</p> <p>המנהג ברמ"א - להתמתין שעה³</p> <p>+ ברהמ"ז [סילוק השולחן, (ש"ך ה ט"ז ב)].</p> <p>אך מסקנת הרמ"א וט"ז ב - נכון לעשות כמדקדקים ולהמתין שש שעות בין אכילת בשר לגבינה.</p> <p>2. לועס בשר לתינוק - צריך להתמתין שש שעות (כרמב"ם).⁴</p> <p>3. מצא בשר בין שיניו לאחר שהמתין - צריך להסירו⁵ - לפני שאוכל גבינה (כרש"י).</p>

ב' טעמים לכך שצריך להתמתין בין אכילת בשר לאכילת גבינה (ט"ז א, ש"ד ב):

הנפק"מ בין השיטות:	
<p>א. לועס לתינוק, האם צריך להתמתין לפני שאוכל חלב?</p>	<p>א. לועס לתינוק, האם צריך להתמתין לפני שאוכל חלב?</p>
<p>ב. מצא בשר בין שיניו לאחר שש שעות, האם צריך להסירו לפני שאוכל חלב?</p>	<p>ב. מצא בשר בין שיניו לאחר שש שעות, האם צריך להסירו לפני שאוכל חלב?</p>
<p>ג. בלע בשר בלא ללעוס או שאכל בשר בשיניים תותבות והסירים, האם צריך להתמתין לפני אכילת חלב?</p>	<p>ג. בלע בשר בלא ללעוס או שאכל בשר בשיניים תותבות והסירים, האם צריך להתמתין לפני אכילת חלב?</p>

הלכה: השו"ע מחמיר כחומרות של שני הטעמים ולכן:

כשלוס בשר לתינוק - צריך להתמתין שש שעות לפני אכילת חלב (כרמב"ם).
מצא בשר בין שיניו - אף לאחר שש שעות, צריך להסירו לפני אכילת חלב (כרש"י).

יש שהקלו אף למחמירים כשו"ע להתמתין פחות משש שעות, במקרים הבאים:

מי שחולה קצת - אף לאחר שעה יוכל לאכול גבינה (פתי"ש ג).
בימות החורף - אחר ארבע שעות, [מכיון שבחורף אין בין סעודת הצהרים לסעודת הערב אלא כ-ד' שעות (פרי חדש ו, גליון מהרש"א א ג)].
במקום צורך [כמו בשיבות הקדושות, ובמנות הצבא] - אפשר להקל לאכול מאכלי חלב לאחר חמש שעות ומוצה (לקו"י סי' פט סעי' טו).

ב אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד ובלבד שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם, ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין אותם היטב צריך לרחצם, וצריך לקנח מיו ולהדחיו, והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו מיו יפה, וכן בכל דבר שירצה, חוץ מקימחא ותמרי וירקא לפי שהם נדבקים בחניכין (פירוש מקום למעלה מנצית הכליעה קרוב לשינים) ואין מקנחים יפה, ואחר כך ידיח פיו במים או ביון, במה דברים אמורים בבשר בהמה וחיה, אבל אם בא לאכול בשר עוף אחר גבינה אינו צריך לא קינוח ולא נטילה.
 רמ"א: ויש מחמירין אפילו כבשר אחר גבינה, וכן נוהגין שכל שהגבינה קשה אין אוכלין אחריה אפילו כשר עוף כמו גבינה אחר כשר (וכן הוא בזהר), ויש מקילין ואין למהות, רק שיעשו קנוח והדחה ונטילת ידים, מיהו טוב להחמיר.

נושא הסניף: גבינה ← בשר - אכל גבינה מתי מותר לאכול בשר? [הסימן נק"ה: פירושו נטילת/רחיצת ידיו, קינוח פיו, והזחת פיו]

עיקר הסעיף	הרחבה לסעיף
<p>1. גבינה רגילה - האם אחרי אכילת גבינה רגילה מותר לאכול בשר מיד?</p>	<p>1. תולין קד/ב-קה א - תני אגרא ... עוף וגבינה נאכלין באפיקורן... בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה. רב חסדא - [אכל] גבינה מותר לאכול בשר...</p>
<p>2. שו"ע כרמב"ם - שמפרש שאגרא קמ"ל שאחר אכילת גבינה - מותר לאכול עוף בלא נק"ה, אך אחר עוף - אסור לאכול גבינה עד שימתין 6 שעות (כבסע א). שלא כתוס' - שפירש שמתור לאכול אפי' עוף ואח"כ גבינה בלא להמתין ובלא נק"ה. 3. לפי הזבחי צדק (טו) וכה"ח (מה) - נכון להחמיר גם בין אכילת גבינה לעוף, ליטול ידיו ולקנח מיו ולהדחיו [עפ"י הבי"ח באו"ח שבהע"ד למטה].</p>	<p>שו"ע - אחר אכילת גבינה מותר לאכול בשר מיד,¹ אלא שיש הבדל בין בשר עוף לבשר בהמה וחיה: בשר עוף - מותר לאכול אחר גבינה² בלא נק"ה.³</p>
<p>4. שו"ע כרמב"ם - חייב בנק"ה בין אכילת גבינה לאכילת בשר בהמה וחיה. [נהטעם שהחמירו בבשר חיה - מכיון שבשרה דומה לבשר בהמה, ולכן חייב בנק"ה (ש"ך יד)]. שלא כתוס' - שהקל שאין צורך בנק"ה, אפי' בין אכילת גבינה לאכילת בשר בהמה וחיה. 5. ביצד עושה נק"ה - ראה בהערה י.</p>	<p>בשר בהמה וחיה⁴ - מותר לאכול אחר גבינה אך צריך לעשות נק"ה.⁵</p> <p><small>[ברם יש דברים שלא ניתן לקנח בהם, וסימנך קת"י: שפת תמרים ירקות, מכיון שהם נדבקים בחניכיים ואינם מקנחים יפה].</small></p>
<p>6. משום מעשה שהיה לו למהר"ם מרוטנבורג (סי' תרס"ו), שנתקעה לו גבינה בין שיניו, ביום גוף הקל מהר"ם לאוכלו אחר גבינה, כיון דעוף וגבינה נאכלים באפיקורן. אולם הדרכ"מ (פ) כתב בשם הב"י (או"ח סי' קעט) - שיש להחמיר אף בבשר עוף שלא לאוכלו אחר גבינה, דאילו המהר"ם היה רואה את דברי הזוהר, לא היה מיקל בבשר עוף.⁷ [וכ"פ בבא"ח פ"י שלח-לך ה"ל טו, עיי"ש]. כמה זמן ממתין בין גבינה לבשר לשיטת המחמירים? ט"ז (ד) - ממתין שש שעות. ש"ך (טו) - למקלים בין בשר לגבינה להמתין שעה, הוא הדין שבין גבינה לבשר יקלו בהמתנת שעה.</p>	<p>7. רמ"א - יש מחמירין להמתין בין גבינה לבשר [אפי' כשרוצה לאכול בשר עוף (דרכ"מ ב)]. 2. גבינה קשה - בעמוד הבא.</p>

¹ ביצד עושה נק"ה בין אכילת גבינה לאכילת בשר בהמה וחיה?

הפת - צריך קינוח [ע"י מאכל] והדחה [במים או ביון].
[התקנתו - צריך להיות ע"י שילעוס פת ויקנח מיו יפה וכיוצ"ב, חוץ מקמח, תמרים וירקות - מכיון שהם נדבקים בחניכיים ואינם מקנחים יפה].
הידיים - בלילה - רוחץ ידיו יתו [מכיון שאי אפשר לבודקם]. **ביום -** בודק שאין שומן דבוק בידיו ואין צורך לרחצם.

ולרבינו פ"ך, הלבוש וש"ך טו - אף ביום נוטל את ידיו בין גבינה לבשר, לפי שלפעמים הגבינה שמנה ונדבקת בלחלוות הידיים ואינו שם לב לכך.
וכתב הזבחי צדק (טו) - דבשעת דחק שאין לו מים בסמוך, בין ביום ובין בלילה, אם יש לו אור יפה, יכול לטמון על האחרונים שלא לרוחץ ידיו... או שירחץ ידיו בשאר משקים, וינקה את ידיו כל מה שיוכל מהשמנונית והמאכל [בחי"ח לח].

⁷ **ז"ל הב"י (או"ח סי' קעט) -** ויש מחמירין על עצמם שלא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת מפני שכתבו בספר הזוהר [פ"ר משפטים סכת] - וז"ל אשכח דכל מאן דאכיל האי מיכלא כחזא או בשעתא חזא או בסעודתא חזא ארבעין יומין אתחזיא גדיא מקלסא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסיעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתערא דינין בעלמא דינין דלא קדישין ואי אוליד בר באינון יומין אוזפין ליה נשמתא מסטרא אחרא דלא איהו קדישא עב"ל... ואע"פ שהמהר"ם היה מיקל בעוף, היינו לפי שלא ראה ספר הזוהר, אבל אנו שזכינו לראותו טוב ונכון להחמיר אפילו בבשר עוף [שלא לאוכלו אחר גבינה בסעודה אחת], עכ"ל הב"י.

המשך סעיף ב:

הרחבה לסעיף

עיקר הסעיף

<p>מה נקראת גבינה קשה? א. גבינה שעברו עליה ששה חודשים (ש"ך טו). ב. גבינה מתולעת - שנתהו בה תולעים (כניל בסי' פד סעי' טז ברמ"א), משום שטעמה נשאר בפה זמן רב (ט"ז ד).</p> <p>פסק האחרונים בגבינה קשה: 8 ש"ך (טו, יז) - החמיר שכל שהיא בת ששה חודשים, צריך להמתין.</p> <p>9 רש"ל - הקל, וקרא תגר על המחמירים שהוא כמינות.</p> <p>10 ט"ז ד (ד) - צריך להמתין דווקא במקרים הבאים: א. בגבינה מתולעת - כיון שאוכל את התולעים, זה כמו בשר שמושך טעם עד זמן ארוך (משב"ז ד). ב. גבינה שהועמדה בקיבה חזקה וחריפה - הואיל ומלוחה היא מושכת טעם לזמן ארוך. ולשיטתו אם זה לא אחת מהגבינות הנ"ל אלא נעשית מחלב בעלמא [אף שהיא ישנה וקשה (משב"ז ד)], או חמאה - א"צ להמתין, ודי בנטילת ידיים, קינוח והדחה.</p> <p>האם צריך להמתין בין אכילת "גבינה צהובה" המצויה בימינו, לאכילת בשר? 11 הגרי"ש אלישיב ו"מעדני השלחן" (ט) - החמירו להמתין אחר גבינה צהובה של ימינו 6 שעות.</p> <p>12 ילקוט יוסף (סי' פט סעי' מו, סעי' נו) - מותר מעיקר הדין לאכול בשר מיד אחר גבינה, אפילו גבינה קשה וישנה, כמו גבינה צהובה, גבינה מלוחה, גבינה משולשת, וגבינה צפתית... (אך צריך נק"ה)...</p>	<p>2. גבינה קשה - האם אחרי אכילת גבינה קשה מותר לאכול בשר מיד? רמ"א - נוהגים להחמיר - להמתין ואף כשרוצה לאכול עוף טוב להחמיר.⁸</p> <p>יש מקלים - שאין צריך להמתין ואין למחות? בהם רק שיעשו נטילה, קינוח והדחת הפה.</p>
---	---

אכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו תבשיל של גבינה, והנטילה ביניהם אינה אלא רשות (ויש מלמדין נטילה) אבל אם בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של בשר, או הברש עצמו אחר תבשיל של גבינה - חובה ליטול ידיו. רמ"א: ואופן של בשר דינו כבשר עצמו, והגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כמו אחר בשר עצמו, ואין לשנות ולפרוץ גדר, מיהו אם אין בשר בתבשיל רק שנתבשל בקדיחה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה ואין בו מנהג להחמיר. וכן נוהגין לאכול בשר אחר תבשיל של בשר גבינה או חלב, מיהו יש ליטול ידיו ביניהם, ואפילו לא יאכל בשר ממש רק תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה אם נגע בהן בידיו. שמש המשמש בסעודה ונוגע באוכלין אינו צריך נטילה, דלא הצריכו נטילה רק לאוכלים.

נדושא הסניף: תבשיל - כשאכל תבשיל בשרי או תבשיל חלבי, כיצד עליו לנהוג?

חולין קה"ב - "אמצעיים רשות. אמר רב נחמן לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה חובה".

ונח' ר"ת (ושו"ע), **ורבינו שמואל** (ורמ"א) **בביאור הגמ'**, כמבואר בעיקרי השולחן עי"ש, ויש לכך ב' נפק"מ כדלקמן:

1. הבדלים בין השו"ע שפסק בר"ת, לרמ"א שחשט לר' שמואל:				
הפסק:		האם מותר לאכול בלא הפסק?		
האם מותר לאכול בלא הפסק?		האם הנטילה רשות או חובה?		
רמ"א	שו"ע	רמ"א	שו"ע	
ח ו ב ה'	חובה	נהגו להחמיר שלא לאכול גבינה לאחר תבשיל בשר, ואין לשנות ולפרוץ גדר, (וכן בב"י או"ח סימן קע"ג סעי' א.) ^ה	מ ו ת ר	מהו לאכול תבשיל גבינה ואח"כ בשר? מהו לאכול תבשיל בשר ואח"כ גבינה?
	רשות			מהו לאכול תבשיל בשר ואח"כ תבשיל גבינה? מהו לאכול תבשיל גבינה ואח"כ תבשיל בשר?
מותר:				
				קדרה בת יומא תבשיל פרוה שבושל בקדרה בשרית בת יומא (שאין בה בשר כלל), מהו לאכול אחריו גבינה?

2. ש"ך (מלצר) - מי חייב בנטילת ידיו של מים אמצעיים, בין אכילת מאכלי חלב לאכילת מאכלי בשר?

האוכל - לכו"ע חייב בנטילה זו.

השמש - רמ"א, פטור.¹ (וכן פסק הובחי צדק ס"ק נ"א).

¹ מכיון שרק את האוכלים חייבו בנטילה.

ש"ך (כ"א) - חייב.² (וכן פסק הפרי חדש ס"ק כ"א).

² מכיון ששמש פטור רק ממים ראשונים, אך במים אמצעיים שבין חלב לבשר - חייב בנטילה אף השמש.

^ה **היד"א** - הקשה על השו"ע, שהרי כאן הקל ואילו בב"י (או"ח סימן קע"ג) החמיר וכתב שאין לפרוץ גדר (שיורי ברכה לחד"א סימן פט אות כה).
כה"ח (ג, נה, נו) - המנהג כרמ"א ולא כשו"ע. ואף בתבשיל של בשר עור שוהים 6 שעות כדי לאכול תבשיל של גבינה (ובחי צדק נד) לקו"י (סי' פט סי' ט).

^י **ש"ך** (כ) - אף ביום חייב ליטול את ידיו כשאוכל תבשיל, מכיון שתבשיל גבינה נדבק יותר מהגבינה עצמה.

^ז **בדין קדרה בת יומא שבושל בה תבשיל פרוה** (ש"ך יט).

אם תקדרה הייתה נקיה - הרמ"א התיר לאכול את התבשיל ואח"כ גבינה (והשי"ך התיר לאכול את התבשיל אף עם גבינה ממש. משום שזה נ"ט בר נ"ט. ועיי' לקמן בסי' צ"ה סעיפים א-ב).

אך אם תקדרה לא הודחה יפה - ויש בה קצת ממשות של בשר מהו לאכול גבינה אחרי התבשיל?

ש"ך (יט) - מותר.

פת"ש (י) - אסור לאכול לאחר התבשיל גבינה, אא"כ היה בתבשיל 60 כנגד ממשות הברש שהייתה בקדרה.

ד. מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה, ואסור לאכול גבינה על מפה שאכלו בה בשר (וכן להפך אסור), וכל שכן שאסור לחתוך גבינה אפילו צוננת בסכין שרגילין לחתוך בשר, ולא עוד אלא אפילו פת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בה בשר. רמ"א: וכן להפך גמי אסור, מיהו על ידי נעילה בקרקע קשה שרי. אבל כבר נהגו כל ישראל להיות להם שני סכינים ולקשום אחד מהם שיהא לו היכר ונהגו לקשום של חלב, ואין לשנות מנהג של ישראל.

נושאי הסעיף: 1. שיורי פת 2. מפה 3. סכין בשרית.

עיקר הסעיף	הרחבה לסעיף
<p>1. <u>שיורי פת</u> - שאכלם עם גבינה, צריך לסלקם מעל השולחן כשאוכל בשר.¹</p>	<p>¹ <u>ירושלמי פסחים</u> (פרק ו' סוף הלכה ד) - הדין דאכיל חוביץ ובעי למיכל קופר מבער פתיתין. (פירוש מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, צריך לבער (לסלק) מעל השולחן (את) שיורי פת שאכל עם הגבינה, עכ"ל הטור בסימן צא סעי ג).</p>
<p>2. <u>מפה</u> - שאכלו עליה בשר, אסור לאכול עליה גבינה.² (תי לרמב"ן)</p>	<p><u>וכ"כ אור זרוע</u> - מצווה מן המובחר היכא שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר, להעביר מעל השולחן הלחם וכל מאכל שעלו עם הגבינה על השולחן, ואחר כך יביא בשר ויאכל.</p> <p>² מכיון שאי אפשר שלא נשאר שיורי בשר על אותה מפה. וכן להפך מפה שאכלו עליה גבינה - אסור לאכול עליה בשר שמא נשאר שיורי גבינה על אותה מפה, [ויש לחוש שמא יבוא לאכול בשר בחלב].</p>
<p>3. <u>סכין בשרית</u>: א. סכין בשרית, אין לחתוך בה גבינה אפילו צוננת,³ וכן אין לחתוך בה לחם שרוצה לאכול עם חלב.⁴</p>	<p><u>פת"ש (ח) וכה"ח (סז)</u> - הני"ל מיירי כשהיו מניחים הבשר והגבינה על המפה, שאז יש לחוש שידבק זה בזה, אך בזמנינו שאוכלים בכלים על גבי המפה ניתן להסתפק בהפיכת המפה, או בהסרת הפתיתים.</p> <p>³ דכל שכן הוא - דאם אין להניח את הגבינה על גבי המפה הבשרית, כל שכן שאין לחתוך את הגבינה בסכין הבשרית (תי לרמב"ן).</p> <p>⁴ מכיון שלפעמים יש שומן בשר קרוש על הסכין, ושומן זה נדבק בלחם (תי לרמב"ן ורשב"א). [וכל שלא קינח את הסכין מהשמנונית - אסור לחתוך בה לחם (ארוחות חיים בבי"ז)].</p>
<p>ב. <u>נעיצה</u>:⁵ <u>מעיקר הדין</u> - כשנועץ סכין בשרית בקרקע קשה, מותר לחתוך בסכין (כמבואר בסי' קכא סעי ז):</p>	<p>⁵ <u>ע"ז עה (ע"ב)</u> - הלוקח כלי תשמיש מן העכו"ם... הסכין שפה והיא טהורה (פרש"י לוטשה באבן...).</p>
<p><u>ט"ז (ו)</u> - אף גבינה מותר, [אך לחם - די בקינות]. <u>ש"ד (כב)</u> - דווקא לחם מותר לחתוך בסכין זו, אך אין לחתוך גבינה בסכין זו.</p>	<p><u>ע"ז עו (ע"ב)</u> - ... (הסכין) נועצה עשרה פעמים בקרקע.</p> <p><u>רבינו שמשון</u> - התיר על פי גמרות אלו לחתוך גבינה בסכין בשרית, אם נעץ את הסכין בקרקע עשר פעמים או שפשפה באבן רך או בפחם.</p> <p><u>סיכום דין סכין שנעצה בטבלה</u> - ראה בעיקרי השולחן.</p>
<p>ג. <u>מנהג</u> - [שלא להסתפק בנעיצת הסכין, אלא] שיהיו סכינים נפרדים לבשר ולגבינה, ונהגו לסמן את הסכין החלבית.⁶</p>	<p>⁶ <u>המזדקקים יש להם ג' סכינים</u> - א' לבשר, א' לחלב, וא' לחם, ומנהג נכון הוא [זבחי צדק (מו), ערוך השולחן, וע"ע בילקוט יוסף סיי פט סעי ט].</p>
<p><u>לפי המנהג למה אין להשתמש בסכין הבשרית, אף שנעצה?</u> <u>ט"ז (ו)</u> - בגבינה - אין להשתמש בסכין הבשרית. <u>אך לחיתוך לחם שרוצה לאכול עם גבינה</u> - די בקינות הסכין. <u>ש"ד (כב)</u> - בין לחיתוך לחם [הני"ל] בין לגבינה - אין להשתמש בסכין הבשרית, אף שנעצה. ובשעת הדחק - עושה כעיקר הדין.</p>	

הקדמה לסעי' א' - דין כהל (פירוש, חדד של הבהמה, ותמונה לכך לקמן בעמ' 220):חלוין צו (ע"ב) - כהל ב-60 וכהל מן המניין...

- וכהל עצמו אסור ואי נפל לקדרה אחרת אסור...

- וכהל עצמו שויה רבנן כחתיכה דנבלה.

- ומסקנת הגמ' דכדי **כל הכהל** משערין ולא רק במאי דנפק מיניה, כיון דלא יודעים לשער במה דנפק מיניה.חלוין קט/א-ב - סימן לזכירת סדר השלבים בגמ' הוא: **בְּיָא"ן**; **בְּ** - משנה, **י** - יהודה, **א** - אלעזר, **ב** - נחמן.

קשוי"ע וט"ב - פירושו קורעו שתי וערב וטחו בכותל.

הסבר דין כהל בגמ' - לפי שיטת הרמב"ם והשו"ע

בְּיָשׁוּל הַכְּהַל בְּלֹא בֶשֶׂר: <u>לכתחילה</u> - קשוי"ע וט"ב.	בְּיָשׁוּל הַכְּהַל קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֲלָבּוֹ. לא קרעו אינו עובר עליו.
בְּדִיעֵבַד (כשבישל ולא קשוי"ע וט"ב): כשבישל את הכהל לבד - מותר. וכשבישלו עם בשר - אסור.	גמ': ליִשְׁנָא קמָא: אינו עובר עליו ומותר . ליִשְׁנָא בתרא: אינו עובר עליו ואסור . מסקנת הגמ' כלישנא קמא, כהל שבישלו מותר .
בְּיָשׁוּל כְּהַל בֵּין עִם בֶּשֶׂר בֵּין בְּלֹא בֶשֶׂר מותר (נאף לכתחילה), לאחר קשוי"ע וט"ב של הכהל.	כיצד קורעו אמר רב הוזה - קורעו שתי וערב וטחו בכותל.
צְלִיית כְּהַל די בקריעה כל שהוא, ולמרק את חלבּוֹ.	אמר ליה ר' אלעזר לשמיעיה קרע לי ואנא איכול . מאי קמ"ל מתניתין היא? הא קמ"ל דלא בעינן שתי וערב וטחו בכותל . אמר להו רב חמנן לטבחי זויקו לה (לילתא) כחלי.

סיכום שיטות הראשונים - בדין כהל (וביאור הגמ' הנ"ל לפי שיטתם, ראה בעיקרי השולחן)

רמב"ם ושו"ע	ר"ת	רש"י	
לאחר קשוי"ע וט"ב.	לאחר שקורעו קצת.	לאחר קשוי"ע וט"ב.	בְּיָשׁוּל הַכְּהַל בְּפְנֵי עֲצָמוֹ: <u>לכתחילה</u> - מתי מותר לבשלו? <u>בדיעבד</u> - כשלא קרעו או לא טחו, מה הדין [כשאין 60 כנגדו]?
מותר אף שאין 60 כנגד הכהל		אסור אא"כ יש 60 כנגד הכהל	בְּיָשׁוּל הַכְּהַל עִם הַבֶּשֶׂר: <u>לכתחילה</u> - מתי מותר לבשלו עם בשר? <u>בדיעבד</u> - כשלא קרעו, מה הדין?
קשוי"ע וט"ב - מותר לבשלו אף עם בשר [ולר"ן - זו אף דעת רש"י, שלא כטור ברש"י]			צְלִיית הַכְּהַל בְּפְנֵי עֲצָמוֹ (ערוה"ש א-ד): <u>לכתחילה</u> <u>בדיעבד</u>
לאחר קשוי"ע וט"ב.	לאחר שקורעו קצת.	לאחר קשוי"ע ואין צריך טיחה.	
מותר	מותר		

ושנתם

הלכות מליחה ובשר בחלב

ובו נושאי הסימנים
והנושאים העיקריים
והמשניים שבכל סעיף ודינם,
לשינון וחזרה בעל פה,
שיהיו מחודדים בפוך

תוכן מפורט ל"ושננתם"

ובו הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם

141 מעלת החזרה על הנלמד באמצעות "ושננתם"

הלכות מליחה

142 סימן סט - דיני מליחה והדחה

146 סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביחד

148 סימן עא - דין מליחת הראש, הטלפיים והמוח

149 סימן עב - דין מליחת הלב והריאה

150 סימן עג - דין צליית הכבד

151 סימן עד - הטחול דינו כשאר בשר, [ודין כליות וביצי זכר]

152 סימן עה - דין מליחת המעיים

152 סימן עו - דין בשר לצלי

154 סימן עז - דין עופות שנמלאו בבשר שלא נמלח

155 סימן עח - שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח

205 נושאי הסעיפים בהלכות מליחה

הלכות בשר בחלב

156 סימן פז - באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול

158 סימן פח - שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה

158 סימן פט - שלא לאכול גבינה אחרי בשר

160 סימן צ - דיני כחל

162 סימן צא - דין בשר וחלב שנתערבו

164 סימן צב - דיני חלב שנפל לקדירת בשר

167 סימן צג - קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב

168 סימן צד - דין התחוב כף חולבת בקדירה של בשר

170 סימן צה - דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר - האם מותר לאוכלן עם גבינה (דין נ"ט בר נ"ט)

172 סימן צו - דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר

173 סימן צז - שלא ללוש עיסה בחלב

207 נושאי הסעיפים בהלכות בשר בחלב

ה' מליחה "ושנתם" - שיהיו מחודדים בפיך

מעלת החזרה על הנלמד באמצעות "ושנתם"

חז"ל למדונו שהצלחה בלימוד במספר גורמים, כמוכב בגמ' (תענית ח"א) "ריש לקיש אמר: אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל, בשביל משנתו שאינה סדורה עליו... מאי תקנתיה? ירבה בישיבה", ופרש"י "שקשה הוא לו מרוב קושיות, בשביל משנתו שאינה סדורה לו ואינו זוכר מה כתיב בה... [ותקנה לך היא] שיסדירו בני הישיבה משנתם". ועוד בגמ' (קידושין לא) "ושנתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך, שאם ישאל לך אדם דבר, אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד". וחשיבות גדולה לחזרה על לימודו, שכן "לימוד ללא חזרה - כזריעה ללא קצירה" (סנהדרין צט"א), "ואינו דומה שונה פרקו [החוזר על לימודו] 100 פעמים לשונה פרקו 101 [פעמים]" (הגינה ט"ב).¹ ועיי' כך יוכל לזכות ל"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (בבא בתרא י"ב ועיי' במחורשי"א לגבי מעלת כתיבת הנלמד). ושמעתי שהג"ע יוסף אמר: "כל מה שאני זוכר, זה בזכות מה שאני חוזר".

ברם לא מעט מהלומדים יש להם אכזבה הנובעת משכחת הלימוד וזאת בשל ריבוי הפרטים ו"תפסת מרובה - לא תפסת, תפסת מועט - תפסת" (יומא פ"א), ופעמים שהלומד אינו מוצא את ידיו ואת רגליו, ועל כן חשבו ובפרט בלימוד ההלכה [שיש בו ריבוי של פרטים] להתמקד בעיקרי הדברים, כעין מה שאמרו חז"ל "לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה" (פסחים ג"ג), וידועה המליצה על הפסוק "ויאמר [בויעז] לקוצרים ה' עמכם" (רות ב"ד), לאמור מי שידוע לקצר ולהתמקד בעיקר - ה' עמו.

בס"ד זכו ספרי "עיקרי השולחן" לעלות על שולחנם של מלכים "ומאן מלכי רבנן", וזכינו לשמוע מלומדים רבים בארץ ובעולם, על התועלת הגדולה שהייתה להם כשנעזרו בספרי "עיקרי השולחן", ועל הצלחתם לזכור סעיפים רבים וסוגיות סבוכות ולהיבחן על לימודם, מכיון שתלמודם היה בידם.

כמוכן, אין הדבר מהווה תחליף ללימוד היסודי - מהמקורות בגמ', ראשונים, אחרונים, טור, ב"י, שו"ע וכו' [לפי ההדרה המופיעה בתחילת הספר בחלק "מבואות לטור ולבי"י"]. רק לאחר הלימוד היסודי יש להיעזר ב"עיקרי השולחן" [שבו סוכם כל סעיף בצורה מסודרת ומפורטת], ואח"כ לחזור על לימודו בעזרת "ושנתם" - [ובו התמצית העיקרית של כל סעיף]. ולהלן מספר עצות שיוכלו להועיל מאוד ללומדים ובפרט לאלו שרוצים להיבחן על לימודם.

הדרך

<תחילה חזרה על נושאי הסעיפים [המופיעים בסוף הספר], ואח"כ חזרה באמצעות "ושנתם" - [ובו הנושאים העיקריים והמשניים ודינם, המהווים את התמצית העיקרית של כל סעיף].
<על סיכום זה כדאי לחזור בעל פה, כל יום, לפחות בשבועיים הסמוכים ללמידה הראשונה. אין חזרה זו צריכה לעכב את ההתקדמות בלימוד, מכיוון שחזרה זו צריכה לקחת עד רבע שעה.
< החזרות יעשו בקול [עירובין ג"ג] ובחברותא ולסירוגין.²
< רצוי שכל חברותא יקבעו לעצמם תוכנית לימוד ותוכנית לחזרות.³

הישגים

כאמור בס"ד זכינו לראות ברכה גדולה בעמלנו, ומכך שאבנו את הכוחות להשקיע אלפי שעות בהכנתם של ספרי "עיקרי השולחן". להלן מספר דוגמאות להישגים שזכינו להם:

- א. שינון בע"פ של נושאי הסעיף בהל' איסור והיתר [הל' מליחה, בבית, תערובות] - ב-10 דקות.
 - ב. שינון בע"פ של הל' מליחה [במתכות של "ושנתם" - הנושאים העיקריים והמשניים שבכל סעיף ודינם] - בשעה ורבע.
 - ג. הל' נדה [במתכות המפורטת ב"עיקרי השולחן"] - ב-14 שעות - הכוונה לאחד הלומדים אשר הכין תוכנית חזרות על לימודו והגיע לרמה טובה שאפשרה לו לחזור על 30 עמ' תוך שעה, וכך שתוך 14 שעות הקיף 420 עמודים [מ"עיקרי שולחן" הל' נדה לרבות כל הסימנים קפ"ר], וב"ה הצליח ונבחן על כל לימודו.
 - ד. חזרה על הל' נדה [במתכות של "ושנתם"] - ב-20 דקות בלבד.
 - ה. כ-5 פעמים נכשל במבחן "יורה יורה" - אך בפעם השישית הצליח בזכות לימוד "עיקרי השולחן".
 - ו. שינון בעל פה של 100 נושאי סימנים, בעזרת נוטריקונים המקלים על הזיכרון [עיי' בהקדמה ל"עיקרי השולחן" הל' חופה וקידושין].
- נמצא שבדרך לימוד זו יוכלו הלומדים: לשנן היטב, לזכור ולהיבחן על הנלמד, וב"ה יקוימו בהם דברי חז"ל: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" (בי"ב ג').

¹ וראה ביאור נפלא לכך בספר כתר ראש לרבי חיים מוולוז'ין, סימן נו בהערות ס"ק לו [מודפס בסידור אשי ישראל].
² יש יתרון עצום לחזרות שנעשות בחברותא, מכיוון שכל אחד בודק את חברו. ולכן יקפידו לעשות את החזרה לסירוגין, פעם זה ופעם זה.
³ כלומר כמה זמן מוקדש להתקדמות וכמה זמן לחזרה על מה שנלמד לפני כחודש חודשיים וכן הלאה כמסופר על ר' חייא בר אבא שהיה חוזר על תלמודו כל 30 יום [ברכות לח"ג]. והשו"ע כתב בהקדמתו לאו"ח שמטרת חיבורו, כדי שיחזרו על השו"ע כל 30 יום.

"ושנתם" - שיהיו מחודדים במיך הלכות מליחה

סימן סט - דיני מליחה והדחה

סעיף א - הדחה ראשונה:

1. כיצד מדיח את הבשר?

☞ **שו"ע - די בהדחה.**

☞ **רמ"א: לכתחילה - צריך להשרות הבשר חצי שעה + הדחה היטב** [היינו שפשוף להסיר הדם שנתייבש].
בדיעבד - כשלא שראו במים ורק הדיחו: אם הדיחו היטב - א"צ לחזור ולהדיחו.
ואם הדיחו מעט: בלא מלחו - חוזר להדיחו היטב.
אך כשמלחו - א"צ לחזור ולהדיחו.

2. טפסוף - אחר ההדחה ממתין מעט שיטפטפו המים, לפני שמולח את הבשר (רמ"א).

3. בשהדיח את הבשר והתלפו ולפני המליחה, או כשהסיר את טלפי הרגליים - **חוזר להדיחו** משום דם שעליו.

4. הכלי (ששורים בו את הבשר) - מהו להשתמש בו לדברים אחרים: **לכתחילה - נהגו שלא להשתמש בו אף בצונן.**
בדיעבד - מותר אף כשהשתמש בו ברותח.

5. בשר שהוקפא במליחתו (לפני סוף זמן המליחה), מה דינו כשיופשר? (שי"ד א)

לכתחילה - ימלחנו, וישהה שיעור מליחה מחדש.

בדיעבד - אם אחר ההפשרה השהה את הבשר כשיעור מליחה [עם המלח הראשון] ונתבשל, **מותר בדיעבד.**

סעיף ב - בשר שמלחו בלא להדיחו תחילה:

1. האם אפשר לתקנו ע"י שידיונו וימלחנו שנית?

☞ **שו"ע סתם** (כרא"ש והתרומה) - **יכול לתקנו בכך.** [שי"ד יב] - השו"ע הקל רק בהפסד מרובה.

☞ **שו"ע י"א ורמ"א** (כסמ"ק) - **הבשר אסור** ולא מועיל להדיחו ולמולחו שנית.

רמ"א אסר: א. אף כשמלח מעט לצלי. **ב.** ואף כששהה רק מעט במלחו.

רמ"א הקל בדיעבד: א. בהפסד מרובה להדיחו ולמולחו שנית.

ב. או כשיש 60 בבשר כנגד דם שעליו.

☞ **מהרש"ל - אסר את הבשר אף בהפסד מרובה** ואף לצלי, דאין תקנה להדיחו ולמולחו שנית.

2. בשר שהודח רק מעט לפני המליחה - בדיעבד מותר, ואין צריך להדיחו ולמולחו שנית.

3. מה דינו התיבה (שלא הודחה) שנמלחה עם התיבות אחרות (שהודחה)? (רמ"א): **החתיכה - דינה כמובא בחלק 1 הנ"ל.**

שאר החתיכות - מותרות.

סעיף ג - סוג המלח שצריך למליחה:

לכתחילה - לא ימלח במלח דק כקמח ולא במלח גס ביותר שנופל מעל גבי הבשר אילך ואילך.

בדיעבד - כשיש לו רק מלח דק כקמח [ולא אחר] **מותר** למלוח בו.

סעיף ד - כיצד צריך למלוח את הבשר? [סימנך מצ"ע]:

לכתחילה: מלח - שלא יישאר מקום בלא מלח. וימלח עד כדי שלא יהיה ראוי לאכילה עם אותו המלח.

צדדים - צריך למלוח 2 צדדים.

עוף - מולח מבפנים ומבחוץ.

בדיעבד: בשר שמלחו רק מצד אחד, או עוף שמלחו רק פנים או חוץ, או כשנשאר מקום בלא מלח, מה דינו?

☞ **שו"ע - מותר.**

ב"ח (ג) - בשר שמלחו מב' צדדיו ונשאר מקום בלי מלח - **מותר בדיעבד.**

אולם בשר שמלחו רק מצד אחד - אסור אף בדיעבד ואף כשהתבשל ואף בשעת הצורך.

☞ **רמ"א: התבשל - אסור, אבל יש להתיר בהפסד מרובה** (טי"ז יד).

לא התבשל: תוך י"ב שעות - יחזור וימלח צד שני (שלא נמלח עדיין), **תוך י"ב שעות** ואח"כ יבשל.

אחר י"ב שעות: ☞ **רמ"א** (לפי הטי"ז) - **אסור** למלוח צד שני [אחר י"ב שעות] ולבשל, אלא צולחו.

☞ **רמ"א** (לפי הטי"ז) - **כשיש הפס"מ, מותר** למלוח צד שני תוך 24 שעות ולבשל.

☞ **ט"ז (טו) - מותר** למלוח את הצד שלא נמלח אף אחר 12 שעות ולבשל.

הלי מליחה "ושנתם" - שיהיו מחודדים בפיך

סעיף ה - בשר שחתכו אחר מליחה - האם צריך לחזור להדיח ולמלוח את מקום החתך?
 אם חתכו אחר ששהה שיעור מליחה - אין צריך למלוח את מקום החתך.
 אם חתכו לפני סוף שיעור מליחה - צריך להדיח היטב ולמלוח מקום החתך.

סעיף ו - כמה? מן צריך הבשר לשהות במלח? שו"ע (כרמב"ם) - כדי הילוך מיל = 18 דקות.
 רמ"א (כתת"ד): **לכתחילה** - שעה (ואין לשנות).
בדיעבד (או לצורך אורחים/שבת) - 18 דקות.
הסכמת כל האחרונים - בימינו אין להקל פחות משעה - אם לא לצורך.

סעיף ז - הדחה אחרונה - שאחר מליחה כוללת ניפוץ או שטיפה + 2 הדחות.

1. **ההדחות** - מהו סדר ההדחה האחרונה? שו"ע: (א) **ניעור המלח** מהבשר או שישטפנו במים [לפני שמכניסו לכלי].
 + (ב) **2 הדחות** בתוך כלי (כמרדכי) [וישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה].
 רמ"א - צריך 3 הדחות (כהגות אשר"י).

2. **מני פירות** - איזו הדחה יכול להדיח במי פירות במקום מים?

רמ"א - דווקא הדחות אחרונות שאחר המליחה.
 ש"ך (ט, ט"ז, יז) - במי פירות יכול להדיח בין לפני המליחה בין לאחר המליחה.

סעיף ח - בשר שהדיחו בכלי בלא ניפוץ או שטיפה - מה דינו בדיעבד?

1. **בשהדיחו בכלי בשרי בשר: שו"ע** (כסור) - מותר.
 רמ"א (כשערי דורא) - מקל אף אם היו מים מועטים בכלי, או שלא היו מים בכלי כלל.
 2. **בשר כנ"ל שהדיחו בכלי איסור או בכלי חלבי:**
כשאין לכלוך בכלי - אף שלא היה מים בכלי, הבשר מותר.
ואם הכלי היה מלוכלך - דוקא אם היה לפחות מעט מים בכלי, הבשר מותר.

סעיף ט - בשר שבושל בלא להדיחו ממלחו:

1. **בשבושל בכלי ראשון** או כשהכניסו למים שיד סולדת בהם - **הבשר מותר בקיום אחד התנאים דלקמן:**
 א. **כשיש 60 כנגד המלח** [ולחלוחית הדם שמבחוץ (ש"ך לד)]. (ברם כל הקדרה יכולה להצטרף ל-60 (רמ"א, ש"ך לה)).
 ב. **כשהבשר התייבש** - [אבל לכתחילה גם בשר יבש ידיחו לפני שמבשלו].
 ג. **כשהבשר הודח פעם אחת לאחר המליחה** (רמ"א).

רמ"א:

2. **מה דין בשר שלא הדיחו ממלחו והונח בכלי שני שיד סולדת בו ואין בו 60 כנגד המלח?**

רמ"א - אוסר.

רש"ל - מתיר. (נש"ך זז) - בהפסד מרובה הקל כרש"ל. ט"ז (כ) - המקל כרש"ל לא הפסיד.

3. **מלח שמלחו בו פעם אחת: לכתחילה - אסור למלוח בו פעם שנית** (רמ"א).

בדיעבד [כשמלחו ובישלו] - מותר (ש"ך מ).

4. **אין לאכול מן המלח שמלחו בו.**

סעיף י - נאמנות גוי:

1. **מתי גוי נאמן לומר שהדיח הבשר מן המלח?** (מיידי שבישל כבר את הבשר).

במירתת - כשישראל נכנס ויוצא, נאמן. (בהם מליביא - כשאפשר לבדוק ע"י גוי קפילא [=טבח אומן], לא סומכים על גוי מרתת, אלא על קפילא).
במסל"ת - מחלוקת בהבנת השו"ע: ש"ך - לא נאמן (השו"ע כסמ"ג).
 רמ"א - נאמן (השו"ע כסמ"ק).

אף דבעלמא גוי נאמן במירתת, מ"מ אם ישראל מיחה בו שלא ידיח את הבשר בלא רשותו, והגוי עבר על דבריו והדיח, הבשר אסור, מכיון דחזינן דאינו מירתת, ואין לסמוך על דבריו (רמ"א).

2. **אשה שבישלה בשר וספק לה אם מלחה:** ט"ז - התיר. ש"ך (בנקה"ם) - אסר.

הלי מליחה "ושנתם" - שיהיו מחודדים בפין

סעיף יא - בשר שבלא למולחו בישלו, מה דינו בדיעבד?

[וכן מה דין בשר שנמלח כראוי ולא שהה שיעור מליחה ובישלו? (רמ"א, ט"ז ל) וכן מה דין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה (אף אם נמלח אח"כ כראוי) ובישלו? (רמ"א)]

כשאין 60 (כנגד כל החתיכה) - **הכל אסור** (אף שאר התבשיל).

כשיש 60: שאר התבשיל - מותר.

החתיכה עצמה: שו"ע (כרא"ש) - מותרת.

רמ"א (כראב"ן והגמ"י) - אסורה.

ואף הרמ"א - מקל במקום צורך (כגון: שבת/אורחים/הפסד מרובח), ובלבד שיש 60 כנגד החתיכה.

סעיף יב - בשר ששהה 3 ימים מעת לעת בלא מליחה:

1. **מה תקנתו?** **לבשלו** - אסור אף אם ימלחנו (מאונים). [ואם בישלו - בדיעבד צריך 60 כנגד כל הבשר].
לצלות - מותר (כמהר"ם).

2. **מהו לבשול בשר הג"ל אחר שניצל?** **לכתחילה** - אין לבשלו (כתרומת הדשן).
בדיעבד - מותר.

3. רמ"א: **לכתחילה אין להשהות בשר 3 ימים בלא מליחה.**

4. **בדין בשר ששהה 3 ימים, יש ב' קולות וג' חומרות** (עפ"י ט"ז לב, ראה בעיקרי השולחן).

5. **סיכום המקרים בדין בשר ששהה 3 ימים, שאפשר להקל בבישולו** - ראה בעיקרי השולחן.

סעיף יג - בשר ששהה 3 ימים בלא מליחה, אפשר להקל ולבשלו במקרים הבאים:

1. **כל ששרו אותו במים בתוך הג' ימים שלא נמלח:**
(א) מותר להשהותו עוד ג' ימים נוספים פחות חצי שעה, ואח"כ למולחו ולבשלו.
(ב) וכן מותר אף למולחו ולבשלו אחר הג' ימים הראשונים.
2. **בשר שספק אם נמלח תוך 3 ימים או אחר 3 ימים** - מותר בבישול (רמ"א).

סעיף יד - בשר ששהה 3 ימים (שאסור בבישול, ומותר בצלי) **ונתערב בחתיכות אחרות** (שמותרות בבישול).
הבשר בטל ברוב ומותר לבשל את כל החתיכות כולן.

ואף כשהייתה החתיכה (ששהתה ג"י) חתיכה הראויה להתכבד - היא בטלה ברוב.

רמ"א - וכן הדין בחתיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה אחר כך בחתיכות אחרות - [אינה ח"ל] בטלה ברוב.

סעיף טו - בשר כבוש במים מעת לעת - מה דינו?

1. **בשאיין במים 60 כנגדו:** לבשלו - אסור.

לצלותו: שו"ע והב"ע - מותר.

רמ"א ופר"ח - אסור.

2. **כשיש במים 60 כנגדו:** שו"ע, רמ"א, ט"ז (ט) - מותר בין לצלותו ובין לבשלו.

רש"ל - אסור אף לצלות.

ש"ך (סא) - מותר רק לצלות.

סעיף טז - אין מולחין אלא בכלי מנוקב:

1. **המליחה:** אין מולחין אלא בכלי מנוקב (או על גבי קשין/קסמין) או במקום מדרון.
הכלל הוא: שיצא הדם מיד ולא ישאר במקום שנשפך.

2. **כלי שאינו מנוקב שמלח בו ונאסר מהו לאכול ממנו?**

לאכול רותח - אסור לכ"ע. **ובדיעבד** - (אם כבר שם בו אוכל רותח, רמ"א): אוכל יבש - צריך קליפה.
אוכל לח - צריך 60 כנגד הקליפה מן הקערה.

לאכול צונן: שו"ע סתם (כרשב"א) - מותר, [וא"צ הדחה ודי בקינות].

שו"ע י"א (כרמב"ן) - אסור, [אא"כ מדיח את הקערה, ואם לא הדיחה ידיח את האוכל].

3. **מהו למלוח בקערת שנאסרה מחמת דם?** (רמ"א): בקערה נקובה - אף מליחה ראשונה מותרת.

בקערה שאינה נקובה - מליחה שנית (שאניה לצורך ההכשרה) מותרת.

הלי מליחה "ושנתם" - שיהיו מחודדים בפיך

סעיף יז - כלי מנוקב שמלחו בו - מהו לאכול ממנו רותח?

מקערה שאינה נקובה - לכוי"ע אסור לאכול רותח [מקערה לאחר שמלחו בה (סעי' זו)].

מקערה נקובה: שו"ע סתם (כרא"ש) - מותר לאכול אפי' רותח.

שו"ע י"א (כר"ן, רשב"א) - אסור לאכול רותח.

רמ"א: לכתחילה - יש לזוהר שלא לאכול רותח. **בדיעבד** - מותר.

ברם הדין בסע' זח - הוא רק מעיקר הדין.

אבל למעשה - כבר נהגו העולם שלא להשתמש בכלי שמלחו בו, לא לרותח ולא לצונן - ומנהג ישראל דין הוא (בתי"ח (רסט), עיני הרמ"א בסעי' א).

סעיף יח - דין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב:

רמ"א	שו"ע	
הבשר נאסר אף מיד, כשנראה מעט ציר בכלי (כר"ת).	הבשר נאסר דווקא אם שה שיעור שיתנו מים על האש ויתחילו להרתיח (כרא"ש).	1. זמן - ממתו הבשר נאסר?
אסור (כרבינו פרץ).	מותר ונאסר רק כדי קליפה (כרא"ש).	2. דין הבשר: מה שתוך הציר - מה שחוץ לציר -
אף מעט מלח כמליחה לצלי.	כמליחה לקדרה - שאינו נאכל מחמת מלחו.	3. כמות - מהי כמות המלח הדרושה על מנת לאסור את החתיכה?

סעיף יט: חליטה - האם צריך לחלוט את הבשר לאחר המליחה?

שו"ע סתם ורמ"א - אין צריך לחלוט את הבשר.

שו"ע י"א (רמב"ם) - יש מי שמצריך לחלוט את הבשר במים רותחים לפני הבישול.

המנהג: בית יוסף - במקום שאפשר טוב לחוש לרמב"ם ולחלוט.

וכן מנהג תימן (שו"ת פולת צדיק חלק ג סי' צד) - להצריך חליטה.

רמ"א - המנהג והעיקר כסברא ראשונה [שא"צ לחלוט].

וב"פ הילקוט יוסף (חלק ח עיני תמא-תמו) - א"צ לחלוט את הבשר, ולדעתו אף יוצאי תימן שעלו לא"י יכולים להקל בכך [אולם לנ"מ משאש - כל אחד אין לו לזוז ממנהגו הראשון].

סעיף כ - דין מלח או ציר שיצא לאחר שיעור מליחה (מעשה רש"י):

רמ"א	שו"ע	
מה שתוך הציר - אסור כדי קליפה אף בדיעבד. ויש להקל - בהפסד מרובה + ולצורך מצווה, או כשנתערב דאז חד בתרי בטל (טי"ז מח).	שו"ע סתם - כמתירים (כרש"י).	1. בשר: א. מה דין בשר שנמלח (ושהה שיעור מליחה), ובלא להדיחו מדמו, נתנו בכלי שאינו מנוקב ונתמלא הכלי בציר? ב. וכן מה דין בשר שנפל לציר (שיצא לאחר שיעור מליחה)?
מותר לחתוך בסכין (כיון שהדם מחליק ואינו נבלע בסכין [שי"ך פח]) אבל צריך להדיחו, ואם נתייבש עליו הציר, נועצו בקרקע.	כמתירים (כר' יונה). הלכה: לכתחילה - לחוש לאוסרים. בדיעבד - כמתירים.	2. סכין: מהו לחתוך בסכין, בשר שנמלח ולא הודח?
הרמ"א (סעי' ע סעי' ה) - כשו"ע	אסור וחייב להדיחו יפה יפה.	3. מהו להשות בשר - במליחתו הראשונה [לאחר י"ב שעות (סעי' ע סעי' ה)] בלא להדיחו מדמו? מהו לאכול בשר בלא להדיחו ממלחו?
מותר לצלותו בלא להדיחו.	אסור וחייב להדיחו יפה יפה.	4. מהו לאכול בשר בלא להדיחו ממלחו?
אסור לצלותו, וחייב להדיחו יפה לפני שצולחו.	מותר לצלותו בלא להדיחו.	5. צלייה - בשר שמלחו, האם יכול לצלותו בלא להדיחו ממלחו? א. אם מלחו ומיד צולחו: ב. אם שה במלחו:

לרמ"א:

6. **הכלי** - שנפל בו הציר, אסור.

7. **מה דין בשר עם ציר** (שיצא לאחר שיעור מליחה), שנפל לכלי חלבי?

אם יש לכלוך חלב בכלי - הבשר אסור וצריך 60 כנגד החלב, אך מקלים כשיש הפסד מרובה וזה גם לצורך מצווה.

אם הכלי נקי אפילו כשהוא בן יומן - הבשר מותר.

סעיף כא - כשאין מלח [מצוי] - צולה את הבשר עד שיזוב כל דמו ואח"כ יוכל לבשלו.

סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביחד**סעיף א - 1. מותר למלוח כמה חתיכות בשר יחד:**

שו"ע - מתיר אפילו את החתיכה התחתונה, וכן מתיר אפילו עוף שנמלח עם בשר בקר.
רמ"א - כשיש גומות ע"ג הבשר: **לכתחילה** - הופך את הבשר, כדי שיצא הדם שבגומות, (רמ"א חשב לכתחילה לר"ת).

בדיעבד - אין לחוש.

2. מהו למלוח בשר פנמיים בלא להדיחו באמניע? **לכתחילה** - אסור.

בדיעבד - הבשר מותר (רמ"א).

3. **אסור למלוח בשר או עופות עם דגים** - לפי שהדגים פולטים את כל צירם לפני שהבשר פלט את דמו, והדגים בולעים את דם הבשר.

ואם עבר ומלח עופות עם דגים בלא קשקשים:

העופות - מותרים (כרש"י).

הדגים בלא הקשקשים - אסורים: **לשו"ע** - די בכדי קליפה (כרא"ש).

לרמ"א - הדגים אסורים לגמרי,

אא"כ יש בהם 60 כנגד העופות.

ואם מלח עופות עם דגים שיש להם קשקשים - הדגים מותרים.

הטעם לכך: **לשו"ע** - כיון שהקשקשים הם במקום קליפה.

לרמ"א - הקשקשים מקשים את עור הדג שלא ימחר לפלוט כעוף.

סעיף ב - דגים שמלחם עם בשר עוף - מתי הם נאסרים ומתי הם מותרים?

1. **הדגים נאסרים** - כשיש פליטת דם מהעוף והדג בולע, דהיינו כשהעופות מלוחים.

[שאז: **לשו"ע** - אוסר רק כדי קליפה מהדג.

והרמ"א - אוסר את כל הדג (סעי' א)].

2. **הדגים מותרים** - כשאין פליטת דם מהעוף או כשהדג אינו בולע, וסימנך ע"ש ק"ב בת"ת:

על גבי - דג שהונח על גבי העוף, ואפילו שנמלחו יחד.

סיים - העוף את פליטת דמו, ורק אז הניח דג מלוח אצלו.

קשקשים - כשיש קשקשים לדג (סעי' א).

כלי - דג שנמלח בכלי שמלחו בו בשר.

תפל העוף - כשהעוף לא נמלח (אף שהדגים מלוחים).

תפל הדג: דג תפל - [שלא נמלח מעולם] שבלע דם מבשר האם מועיל למולחו להפליט דם שבלע?

רמ"א - הדג מותר ע"י מליחה.

שו"ע (טי"ז ח, ש"ד ו) - הדג אסור.

סעיף ג - בשר כשר שמלחו עם בשר טרף - כששניהם היו כחושים.

1. כשהבשר הטרף מלוח - נאסר הבשר הכשר אף שלא נוגעים זה בזה.

[**לשו"ע** - נאסר כדי קליפה. **לרמ"א** - אסור הכל].

2. כשהבשר הטרף תפל - מותר הבשר הכשר (אף כשהבשר הכשר מלוח):

שו"ע סתם (כתוס') - מותר ודי בהדחה אף כשנוגעים זה בזה.

שו"ע י"א (ר"ן) - מותר דווקא כשלא נוגעים (א"צ אף הדחה).

ואסור כשנוגעים זה בזה (כדי קליפה).

רמ"א (סי' קה סעי' י): החמיר - כר"ן.

והקל - במקום הפסד.

תלמודו בידו - קיצור "עיקרי השולחן"

"ושנתם" - שיהיו מחודדים בפיק**הלכות בשר בחלב****סימן פז - באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול**

סעיף א - 1. איסור בשר בחלב כולל, (סימנך אה"ב):

איסור א אכילה

איסור ה הנאה

איסור ב בישול

2. באיזה אופן אסרה התורה בב"ח?

מהתורה - אסור דרך בישול.

אך מדרבנן - אסור בכל עניין. וב"ח שאסור מדרבנן - אסור באכילה אך מותר בהנאה (רמ"א, שו"ע סעי' ג).

סעיף ב - בכל בשר (של בהמה טהורה) ובכל חלב (של בהמה טהורה) יש איסור בשר בחלב:

1. בשר - איסור בשר בחלב, הוא לא רק בבשר "גדי", אלא גם בבשר של שור, שה ועז.

2. חלב - איסור בשר בחלב, הוא לא רק בחלב אִם של הגדי, אלא גם בחלב של שאר בהמות טהורות יש איסור בב"ח.

סעיף ג - האם יש איסור בב"ח במקרים הבאים:

1. בהמה טמאה - איסור בב"ח מהתורה - דוקא כשהבשר והחלב מבהמה טהורה, אך כשמין אחד מבהמה טמאה:

מהתורה - מותרים בבישול והנאה.מדרבנן - נחלקו (ב"ח ושו"ע) אם רבנן אסרו.משום מראית עין - הרמ"א (סעי' ד) אסר לבשלם יחד, אפילו שאחד מהם טמא (אך השי"ך נ - הקל).

2. בשר היה או עוף - אפילו בחלב טהורה:

מהתורה - אין בהם איסור בב"ח,ואף מדרבנן - מותרים בבישול והנאה, אך אסורים באכילה.

3. דגים וחגבים - אין בהם איסור בב"ח אפילו מדרבנן. [אך לב"י - יש סכנה באכילת דגים עם חלב].

4. מראית עין - מתי יש לאסור משום מראית עין?

בחשש לאיסור תורה - לכו"ע יש איסור.בחשש לאיסור רבנן: רמ"א - מותר.

ש"ך (ו) - יש איסור.

ט"ז (ז) - לכתחילה חוששים למראית עין, אך זה לא לעיכובא [אפי' בבשר בהמה].

סעיף ד - מראית עין - באיזה חלב חוששים למראית עין?

1. חלב אשה - אסור לבשל בשר בחלב אשה, משום מראית עין (רשב"א).

2. חלב טמאה - האם אסור לבשל בשר, בחלב של בהמה טמאה?

רמ"א - כשמין אחד טמא, כל שכן שאסור לבשל לכתחילה משום מראית עין.

שו"ע (ו) - כשמין אחד טמא, אין איסור לבשל משום מראית עין (וכן נראה מהשו"ע סעי' ג).

3. עוף בחלב אשה - אין איסור בישול משום מראית עין (רמ"א). [אך השו"ע - יאסור משום מראית עין (שו"ך ח, וכו"י ח, לו)].

סעיף ה - ביצה שנמצאת בעוף - מתי מותר לאוכלה בחלב?

1. לא נגמר חלמון - אסור לאוכלה בחלב (דהוי בשר ממש).

2. נגמר חלמון בלבד - אסור - לאוכלה יחד עם חלב (שו"ך יא), אך מותר - לאוכלה ואח"כ לאכול גבינה ולשתות חלב.

3. נגמר חלמון וחלבון: הלכה בשו"ע - שהביצה מותרת בחלב (אף כשהביצה מעורה בגידין), [וכ"פ הילקו"י סי' פז סעי' סה].

אך מנהג הנשים (רש"י) - כשנמצאת ביצה במעי התרנגולת, אף בקליפתה, שלא לאוכלה בחלב.

סעיף ו - ג' סוגי פטורים בב"ח - שמהתורה לא לוקה עליהם [אך אסורים מדרבנן (לפי ש"ד יג)].

1. חיסרון בבישול - כשמכין את הבשר והחלב שלא בדרך בישול ממש, כגון: מעושן, והמבושל בחמי טבריה.
2. חיסרון בחלב - כלומר כשאינו חלב ממש כגון: מי חלב או חלב מתה (כשבישלים בבשר) - אסורים מדרבנן.
חלב זכר (שבישלו בבשר): שו"ע - אסור מדרבנן.
רמ"א - אין איסור מדרבנן.
3. חיסרון בבשר - כלומר כשאינו בשר כגון: דם - שבישלו בחלב, פטור ואין לוקה על אכילתו משום בשר בחלב.
4. רמ"א - לקמן מספר מקרים שיש שהחמירו בהם:
 - א. שלא לחתות האש תחת קדרת גוי.
 - ב. שלא ליהנות - ממים שהדיחו בהם כלי בשר, ועורבבו במים שהדיחו בהם כלי חלב.
 - ג. כלי שמשמש לחפיפת הראש אין לבשל בו.
 - ד. קדרות של תנורי בית החורף - יש לאסור להשתמש בהם.

אך מסקנת הרמ"א: שדי' החומרות הנ"ל, אלו חומרות בעלמא, והמקל בהם אף לכתחילה לא הפסיד.

סעיף ז - 1. בישול שליל בחלב אסור מהתורה. 2. פטורים מבשר בחלב, אך אסורים מדרבנן.

1. ש"ל"ל - המבשל שליל בחלב חייב וכן האוכלו.
2. פטורים מבב"ח, אך אסורים מדרבנן [בבישול ובאכילה], וסימנך עג"ע שק"ט: עג"ע = עור, גידים, עצמות.
שק"ט = שליא, עיקרי קרניים, טלפיים.

סעיף ח - נסיוני דחלבה, ומי חלב: נסיוני דחלבה - אסור מהתורה [לבישלים בבשר (כרא"ש)].
מי חלב - אסור מדרבנן [לבישלים בבשר].

סעיף ט - חלב הנמצא בקיבה מהו לבשלו בבשר?

- שו"ע סתם (כר"י ורמב"ם) - חלב הקיבה אף כשהוא צלול, הוא פרש ומותר לבשלו בבשר.
 ● שו"ע יש מי שאוסר, וכן מנהג הרמ"א (כר"ת): חלב קיבה צלול - הוא חלב ואסור לבשלו בבשר.
חלב קיבה קרוש - הוא פרש ומותר לבשלו בבשר.
 [רש"י ורש"ל (בש"ד בה) - הוא חלב גמור ואסור בבשר, (בין בחלב קרוש בין בחלב צלול)].

סעיף י - 1. חלב שנכבשונמלח בקיבתו מהו להעמיד בו גבינה [מחוץ לעור הקיבה]?

- לכתחילה - אסור להעמיד בו (כרבינו ירוחם).
בדיעבד - שהעמיד בו מקלים:
שו"ע - מקל בין בחלב קרוש בין בחלב צלול (כר"י ורמב"ם).
רמ"א - בחלב קרוש - מקל (כר"ת).
בחלב צלול - אוסר אלא אם כן היה 60 בגבינה, כנגד חלב הקיבה.
 2. חלב צלול שנקרש - מה דינו במקום הפסד? רמ"א - הקל במקום הפסד (כדין קרוש).
הש"ך (לב) - הקל במקום הפסד מרובה (כדין קרוש).
ב"ח - החמיר אף במקום הפסד מרובה (כדין צלול).
 3. עור קיבה יבש כעץ - מותר למלאו בחלב.

סעיף יא - 1. מהו להעמיד גבינה בעור קיבה? 2. דין זה וזה גורם - מותר.

1. לכתחילה - אין להעמיד גבינה בעור קיבה.
בדיעבד: כשהעמיד בעור קיבת כשרה - אסור רק בנתינת טעם.
 כשהעמיד בעור קיבת נבילה, טריפה, טמאה - אסור בכל שהוא ואף באלף לא בטיל.

2. זה וזה גורם - מותר (רמ"א):

לדוגמא המעמיד: כשהעמיד בנבילה ובכשרה - הוא זה וזה גורם ומותר אם יש 60 כנגד האיסור.
 אך אם העמיד בנבילה בלבד - אסור בכל שהוא, מכיון שאין כאן זה וזה גורם להיתר.

הל' בשר בחלב "ושנחם" - שיהיו מחודדים בפיד

סימן פ"ח - שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה

סעיף א - האוכל - אפילו [בשר חיה או] עוף, אסור להעלות על שולחן שאוכל בו גבינה.

שולחן שאוכל עליו גבינה - אסור להעלות עליו אפילו בשר חיה או עוף

אך שולחן שסודר עליו את התבשיל - מותר להניח אפילו בשר לצד גבינה.

(ושים לב, שסעיף א' - עוסק באדם אחד שאוכל על שולחן זה, ואילו סעיף ב' - עוסק בשני אנשים שאוכלים על אותו שולחן).

סעיף ב - אנשים - לאילו אנשים אסור לאכול בשר וחלב על אותו שולחן?

1. **אנשים שמכירים זה את זה** - אסור להם לאכול בשר וחלב על אותו שולחן אף כשמקפידים שלא לאכול זה משל זה, אך אם עשו היכר ביניהם מותר להם לאכול על אותו שולחן.

אנשים שלא מכירים זה את זה - מותר להם לאכול זה בשר וזה חלב על אותו שולחן.

2. **דוגמאות להיכר** - (ששני אנשים מכירים צריכים לעשות, בכדי שיוכלו לאכול בשר וחלב על אותו שולחן):
מפה - לכל אחד.

פת - להניח ביניהם פת שאין אוכלים ממנה (רמ"א).

מנורה/קנקן - להניח ביניהם כשאין דרכם של המנורה/קנקן להיות שם.

3. **רמ"א**: גם כששני האנשים עשו היכר, הם צריכים להיזהר:

א. **שלא לשתות** מכלי אחד [משום שהמאכל נדבק בכלי].

ב. **שלא לאכול** מלחם אחד [משום שהמאכל נדבק בלחם].

ג. **לייחד כלי מלח** לכל אחד בפני עצמו [משום שיורי המאכל שנשארים במלח].

4. נוהגים לייחד כלי מלח לבשר וכלי מלח לחלב (כנה"ג עפ"י הרמ"א).

5. **המקרים שמוותר להעלות בשר וחלב על שולחן אחד** - וסימנך **למה שבא שרק:**

למה = **ל** - לא מכירים זה את זה. **מ** - מודרים הנאה זה מזה. **ה** - היכר עשו ביניהם.

שבא = **ס** - סודר את התבשיל. **ב** - נושה זה מזה. **א** - אחרים גם אוכלים על אותו שולחן.

שרק = **ש** - שאר איסורים [כנבלה]. **ר** - רחוקים בישיבה זה מזה. **ק** - קפידה זה על זה [לרש"ל].

סימן פ"ט - שלא לאכול גבינה אחרי בשר

סעיף א - בשר ← **גבינה** - אכל בשר מתי מותר לאכול גבינה?

1. **הזמן** - שיצריך להמתין:

ש"ע - צריך להמתין שש שעות, אף לאחר אכילת בשר חיה ועוף, **רמ"א** - וכן נכון לעשות להמתין שש שעות.

י"א ברמ"א - אין צריך להמתין שש שעות, ומותר מיד לאכול גבינה כל שהקפיד על כל התנאים (וסימנך שבק"ה):

ס - סילוק השולחן

ב - ברכת המזון

ק - קינוח הפה

ה - הדחת הפה

המנהג ברמ"א - להמתין שעה + ברכת המזון (+ סילוק השולחן, לפי ש"ד ה, ט"ז ב).

אך מסקנת רמ"א וט"ז (ב) - נכון לעשות כמדקדקים, ולהמתין שש שעות בין אכילת בשר לגבינה.

2. **לזעס בשר לתנוק** - צריך להמתין שש שעות (כרמב"ם).

3. **מצא בשר בין שייניו** לאחר שהמתין - צריך להסירו לפני שאוכל גבינה (כרש"י).

הל' בשר בחלב "ושנחם" - שיהיו מחודדים ב פיך

סעיף ב - גבינה ← בשר - אכל גבינה מתי מותר לאכול בשר?

1. גבינה רגילה - האם אחרי אכילת גבינה רגילה, יכול לאכול בשר מיד?

ש"ע - אחר אכילת גבינה מותר לאכול בשר מיד, אלא שיש הבדל בין בשר עוף לבשר בהמה וחיה:

בשר עוף - מותר לאכול אחר גבינה ואין צורך בנק"ה [נק"ה = נטילת/רחיצת ידיו, קינוח פיו, פדחת פיו].

בשר בהמה וחיה - מותר לאכול אחר גבינה אך יש צורך בנק"ה.

[ברם יש דברים שלא ניתן לקנח בהם (וסימנך קתיי:) קמח תמרים ירקות, מכיון שהם נדבקים בחניכיים ואינם מקנחים יפה].

רמ"א - יש מחמירין להמתין בין גבינה לבשר (אפי' לבשר עוף), [ט"ז (ד) - להמתין 6 שעות. ש"ך (טז) - יש המקלים להמתין שעה].

2. גבינה קשה - האם אחרי אכילת גבינה קשה מותר לאכול בשר מיד?

רמ"א - נוהגים להחמיר - להמתין ואף כשרוצה לאכול עוף טוב להחמיר.

יש מקלים - שאין צריך להמתין ואין למחות בהם רק שיעשו נטילה, קינוח והדחת הפה.

סעיף ג - תבשיל - כשאכל תבשיל בשרי או תבשיל חלבי, כיצד עליו לנהוג?

1. בלל"ם:

רמ"א (כרבינו שמואל)	ש"ע (כר"ת)	
יש צורך בהפסק - מכיון שנהגו להחמיר שדין תבשיל בשרי, שונה מדין בשר ממש.	אין צורך בהפסק - מכיון שדין תבשיל בשרי, שונה מדין בשר ממש.	הפסק: האם צריך הפסק בין אכילת תבשיל בשרי לאכילת גבינה אחריו?
אף בין אכילת שני תבשילים [ואף בין תבשיל חלבי לתבשיל בשרי] - חייב בנטילת ידיים למרות שהמאכלים אינם בעין ממש.	דווקא כשאחד המאכלים בעין ממש - חייב בנט"י. אך בין שני תבשילים [אף בין תבשיל בשרי לתבשיל חלבי] - הנטילה רשות.	נטילת ידיים: מתי חייב בנט"י בין אכילת מאכל חלבי לאכילת מאכל בשרי?

2. דוגמאות להבדלים בין השו"ע [שפסק כר"ת] לרמ"א [שחשש לר' שמואל]:

נטילת ידיים:		הפסק:		
האם הנטילה רשות או חובה?		האם מותר לאכול בלא הפסק?		
רמ"א	ש"ע	רמ"א	ש"ע	
ח ו ב ה	חובה	נהגו להחמיר שלא לאכול גבינה לאחר תבשיל בשר, ואין לשנות ולפרוץ גדר	מ ו ת ר	כשאחד המאכלים בעין ממש
	רשות			בין שני תבשילים
מותר				קדרה בת יומא

3. ש"ך (מלצר) - מי חייב בנטילת ידיים של מים אמצעיים, בין אכילת מאכלי חלב לאכילת מאכלי בשר?

האוכל - לכוי"ע חייב בנטילה זו.

השמש - ש"ך ב"י ורמ"א - פטור [וכן פסק הזבחי צדק (מא)].

רמ"א ש"ך (כא) - חייב [וכן פסק הפרי חדש (כא)].

הל' בשר בחלב "ושנחנם" - שיהיו מחודדים בפיד

סעיף ד - 1. שיורי פת, 2. מפה, 3. סכין בשרית.

1. **שיורי פת** - שאכלם עם גבינה, צריך לסלקם מעל השולחן כשאוכל בשר.
2. **מפה** - שאכלו עליה בשר, אסור לאכול עליה גבינה (תי' לרמב"ן).
3. **סכין בשרית**:
 - א. סכין בשרית, **אין לחתוך בה גבינה אפילו צוננת**, וכן **אין לחתוך בה לחם שרוצה לאוכלו עם חלב**.
 - ב. **נעיצה: מעיקר הדין - בשנועץ** סכין בשרית בקרקע קשה, מותר לחתוך בסכין:
 - ☞ ט"ז (ו) - אף **גבינה** מותר, [אך לחיתוך לחם - די בקינוח הסכין].
 - ☞ ש"ך (כב) - דווקא **לחם** מותר לחתוך בסכין זו, אך אין לחתוך גבינה בסכין זו.
 - ג. **מנהג** - [שלא להסתפק בעיצת הסכין, אלא] שיהיו סכינים נפרדים לבשר ולגבינה, ונהגו לסמן את הסכין החלבית.

לפי המנהג למה אין להשתמש בסכין הבשרית, אף שנעצה?

- ☞ ט"ז (ו) - **בגבינה - אין להשתמש** בסכין הבשרית, אף שנעצה.
- אך לחיתוך לחם שרוצה לאכול עם גבינה - די בקינוח הסכין.**
- ☞ ש"ך (כב) - **בין לחיתוך לחם [הניחיל] בין לגבינה - אין להשתמש** בסכין הבשרית אף שנעצה, ובשעת הדחק - יעשה כעיקר הדין.

סי'פנן י"ז - דיני כחל

סעיף א - מה דין הכחל [=הדד של בהמה] - **לבשלו או לצלותו** (שו"ע כרמב"ם):

1. **בלא לקרוע את הכחל - האם מותר לבשלו או לצלותו?**
מהתורה - מותר.
מדרבנן - אסור, בין בכחל של בהמה קטנה שאינה מניקה ובין בכחל של גדולה המניקה.
2. **בשקרע את הכחל - מותר לבשלו או לצלותו, בתנאי שקרע את הכחל כדלקמן:**

לבשלו לבדו בפני עצמו	לבשלו עם בשר	לבשלו לבדו בפני עצמו	לכתחילה
קורע קצת את הכחל וממרק את החלב	קש"ע וט"ב את הכחל מותר לבשלו אף עם בשר	מותר	בדיעבד [כשלא קרע את הכחל]
מותר	אף שיש 60 כנגד הכחל: הכחל - אסור, ושאר הבשר - מותר	אף שאין 60 כנגד הכחל	

סימנד: קש"ע וט"ב - פירושו קורעו שתי וערב וטחו בכותל.

3. **כחל מן המניין** - ודי ב-59 כנגדו, כדי להתיר את התבשיל, אך **הכחל - אסור**.
4. **כחל שנפל לקדרה שנייה - אף בקדרה ב' צריך 60 כנגדו, אלא שיש לחלק:**
אם בקדרה הראשונה היה 60 כנגדו - הכחל מצטרף בקדרה השנייה למניין 60.
אם בקדרה הראשונה לא היה 60 כנגדו - בזה נחלקו האם בקדרה השנייה הכחל מצטרף למניין 60:
 ☞ **שו"ע כרמב"ם** - הכחל מן המניין ודי ב-59 כנגדו.
 ☞ **רמ"א כרשב"א** - הואיל ובקדרה הראשונה נאסר הכחל מצד הדין, הילכך בקדרה השניה, הכחל לא מן המניין וצריך 60 כנגדו.
5. **האם אנו אומרים חנ"ן באיסורי דרבנן? (ט"ז ד)**
 ☞ **רמב"ם, שו"ע ופרי חדש** - אין חנ"ן באיסורי דרבנן.
 ☞ **רשב"א, רמ"א ופרי מגדים** - יש חנ"ן באיסורי דרבנן.
6. **משערים את גודל הכחל כמות שהוא עכשיו לפנינו בזמן הבישול** - ולא כגודל שהיה לו בעת שנפל לקדרה.

עיקרי מבחן השולחן

הלכות
מליחה ובשר בחלב

שאלות לחזרה
ממבחני הסמכה
ל"יורה יורה"

[ומראי מקומות לתשובות]

לפי סדר הסימנים
והסעיפים,
שיועילו מאוד לנבחני
"יורה יורה"

לתשומת לב הלומדים: לקמן מובאות מאות שאלות שרובן הופיעו במבחני הסמכה ל"יורה יורה",
בחלק זה - ערכנו את השאלות לפי סדר הסימנים והסעיפים, והוספנו עליהן ציונים ומראי מקומות לתשובות.

תלמודו בידו - קיצור "עיקרי השולחן"

עיקרי מבחן השולחן

תוכן מפורט להלכות מליחה

חלק א' - שאלות לפי סדר הסימנים

- 177....."קנה לך חבר" - מאמר בדבר חשיבות הכתיבה
- 178.....שאלות כלליות בהלכות איסור והיתר
- 178.....שאלות כלליות בהלכות מליחה
- 178.....שאלות בהלכות דם
- 179.....דם בעין
- 179.....סימן סט - דיני מליחה והדחה
- 179.....בשר קפוא (סעי' א)
- 179.....הדחה ראשונה (סעי' א)
- 180.....המליחה (סעי' א-ו)
- 180.....בשר שנמלח רק מצד אחד (סעי' ד)
- 180.....הדחה אחרונה (סעי' ז)
- 180.....המלח (סעי' ט)
- 181.....נאמנות נכרי (סעי' י)
- 181.....בשר שבושל בלא מליחה (סעי' י, יא, יד)
- 181.....בשר ששהה ג' ימים (סעי' יב-יד)
- 181.....כבוש (סעי' טו)
- 182.....אין מליחה לכלים (סעי' טז-יח)
- 182.....בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב (סעי' טז-יח)
- 182.....מעשה דרש"י (סעי' כ)
- 182.....סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביחד
- 183.....כבולעו כך פולטו (סי' ע סעי' א, סי' עב סעי' ב)
- 183.....בשר שנפל לציר (סי' ע סעי' ו)
- 183.....סימן עא - דין מליחת הראש, הטלפיים והמוח
- 183.....סימן עב - דין מליחת הלב והריאה
- 183.....דין איסור דבוק (סי' עב סעי' ג, סי' עג סעי' ו)
- 184.....סימן עג - דין צליית הכבד
- 184.....סימן עד - הטחול דינו כשאר בשר, [ודין כליות וביצי זכר]
- 184.....סימן עה - דין מליחת המעינים
- 185.....סימן עו - דין בשר לצלי
- 185.....סדר הכשרת הבשר לצלי לכתחילה ובדיעבד
- 185.....דיני צלייה
- 185.....סימן עז - דין עופות שנמלאו בבשר שלא נמלח
- 185.....סימן עח - שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח
- 186.....חלק ב' - מבחן מסכם על הלכות מליחה
- 188.....תוכן מפורט לשאלות בהל' בשר בחלב

"קְנָה לְךָ חֵבֶר" [חשיבות הכתיבה]

חשוב ללכת את הלימוד ולענות על השאלות (המצ"ב) בכתב ולא להסתפק בלימוד בעל פה, מכמה טעמים:

עיקר הלימוד - כתב המהרש"א בבבא בתרא א/ב "אשרי שבא לכאן ותלמודו בידו": יש לפרש כי עיקר הלימוד ושנעשה בו רושם הוא הלימוד הבא **מכתבת יד** אשר על כן נקראו החכמים סופרים (עכ"ל). וידועה המליצה על המשנה במסכת אבות פ"א מ"ו "קנה לך חבר": אל תקרא "קנה" אלא "קנה" = קולמוס, כלי כתיבה. (ועי' במד"ק כח"א, בכתובות ע"ב, בפסחים נ"א, בחולין ט"א, במאירי סוף מסכת נדה ובשו"ת משנה הלכות ח"ו ס"י קסה ד"ה אהובי). **וסיכום במתכונת של "עיקרי השולחן" - ראה בהערה 1.**

חידוד הנלמד - הכתיבה מסייעת לחדד את הנלמד, כי פעמים נראה לו שהבין, אך כשבא לכתוב הוא מתקשה ומגלה שיש צורך לחדד את לימודו. [הרה"ג מצליח מאזוה זצ"ל הי"ד היה אומר: "ע"י הבעת הדברים **בכתב המחשבה מתבהרת**, ולפעמים אינני מרגיש שיבשו שיש בדברים, רק אחרי שאני מעלה אותם על **הכתב**".]

הרגל בכתיבה - ע"י הכתיבה הולמד מתרגל לסדר כל תשובה **בסדר הנכון**: מהמקורות בגמרא ועד לפסיקות ההלכה. בפרט אלו העומדים להיבחן בכתב, חשוב שיתרגלו לכך מבעוד מועד, כי לעיתים המעמד של שעת המבחן מרגש ומקשה על סידור התשובה ותכנון הזמן כראוי.

טו"ב [17=] עצות ללומדים^{א1}

- א. **סיכום בסמוך לנלמד** - כלומר בגמר לימוד הסעיף או מספר סעיפים, כשהחומר זכור לך היטב, סכם את הנלמד וענה על השאלות, ואל תשאיר זאת לגמר הלימוד או סמוך למועד המבחן, מפאת השכחה המצויה, ועוד שעלול להתברר לך שלא הכנת את עצמך לרמת הבחינה כראוי.
- ב. **קרא את השאלה פעמיים** - כדי לוודא שהבנת היטב את כוונת השאלה.
- ג. **ענה על השאלה בכוחות עצמך** - ורק אח"כ עיין במראי מקומות לתשובות ש"עיקרי השולחן".
- ד. **רשום ראשי פרקים או לפחות נקודות לתשובה** - ורק אח"כ כתוב תשובה מסודרת וברורה, מכיון שפעמים בקריאת השאלה נזכרים בפרטים, וכשבאים לכתוב זה נשכח.
- ה. **התשובה לא תהיה קצרה מדי ולא ארוכה מדי** - פעמים החכמה היא לא 'מה לכתוב', אלא 'מה לא לכתוב'.
- ו. **הקפד על סדר השתלשלות ההלכה** - מהמסד עד הטפחות, לאמור: גמרא, ראשונים, טור, ב"י, שו"ע, נו"כ [ופסקי דורנו במידת האפשר]. ציין היכן התחדש כל דין, האם זה בגמ' או בראשונים וכו', עם מקור מדוייק לדברך [באיה מסכת/דף/עמ'סימן/ע"ן]. בכדי שזו תהיה כעדות שניתן לבדוק אם אפשר להזימה.
- ז. **כתוב בכבוד על המחברים ולא בחריפות** [ועי' ב"לקט הקחמ"ן לרבי משה האגוזי (הל' כבוד חכמים על השו"ע יו"ד) ו"בירוח חיים" גר"ח מוולאז'ין (על מסכת אבות פ"א מ"ד)].
- ח. **הכתב** - נאה, מסודר עם רווח בין הפרשיות, שפה ברורה [שאינה צריכה פירושים], דקדוקי לשון, סימני פיסוק. להימנע ממרכאות ומסימוני פיסוק מיותרים, וכן מראשי תיבות וקיצורים משונים.
- ט. **הבחן בין דין המוסכם להלכה** - לבין דין שיש בו מחלוקת בין השיטות השונות, כגון בין השו"ע לרמ"א.
- י. **מסקנת ההלכה** - חשוב שתופיע בסוף התשובה בקצרה.
- יא. **קרא ובדוק את התשובה** - ורק אח"כ עבור לשאלה הבאה.

עצות לנבחנים [בנוסף להנ"ל]

- ב. **מנוחה ותזונה מספיקה לפני הבחינה.**
- ג. **ארגון הציוד הדרוש למבחן** - כלי כתיבה איכותיים, אוכל, שתייה, אקמול, מטליות לחות, טישו וכיוצ"ב.
- ד. **הקדם למבחן** - ומצא מקום נוח, מואר, מאוורר ושקט שאין בו המולה שתפריע לריכוזך.
- טו. **קרא תחילה את כל השאלות** - סמן את הידועות לך היטב, ענה עליהן תחילה ואח"כ על השאלות הקשות.
- טז. **תכנן את הזמן** - כדי שתספיק לענות על כל השאלות בזמן שהוקצב לך.
- יז. **היה רגוע** - ואל תחשוש, חזק וקוה אל ה' וב"ה תצליח!

¹ **בסיכום תנאי** - השתלשלות ההלכה מהמקורות בגמרא ועד לפסיקת ההלכה. עם התייחסות ל: א. מהו נושא הסוגיה? ב. מהו המקור בגמרא, ומהם שמות התנאים או האמוראים ודעותיהם? ג. מהן שיטות הראשונים והאחרונים? ד. כמי פסק השו"ע וכמי פסק הרמ"א (כאזיה תנא, אמורא, ראשון). ה. מהם הדינים העיקריים שנוספו בנושאי הכלים? ו. מה ההלכה למעשה? **למעוניינים לסכם במתכונת של "עיקרי השולחן"** - כיוון המחשבה לאורך כל הכתיבה צריך להיות: האם נושא זה שייך לעיקר הסעיף, או להרחבה לסעיף. מי שיתמיד בכך ידע להתמקד בעיקר.

^{א1} בעריכת העצות שלקמן נעזרנו בדברי הרה"ג שמואל קדר זצ"ל, ובמאמר "קנה לך חבר" להרה"ג מאיר מאזוה שליט"א.

שאלות כלליות בהל' איסור והיתר [השייכות ליותר מנושא אחד]

1. מנה מקומות שהוזכר בהם כי "אין אנו בקיאים"².
2. מנה מקומות שהוזכר בהם דין נאמנות עכו"ם.³
3. מצאנו חילוקים רבים בין דבר חריף לדבר שאינו חריף, באר ופרט את כל החילוקים הידועים לך.⁴
4. מנה מקומות שהוזכר בהם דין ביחס לכלים.⁵
5. מנה מקומות שהוזכר בהם דין "תתאה גבר".⁶

שאלות כלליות בהלכות מליחה

6. מהו שיעור זמן מליחה⁷, כבישה⁸, צלייה⁹.
7. לפניך תיאור הכשר בשר בצורה אוטומטית, חוה דעתך על התהליך - מה הן הבעיות ומה הן הפתרונות וכיצד תהליך זה עונה על הדרישות ההלכתיות: העופות מונחים על גבי מסילה נוסעת בתוך כלי מלא מים במשך חצי שעה, משם נופלים העופות לכלי מלא מלח ומתערבלים שם בתוך המלח, אח"כ הם נוסעים ע"ג מסילה במשך שעה ומשם נופלים לגי' כלים מלאים במים, בזה אחר זה.¹⁰
8. כלי ששורים בו בשר לפני מליחה מה דינו, ומה הדין באם יחזרו ויישרו בו בשר מעל"ע?¹¹
9. מה ההבדל בין חתיכת בשר שלא נמלחה ונפלה לחתיכות אחרות שנמלחו, לחתיכת בשר ששהתה גי' ימים בלי מליחה ונפלה לחתיכות אחרות, והאם קיים בזה המושג של "חתיכה הראויה להתכבד" - שאפילו באלף לא בטיל?¹²

שאלות בהלכות דם

1. באר ופרט ד' דרגות באיסור דם: א. איסור כרת. ב. לאו. ג. איסור מדרבנן. ד. מותר גם מדרבנן.¹³
2. האם דם שבישלו אסור מהתורה או מדרבנן? הוכח מה דעת השו"ע בזה. ציין לפחות ד' נפק"מ לדינא שיש לנו בזה. מהו שורש המחלוקת, והאם היא גם בדם שיוצא על ידי בישול ומליחה?¹⁴
3. מה דין דם שפרש בחתיכה ממקום למקום? ציין את דעת רבותינו הראשונים, ופסק השו"ע?¹⁵
4. דם שנצרר בחיי הבהמה האם מועיל למולחו?¹⁶
5. ביצה שנמצא בה דם, וכעבור זמן נתערבה בביצים אחרות, מהם צדדי הבעיה, ומהי הכרעת הש"ך בנידון?¹⁷

² שו"ע סימן קה סעי' ד-ט.
³ הדחת בשר: שו"ע סימן סט סעי' י. טעימת קפילא ארמא: שו"ע סימן צח סעי' א.
⁴ פרי מגדים במש"ז סימן סט ס"ק כא, רמ"א סימן סט סעי' ט ובש"ך ס"ק לח, רמ"א סימן קח סעי' א, פרי מגדים במש"ז סימן צה ס"ק א'.
⁵ א. אין מליחה לכלים: רמ"א סימן ע סעי' ב, שו"ע סימן צה סעי' ז, שו"ע סימן קה סעי' יב-יג. ב. הדחת כלי בשרי וחלבי: שו"ע סימן צה סעי' ג-ד, ובש"ך ס"י צד ס"ק טו. ג. כלים שנתערבו: שו"ע סימן קב סעי' ג ובנו"כ. ד. כלי ששרה ששרה בו בשר שלא נמלח: רמ"א סימן סט סעי' א, שו"ע סימן סט סעי' טו.
⁶ במליחה: שו"ע סימן ע סעי' ד, סימן צא סעי' ה, סימן קה סעי' יא. באו"ה: שו"ע סימן צא סעי' ד, רמ"א סימן קה סעי' ג.
⁷ מליחה: סימן סט סעי' ו.
⁸ כבישה: סימן סט סעי' טו.
⁹ צלייה: רמ"א סימן עו סעי' ב ובש"ך.
¹⁰ סימן סט סעי' א, ד, ז, ו.
¹¹ סימן סט סעי' א, טו.
¹² שו"ע סימן סט סעי' יד, ט"ז ס"ק ל"ה.
¹³ סימן סו סעי' א, ט, י. סימן סז סעי' א. פרי מגדים בפתחה להלי מליחה.
¹⁴ פרי מגדים בפתחה להלכות מליחה, ובמש"ז סימן פז ס"ק ו'.
¹⁵ סימן סט סעי' יא, יח ובנו"כ. סימן עו סעי' ב ובנו"כ.
¹⁶ סימן סז סעי' ד.
¹⁷ סימן סו סעי' ד, וכן בילקוט יוסף לסימן סו (חלק ח' עמ' קעט-קפ).

עיקרי מבחן השולחן - שאלות לפי סדר הסימנים בהלי מליחה

6. אדם שמוצא דם בביצת "תנובה" - מה דין הביצה, והאם שאר הביצים שנתבשלו איתה נאסרות?
7. בשר המתבשל בקדרה וחציו חוץ לרוטב, ונפלה טיפת דם על החלק הבולט, מה דין החתיכה והאם יש נ"מ באם הבשר יהיה נצלה בשפוד?¹⁸

דם בעין¹⁹

8. דם בעין שנפל על בשר, מה דין הבשר בכל אחד מהאופנים הבאים: א). נפל עליו הדם אחר ששהה שיעור מליחה. ב). נפל עליו הדם קודם ששהה שיעור מליחה. ג). נפל עליו הדם תוך זמן צלייתו.²⁰
9. למאי נ"מ בין אם אנו קוראים לו "דם פליטה" או "דם בעין"?²¹

סימן סט - דיני מליחה והדחה

בשר קפוא (סימן סט סע' א)

1. מהו לדעתך יסוד ההיתר של בשר קפוא המיובא מחו"ל והאם ניתן למלוח בשר בהיותו קפוא?
2. מה ההבדל בין בשר מלא קרח לבשר קפוא ומהי הבעיה בבשר כזה?
3. באר היטב דין מליחת בשר קפוא בכל אחד מהאופנים הללו: א). נמלח בהיותו קפוא. ב). נמצאה אחר המליחה מקצת חתיכה קפואה. ג). נמלח כדין כשהוא מופשר, אך הוקפא קודם ששהה שיעור מליחה.²²

הדחה ראשונה (סימן סט סע' א)

1. הדחת בשר: באר את כל הטעמים שנמצאו בראשונים להדחה זו. מה הנפק"מ להלכה בין טעמים אלו: מתוך הנפק"מ שביארת, הוכח כיצד הכריעו השו"ע והרמ"א בטעמים אלו.²³
2. מה דין בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה והאם אפשר להתירו לצלי?²⁴
3. בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה ואח"כ הודח ונמלח שנית, א). מה דינו לבישול ולצלי? ב). האם הדין יהיה תלוי בזמן שהיית הבשר במלח וכן בכמות המלח שנמלח? ג). מה הדין כשנתבשל או נצלה בלא שהודח ונמלח שנית?²⁵
- ד). מה דינו כאשר הודח קצת קודם המליחה?²⁶
4. בשר שנטחן בלא הדחה ומליחה, מה דינו? האם יש לו תקנה, ומדוע?²⁷

¹⁸ סימן צב סעי' א-ד, סימן עו.

¹⁹ סימן ע סעי' א, ו.

²⁰ רמ"א סימן ע סעי' ו ובנו"כ.

²¹ רמ"א סימן סימן ע סעי' ו, פרי מגדים בפתיחה להלכות מליחה.

²² רמ"א סימן סט סוף סעי' א' ובש"ד, דגמ"ר, פתי"ש ובאר-היטב.

²³ פרי מגדים בפתיחה להלכות מליחה, ובשו"ע סימן סט סע' א - ב, ועיי' בעיקרי השולחן בראש סימן סט בטבלאות המסכמות נושא זה.

²⁴ שו"ע סימן סט סעי' ב, רמ"א סימן עו סעי' ב ובנו"כ.

²⁵ שו"ע סימן סט סעי' ב, רמ"א סימן עו סעי' ב ובנו"כ.

²⁶ שו"ע סימן סט סעי' ב ובנו"כ, פרי מגדים בפתיחה.

²⁷ שו"ע סימן סט סעי' ד, ילקוט יוסף לסימן סט סעי' נח.

המליחה (סימן סט סע' א-ו)

1. האם חובת המליחה בחולין היא מהתורה או מדרבנן?²⁸
2. מתי אפשר לאכול בשר שנמלח כמות שהוא?
3. באיזה מלח מולחים, בכמה מלח, האם יש למלוח את כל החתיכה, וכמה ישהה במלח מן הדין והמנהג?²⁹
4. חתיכה שנמלחה ושהתה במלחה מעלי"ע וחזרו ומלחה במלח אחר, האם תאסר?³⁰
5. בשר שנמלח והודח, שנגע בבשר המצוי בתהליכי מליחה, במה תלויה מחלוקת הראשונים בזה, וכיצד פוסקים השו"ע, הרמ"א והנו"כ?³¹
6. חתיכה עבה של בשר, האם יש לחתכה לחתיכות קטנות או לא? מהן השיטות בזה?³²

בשר שנמלח רק מצד אחד (סימן סט סע' ד)

1. מה דין בשר שנמלח משני צדדים ולא התפשט המלח בכל מקום?³³
2. מה דין בשר שנמלח רק מצד אחד או עוף שלא נמלח מבפנים?³⁴
3. בשר שנמלח מצד אחד, כיצד פוסקים המחבר ורמ"א לפי הבנת הט"ז והשו"ך?

הדחה אחרונה (סימן סט סע' ז)

1. כמה פעמים צריך להדיח את הבשר אחר המליחה, וכיצד מתבצעת הדחה זו [לכתחילה ובדיעבד]?³⁵
2. מה דין בשר שנתבשל בלי הדחה אחרונה? [האם צריך 60 כנגד המלח או די ב-60 כנגד הדם?] ומה הדין כשנפל לכלי שני שהיד סולדת בו, ולכ"ש שהי"ש בו ויש בו דבר חריף?³⁶
3. מה טעם חומרת הרמב"ם בענין החליטה שאחר המליחה, והאם צריך לחוש לזה לכתחילה, ולמה?³⁷
4. מדוע לא נהגו העולם כחומרת הרמב"ם, אע"פ שהורה הב"י שטוב להחמיר כדעת הרמב"ם במקום האפשר?³⁸
5. מה דין חתיכה שהודחה ונמלחה ובלא הדחה אחרונה חזרו ומלחה פעם שניה, והאם יש הבדל אימתי נמלחה שנית?³⁹
6. מה דין בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה?⁴⁰

המלח (סימן סט סע' ט)

1. מה דין המלח, בתוך זמן המליחה ולאחר זמן המליחה?⁴¹
2. מלח שמלחו בו בשר ונתייבש וחזרו ומלחו בו שנית, האם הבשר מותר, והאם מותר לאכול את המלח?⁴²

²⁸ סימן סט סע' א-ב. פרי מגדים בפתיחה (וראה גם בספר החינוך).

²⁹ סימן סט סע' ג-ד, ו.

³⁰ סימן ע סע' א.

³¹ סימן ע סע' ו.

³² שו"ך סימן סט סע' י"ט.

³³ שו"ע סימן סט סע' ד.

³⁴ פרי מגדים במש"ז סע' י"ג ד"ה כתב הפרי"ח.

³⁵ שו"ע סימן סט סע' ז-ט.

³⁶ שו"ע סימן סט סע' ט ובשו"ך.

³⁷ שו"ע סימן סט סע' יט.

³⁸ שו"ע סימן סט סע' יט.

³⁹ רמ"א סימן ע סע' א, שו"ך סע' ג, ט"ז סע' ב.

⁴⁰ שו"ע סימן סט סע' ט ובנו"כ.

⁴¹ שו"ע סימן סט סע' ט ובנו"כ, שו"ע סימן סט סע' כ ובנו"כ, שו"ע סימן צא סע' ה ובנו"כ.

⁴² רמ"א סימן סט סע' ט ובגרי"א סע' מ"ב ובשו"ך סע' מ'.

נאמנות נכרי (סימן סט סע' י)

1. באילו תנאים אפשר לסמוך על נכרי במליחת הבשר?⁴³
2. האם נכרי המשמש בבית ישראל הנאמן בתנאים המבוארים בהלכה, נאמן רק להדחה או גם לעצם המליחה?
3. מלצר נכרי העובד במסעדה כשרה, ונתן בשר המוכשר לתוך קדרה קודם שהודח ממילחו ע"י המשגיח, ועבר בזה על הוראה מפורשת של הרבנות, האם הוא נאמן לומר שהדחתו קודם הבישול?

בשר שנושל בלא מליחה (סימן סט סע' י, יא, יד)

1. אשה קנתה בשר ובשלה אותו ואינה זוכרת אם מלחה אותו, האם נאמר ספיקא לקולא?⁴⁴
2. בשר שנתבשל בלא מליחה, מה דינו?⁴⁵
3. בשר שנתבשל בלא מליחה ונתערב אח"כ בחתיכות בשר שנמלחו כדין, מה דין התערובת?⁴⁶
4. מה דין בשר שראוי להתכבד ונתערב בחתיכות אחרות:
 - א. אם זו חתיכה ששהתה ג' ימים בלי מליחה.
 - ב. אם זו חתיכה שנתבשלה בלי מליחה?⁴⁷

בשר ששהה ג' ימים (סימן סט סע' יב-יד)

1. בשר ששהה ג"י ללא מליחה, שמלחו עם בשר אחר, מה הדין במקרה שהבשר האחר כבר נמלח והודח ומה הדין כשהבשר האחר עדיין לא נמלח?⁴⁸
2. בשר ששהה ג' ימים בלא הדחה ומליחה, ונצלה: האם מותר לבשלו אח"כ, והאם יש להקל בזה אם לפני הצלייה עבר הבשר את כל תהליך ההכשרה כדרך שאנו מולחים לקדרה (הדחה, מליחה, הדחה)?⁴⁹

כבוש (סימן סט סע' טו)

1. בשר שהושהה במי שרייתו מעת לעת, מה דינו, האם הדין תלוי בכמות המים?⁵⁰
2. מה דין כבד שנכבש במים מעת לעת?⁵¹
3. בשר המלוכלך בדמים האם אומרים בו דין כבוש?⁵²
4. בשר שלא הוכשר ששהה במים מעת לעת, האם זה משנה אם הוא מלוכלך בדם או רק דמו בלוע בו, ומה דינו לצלי?⁵³

⁴³ שו"ע סימן סט סע' י ובנו"כ.

⁴⁴ סימן סט סע' י, ובט"ז שם ובס"ק כ"ד. נקה"כ ס"ק ה'.

⁴⁵ שו"ע סימן סט סע' יא ובנו"כ.

⁴⁶ רמ"א סימן סט סע' יד ובנו"כ.

⁴⁷ שו"ע סימן סט סע' יד ובנו"כ.

⁴⁸ סימן סט סע' יב. ט"ז ס"ק ל"ב ובנקה"כ.

⁴⁹ שו"ע סימן סט סע' יב, ט"ז סוף ס"ק ל"ב.

⁵⁰ סימן סט סע' טו.

⁵¹ רמ"א סימן סט סע' א, שו"ע סימן סט סע' טו, פת"ש סימן עג ס"ק ד, שפ"ד סימן עג סוף ס"ק י' ובסוף סימן סט ס"ק ס'.

⁵² שו"ע סימן סט סע' טו ובנו"כ.

⁵³ סימן סט סע' טו, ש"ך ס"ק ס.

אין מליחה לכלים (סימן סט סע' טז-יח)

1. מה פירוש המושג, ובאיזה הקשר הוא מובא בסימן סט?⁵⁴
2. פרט ובאר את הנפק"מ לדינא היוצאות מדין זה.
3. האם דין זה נוהג גם בכלי עץ או כלי חרס?⁵⁵
4. כלי מנוקב שמלחו בו בשר, האם מותר להשתמש בו בחם ובצונן?⁵⁶

בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב (סימן סט סע' טז-יח)

1. מה דין הבשר?⁵⁷ והכלי?⁵⁸
2. מהו שיעור הזמן שצריך הבשר לשהות בכלי כדי שיאסר?⁵⁹
3. מהו שיעור הבשר הנאסר, האם רק מה שבתוך הציר, או כל החתיכה (ובמה תלויה מחלוקת הראשונים בזה), ומה הדין בחתיכה שנמצאת ע"ג החתיכה שבקדרה?⁶⁰
4. מהו שיעור המלח שנמלח בו הבשר כדי שיאסר, האם אפילו בשיעור מליחה לצלי, או רק בשיעור מליחה לקדרה?⁶¹

מעשה דרש"י (סימן סט סע' כ)

1. מהו מעשה דרש"י? באר את שיטות הראשונים בזה (להקל או להחמיר), פרט מהם הנפק"מ היוצאות ממעשה דרש"י ואת פסק ההלכה.

סימן ע - דין מליחת הרבה בשר ביחד

1. **מליחת כמה חתיכות בשר יחד**
 - (א). באר ג' טעמים להיתר זה!
 - (ב). האם הם מוסכמים על כל השיטות?
 - (ג). מה הני"מ בטעמים אלו לדינא?⁶²
2. בשר כשר וטרף שנמלחו יחד, האם הבשר נאסר, ומה הדין כשאחד מהם מלוח ונוגעים זה בזה?⁶³
3. דגים שנמלחו בכלי הבלוע איסור, האם הם נאסרו?⁶⁴
4. דגים ועופות שנמלחו זה עם זה, מה דין העופות והדגים, ומדוע?⁶⁵

⁵⁴ סימן סט סע' טז, ט"ז ס"ק לט, מ. ש"ך ס"ק סז.

⁵⁵ ט"ז ס"ק מג, ש"ך ס"ק סו, ע.

⁵⁶ סימן סט סע' יז.

⁵⁷ סע' יח.

⁵⁸ סע' טז.

⁵⁹ סימן סט סע' יח.

⁶⁰ סימן סט סע' יח.

⁶¹ סימן סט סע' יח ובש"ך ס"ק עא.

⁶² סימן ע סע' א ובנו"כ.

⁶³ סימן ע סע' ג-ד.

⁶⁴ רמ"א סימן ע סע' ב, ש"ך ס"ק יג, ט"ז ס"ק ז-ח.

⁶⁵ סימן ע סע' א-ב.

עיקרי מבחן השולחן – מבחן מסכם על הלי מליחה

מבחן מסכם על הלכות מליחה

1. מליחת בשר לפני הבישול, האם היא מן התורה או מדרבנן? ומה הדין בדם שבשלו? ודם שמלחו?¹
2. ציין כמה טעמים להדחה קמייתא, והנפקא-מינה ביניהם.²
3. מה ההבדל בין טעמו של הר"ן לשל הי"א שבמרדכי לגבי הדחה קמייתא?³
4. האם הדחה זו, די לה בהעברת-מים בעלמא או צריכה שרייה במים? ולמה? ומה דעת המחבר בנידון?⁴
5. מהם הטעמים שבגללם מתירים למלוח כמה התיכות בשר ביחד?⁵
6. האם צריך חליטת בשר אחרי המליחה? נמק והסבר שתי השיטות בנידון.⁶
7. הבא שני טעמים להדחה אחרונה והנפ"מ ביניהם.⁷
8. האם מותר לאכול בשר חי בלי מליחה?⁸
9. בשר שנתבשל בלי מליחה ויש ששים כנגד הבשר הזה – מה דין הבשר, מותר או אסור?⁹
10. בשר שנמלח מצד אחד, מתי יש להתירו לאכילה?¹⁰
11. הסבר ונמק (א). חומרת הגאונים לגבי בשר ששהה ג' ימים ללא הדחה ומליחה?
(ב). מה הדין בבשר כזה שנמלח אח"כ בכלי שאינו מנוקב?
(ג). מה ההיתר של בשר קפוא בזמננו?¹¹
12. כבד ששהה ג' ימים – מה דינו?¹²
13. בשר שנמלח רק מצד אחד – מה דינו?¹³ (א). אם עדיין לא נתבשל. (ב). אם כבר נתבשל.
14. האם מותר להניח דגים ליד בשר בשעת מליחתו?¹⁴
15. האם מותר למלוח בשר בסוכר? ומה דינו אם עבר ובישלו?¹⁵
16. באר והסבר את העניין של "מלוח הרי הוא כרותח".¹⁶
17. באר פרטי הדינים של בשר שנמלח בלי הדחה קמייתא.¹⁷
18. בשר שמשופקים בו אם נמלח או לא מה דינו?¹⁸ (א). אם עדיין לא נתבשל. (ב). אם כבר נתבשל.
19. האם נאמן עכו"ם על הדחת ומליחת בשר? והאם ילד קטן נאמן לומר שהדיח את הבשר?¹⁹
20. אם חל יום הג' ביום השבת או יום טוב האם מותר להדיח את הבשר על ידי עכו"ם?²⁰

1 פרי מגדים בפתחה להלכות מליחה.

2 שם ועיין עוד בעיקרי השולחן בראש סימן סט שתי טבלאות לסיכום הטעמים והנפקא מינה ביניהם.

3 שם.

4 שו"ע סימן סט סעי' א' ובנושאי כלים, פרי מגדים בפתחה להלכות מליחה.

5 שו"ע סימן ע"י סעי' א'.

6 שו"ע סימן סט סעי' י"ט.

7 פרי חדש על רמ"א סימן סט סוף סעי' ט', גר"א ס"ק ל"ב.

8 שו"ע סימן ס"ז סעי' ב'.

9 רמ"א סימן סט סעי' יד ובנושאי כלים.

10 שו"ע סימן סט סעי' ד ובנושאי כלים.

11 (א). שו"ע סימן סט סעי' י"ב. (ב). שם בט"ז ס"ק ל"ב.

12 (ג). רמ"א סימן סט סוף סעי' א', פתחי תשובה ס"ק ו', דגמ"ר ס"ק ג', ועי' באגרות משה, יביע אומר ועוד.

13 סימן סט בפתחי תשובה ס"ק כ"ו, מטה יהונתן לשי"ך ס"ק נא, פרי מגדים במשבצות זהב סוף ס"ק ל"ב.

14 שו"ע סימן סט סעי' ד' ובנושאי כלים.

15 שו"ע סימן ע"י סעי' א' - ב' ובנושאי כלים.

16 שו"ע סימן סט סעי' כ' ובנושאי כלים, שו"ע סימן צא סעי' ה' ובנושאי כלים.

17 שו"ע סימן סט סעי' ב' ובנושאי כלים, ובפרי מגדים בפתחה להלכות מליחה.

18 ט"ז בסימן סט ס"ק כד ובנקודות הכסף ס"ק ה'.

19 שו"ע סימן סט סעי' י' ובנושאי כלים.

20 סימן סט בפתחי תשובה ס"ק כט.

עיקרי מבחן השולחן – מבחן מסכם על הלי' מליחה

21. **בשר שלא נמלח ונתערב עם חתיכות מוכשרות** – האם צריך למלוח את כולן או לא? ²¹
22. **מה דין דם בעין שנפל על בשר שהוא תוך שעור מליחה?** ²²
23. **מלח את הלב ולא קרעו** – מה דינו? ²³
24. **מה דין לב שלא קרעו וצלאו עם בשר אחר?** ²³
25. **בישל את הלב בלי קריעה** - האם צריך 60 רק כנגד הדם, או 60 כנגד כל הלב? ²³
26. **מה דין צלי שלא נמלח**, וחתכו על גבי ככר? ²⁴
27. **איך מולחים איברים אלה**: ²⁵ (א). הראש והמוח. (ב). הלב. (ג). הטחול והכבד. (ד). הריאה. (ה). הכחל. (ו). ביצי עופות.
28. **מה דין בשר שהוא תוך שעור מליחה שנפל לציר בכלי שאינו מנוקב?** ²⁶
29. האם מותר לצלות בשר עם כבד יחד? ²⁷
30. **עבר ומלח בשר בכלי שאינו מנוקב** – מה דין הבשר והכלי? ²⁸
31. האם אמרינן חניין במליחה? ²⁹
32. האם ומתי הדחה סותמת את נקבי הפליטה? ³⁰
33. **מה דין כבד שנכבש במים מעת לעת?** ³¹
34. האם מסיח לפי תומו לגבי עכו"ם זה מועיל לדעת השו"ע ולדעת הרמ"א? ³²
35. **אם חתך בשר שהומלח והודח** האם צריך למלוח אותו שוב? ³³
36. **נפלה חתיכה לציר בכלי שאינו מנוקב** ויש ספק אם החתיכה נפלה לציר קודם ששהתה שיעור מליחה או לאחר ששהתה שיעור מליחה - מה דין חלק החתיכה שחוץ לציר? ³⁴
37. **מלח תרנגולת שלמה עם הלב שבתוכה**, האם נחשב הלב כנמלח או לא? ³⁵
38. **מה השיעור של:** ³⁶ (א). כדי נטילה. (ב). כדי קליפה.
39. האם מותר לצלות ביחד בשר עם לב? ³⁷
40. **מהו ההיתר של כבד**, הרי התורה אסרה אכילת דם? ומה הדין אם פירש דם מהכבד, האם נחשב דם שפירש? ³⁸

²¹ ט"ז סימן סט ס"ק ל"ה.

²² רמ"א סימן ע' סעי' ו'.

²³ שו"ע סימן עב סעי' א' - ב' ובנושאי כלים.

²⁴ שו"ע סימן עו סעי' ה'.

²⁵ (א). שו"ע סימן עא סעי' א', ג' ובנו"כ. (ב). שו"ע סימן עב סעי' א' - ב'. (ג). שו"ע סימן עג סעי' א', סימן עד. (ד). שו"ע סימן עב סעי' ד'.

(ה). שו"ע סימן צ"ט סעי' ד', פתחי תשובה סימן סט ס"ק כ"ו. (ו). רמ"א סימן עה סעי' א' ובנושאי כלים. [וע"ע בב"י סי' פז סעי' ה"ד והר"ן].

²⁶ שו"ע סימן ע"ג סעי' ו' ובנושאי כלים.

²⁷ שו"ע סימן עג סעי' ד' ובנושאי כלים.

²⁸ שו"ע סימן סט סעי' יח ובנושאי כלים.

²⁹ ש"ך סימן צב ס"ק טז, רמ"א סימן קה סעי' ט ובדגמ"ר סימן קה ס"ק טז.

³⁰ ט"ז סימן סט ס"ק ט"ז, ועיין שם גם בדברי הש"ך שחולק על כך.

³¹ פתחי תשובה סימן עג ס"ק ד', פרי מגדים במשבצות זהב ס"ק ד' ובשפתי דעת ס"ק י', חוות דעת ס"ק ח' בחידושים.

³² שו"ע סימן סט סעי' י' ובש"ך.

³³ שו"ע סימן סט סעי' ה' ובנושאי כלים, פרי מגדים במשבצות זהב ס"ק ט"ז.

³⁴ שו"ע סימן ע"ג סעי' ו' ובנושאי כלים.

³⁵ שו"ע סימן עב סעי' ב' ובנושאי כלים.

³⁶ (א). שו"ע סימן קה סעי' ד' (משנ"ב סימן תס"א סעי' כ"ד). (ב). ש"ך סימן צו ס"ק כא. פרי מגדים בשפתי דעת סימן צב ס"ק לח.

³⁷ שו"ע סימן עב סעי' ב' ובנושאי כלים.

³⁸ פרי מגדים: בפתחה להלכות מליחה, בשפתי דעת סימן עג ס"ק ב, יד, במשבצות זהב ס"ק א.

תלמודו בידו - קיצור "עיקרי השולחן"

עיקרי מבחן השולחן**תוכן מפורט להלכות בשר בחלב****חלק א' - שאלות לפי סדר הסימנים**

- 189..... **שאלות כלליות בהלכות בשר וחלב**
- 189..... **סימן פז -** באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול
- 189..... דין מכירה לנכרי - הנאה
- 190..... דין מראית עין
- 190..... דין מעמיד
- 190..... **סימן פח -** שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה
- 191..... **סימן פט -** שלא לאכול גבינה אחרי בשר
- 191..... **סימן צ -** דיני כחל
- 192..... **סימן צא -** דין בשר וחלב שנתערבו
- 192..... **סימן צב -** דיני חלב שנפל לקדירת בשר
- 193..... דין חתיכה שחציה ברוטב
- 193..... דין חניין
- 194..... דין חניין בשאר איסורים
- 194..... דין אפשר לסוחטו
- 195..... **סימן צג -** קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב
- 195..... דין כלי חרס
- 195..... דין כיוסי קדירה
- 195..... **סימן צד -** דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר
- 196..... **סימן צה -** דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר - האם מותר לאוכלן עם גבינה (דין נ"ט בר נ"ט)
- 197..... דין הזחת כלים
- 197..... **סימן צו -** דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר
- 197..... דין מליח הרי הוא כרותח
- 198..... **סימן צז -** שלא ללוש עיסה בחלב
- 198..... דין ריחא וזיעה

חלק ב' - מבחן מסכם

- 199..... **מבחן מסכם בהלכות בב"ח מספר 1**
- 202..... **מבחן מסכם בהלכות בב"ח מספר 2**

שאלות כלליות בהלכות בשר בחלב

1. באר בקצרה (בדיני בב"ח בלבד) באילו אופנים: לא מועיל ששים, צריך ששים, צריך נטילת מקום, צריך קליפה, צריך הדחה.
2. בשר עוף שנתבשל בחלב, האם מותר לבטלו לכתחילה?¹
3. אם בישל ירקות בקדרה חלבית בת יומא ולאחר מכן בישל בקדרה בשר, האם הקדרה נאסרת?²
4. מה דין בשר צלי קר שנפל עליו חלב, או כשהבשר עצמו נפל לחלב?³
5. תבלין שנדוך במדוכה של בשר בת יומא, האם מותר לאוכלו בחלב ומה הדין במדוכה שאינה בת יומא?⁴
6. בשר שנפל לחלב, מה דינו: א). כאשר הוא בשר חי. ב). כאשר הוא בשר מתובל בתבלין. ג). כאשר הוא בשר צלי.⁵
7. לחם שחתכו בסכין בשרית (נקיה), האם מותר לאוכלו לכתחילה עם חלב?⁶

סימן פז - באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול

1. אילו דברים אסורים משום בב"ח: מדאורייתא, מדרבנן, ומשום מראית העין, ומהי הנ"מ לדינא בין שלוש הדרגות הללו?⁷
2. בשר וחלב שנכבשו או נמלחו ביחד, האם הם מותרים בהנאה?⁸
3. האם יש איסור בב"ח כאשר הבשר או החלב מבהמה טמאה?⁹
4. האם החלב הנמצא במעי בהמה מוגדר כחלב לעניין בשר בחלב?¹⁰
5. מה מקרי ביצים גמורות שמותר לאוכלן בחלב, והאם ההגדרה שווה לגבי איבר מן החי?¹¹ מה הטעם להבדל שבין שני האיסורים הללו?¹²
6. הכובש בשר בחלב האם חייב משום "לא תבשילי"¹³
7. הכובש בשבת, האם חייב משום מבשל?¹⁴

מכירה לנכרי - הנאה

1. צלה חתיכת בשר על האש ונשפך עליה חלב, האם מותר למכור לנכרי, והאם ישנתנה הדין כאשר הבשר טוגן ולא נצלה?¹⁵
2. חוה דעתך: האם מותר למכור לנכרי קדרה בת יומא הבלועה מבוי"ח?¹⁶

1 ט"ז סימן צא ס"יק ד'.
 2 ט"ז סימן צג ס"יק ב' ובנקה"כ.
 3 סימן צא סעי' ז ובנו"כ.
 4 סימן צו סעי' ג ובש"ד ס"יק י"ט.
 5 סימן צא סעי' ז ובנו"כ (וכן בסעי' ד).
 6 סימן פט סעי' ד ובנו"כ, סימן צו סעי' ה.
 7 סימן פז סעי' א - ח.
 8 סימן פז ש"ד ס"יק א'.
 9 סימן פז סעי' ג.
 10 סימן פז סעי' ט.
 11 סימן פז סעי' ה.
 12 סימן פז ט"ז ס"יק ו, ש"ד ס"יק ט.
 13 סימן פז ש"ד ס"יק א'.
 14 פמ"ג במש"ז סימן קה סוף ס"יק א'.
 15 פמ"ג במש"ז ס"יק א', רעק"א ס"יק א', פתי"ש ס"יק ג'.
 16 פתי"ש ס"יק ח'.

עיקרי מבחן השולחן - שאלות לפי סדר הסימנים בהל' בשר בחלב

3. מסעדה יהודית המיועדת לנכרים בלבד, האם מותר לה למכור כריך של נקניק עוף (כשר) עם גבינה, והאם יש לחלק בזה כשהנקניק והגבינה צוננים או כשאחד מהם חם?
4. בשר עוף שמתבשל בקדרה ונשפך לתוכו חלב ואין ס' כנגדו, האם מותר למוכרו לנכרי?¹⁷

מראית עין

1. מהם הכללים (באיזה מקרים חוששים) לגבי איסור מראית עין באכילת בבי"ח?
2. האם באיסור דרבנן חוששים למראית עין?¹⁸
3. האם מותר לאכול נקניק צמחי בארוחה חלבית, והאם מותר לטגן אותו בחמאה?¹⁹
4. האם מותר למרוח מרגרינה על לחם ולאכלו עם בשר?²⁰
5. האם מותר לשתות קפה עם תחליף חלב בארוחה בשרית?²¹
6. חלב שקדים - האם מותר לאוכלו עם בשר, ומה ההבדל בינו לבין דם דגים וחגבים לעניין אכילה?²²
7. האם יש הבדל בין חלב אשה שנופל לקדרה לבין חלב זכר?²³
8. האם בחלב בהמה טמאה ובבשר בהמה טמאה יש לחוש למי"ע?²⁴

מעמיד²⁵

1. מה דין גבינה שהעמידה במעמיד נבילה, במעמיד מבשר וחלב, במעמיד של איסור והיתר ביחד?
2. איסור והיתר שגרמו להעמיד, האם זה דומה ממש לשאור של תרומה וחולין שהחמיצו עיסה?
3. איסור והיתר שהעמידו מאכל מסויים, אימתי הוא נאסר? והאם יש נ"מ בין מעמיד בקיבה כשרה למעמיד בקיבת נבלה?
4. זה וזה גורם בדבר המעמיד: אם יש באיסור לבד כדי להעמיד אבל למעשה סייע גם ההיתר להעמיד, מה דינו?
5. מה ההבדל בין העמיד גבינה בעור קיבת כשרה לבין העמיד בקיבת טריפה?
6. דבר המעמיד: א). מדוע אינו מתבטל אפילו באלף? ב). האם איסור דבר המעמיד נוהג גם כשהעמידו בדבר האסור מדרבנן? ג). האם איסור זה וזה גורם נוהג באיסור דבר המעמיד? ד). האם הוא מדבר תורה או מדברי סופרים? ה). האם הוא נוהג רק בשאר איסורים, או אפילו באיסור בבי"ח?²⁶
7. האם מותר להעמיד חלב בעור קיבה יבשה, במעיים יבשים? ומה ההבדל באם העמיד בבשר כשרה לבשר נבלה?

סימן פח - שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה

1. כשרוצה להעלות על אותו שולחן בשר וגבינה - מה ההבדל בין שולחן **שאוכל** עליו לשולחן **שסודר** עליו את התבשיל, לפי סימן פ"ח סעי' א', ומהו הטעם להבדל?
2. סכס את המקרים המובאים בסימן פ"ח סעי' א' וב' (ובנו"כ), שיותר להעלות בשר וגבינה על אותו שולחן?

¹⁷ סעי' ג' ובנו"כ.

¹⁸ סעי' ג', ד', ו'.

¹⁹ סעי' ג' ובנו"כ [נבידון דידן - פוסקי זמנינו (הגרע"י, הרב ואזנר) התירו כיון דמינכר לכל דהנקניק הוא צמחי].

²⁰ סעי' א.

²¹ סעי' ג', ד'.

²² סעי' ג' ובנו"כ.

²³ סעי' ד', ו' ובנו"כ.

²⁴ סעי' ג' ובנו"כ.

²⁵ סימן פז סעיפים ט - יא ובנו"כ.

²⁶ פמ"ג בפתחה לתערובות ח"ג פ"א ד"ה ודבר, מגן אברהם או"ח סימן תמ"ב סעי' ט'.

עיקרי מבחן השולחן - שאלות לפי סדר הסימנים בהלי' בשר בחלב

סימן פט - שלא לאכול גבינה אחרי בשר

1. מהן שיטות הראשונים לגבי המתנה בין בשר לחלב?²⁷
2. הבא ארבעה דינים אשר יכולים להיות נ"מ לדניא בין שיטת רש"י והרא"ש (משיכת טעם), לבין הרמב"ם (מפני הבשר שבין השיניים), ולאור זה נסה להוכיח מהי שיטת הטור והשו"ע בזה מעיקר הדין, ולחומרא.²⁸
3. האם אחר 6 שעות צריך לקנח את החורים שבין שיניו, ומה הדין כשמרגיש בשר בין השיניים?²⁹
4. האוכל גבינה קשה הנסרכת בשיניים ומושכת טעם בפה כמו בשר, האם צריך להמתין אחריה 6 שעות כדי לאכול בשר?³⁰
5. עקרת בית שטעמה מרק עוף בזמן בישולו, האם אסור לה לשתות חלב?³¹
6. ממתי מונים 6 שעות בין בשר לחלב, האם מסיום האכילה או מתחילתה?³²
7. האם השעות שיש להמתין הן שעות זמניות או לא?³³
8. האוכל בשר ורוצה אח"כ לאכול תבשיל שנתבשל בקדרה חלבית ב"י, האם צריך להמתין 6 שעות?³⁴
9. אכילת גבינה אחרי בשר חיה ועוף: "תנא אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורין" מה פירוש המושג "באפיקורין" והאם מדובר על אכילת העוף לפני הגבינה?³⁵
10. מדוע לא צריך להכשיר שיניים תותבות בין אכילת בשר לחלב? (ענה מסברא)³⁶
11. האם מותר לאכול מאכל חלבי בתוך סעודה בשרית, לאחר שהמתין 6 שעות?³⁷
12. האם צריך לעשות הרחקה אחרי אכילת תבשיל חלבי או בשרי? מה דעת שו"ע ורמ"א בנידון?

סימן צ - דיני כחל

1. הסבר את שיטת רש"י ור"ת בעניין הכשר כחל. כיצד מכריעים המחבר והרמ"א?³⁸
2. מפני מה כחל עצמו מן המניין?³⁸

²⁷ סימן פט סעי' א.

²⁸ סעי' א – ב ובנו"כ.

²⁹ סימן פט ברמ"א סעי' א' ובש"ך ס"ק ד'.

³⁰ סימן פט סעי' ב, ט"ז ד, מערכת השולחן הערה 19 בשם החת"ס, ש"ך י"ז בשם רש"ל. ראה בעיקרי השולחן עמ' 164 מחלוקת:

הגר"ש אלישיב, ׀ והילקוט יוסף.

³¹ סעי' ג ובנו"כ.

³² סימן פט ברמ"א סעי' א', דגמ"ר ס"ק א'.

³³ פת"ש ס"ק ג', ילקוט יוסף לסימן פט.

³⁴ סימן פט סעי' ג.

³⁵ סימן פט סעי' א', ועיין ב"עיקרי השולחן" טבלא לסיכום הגמרא.

³⁶ או"ה לרב יצחק יוסף בהוצאת "אור ודרך", מערכת השולחן לסימן פט הערה 5.

³⁷ ש"ך ה.

³⁸ סעי' א, ועיין ב"עיקרי השולחן" טבלא לסיכום השיטות בדן כחל.

מבחן מסכם מספר 2 - הלכות בשר בחלב

1. מנה את **הקולות**, הנזכרות בסימן פ"ז, **שיש בבשר עוף** לעומת בשר בהמה⁵¹
2. באר את כל הפרטים בדין **נ"ט בר נ"ט**⁵²
3. באר והסבר את כל הפרטים **בדין טיפת חלב שנפלה על דופן קדרה עם בשר**⁵³
4. **העמיד גבינה בעור קיבה נבלה**, טרפה או טמאה. פרט ונמק את חילוקי הדעות בנדון⁵⁴
5. טעה והסיר **כיסוי מעל קדרה בשרית ורותח והניחו על קדרה חלבית ורותח** – מה דינם של הכיסוי, הקדרה והתבשיל?⁵⁵
6. ברר את דין **אכילת בשר אחרי גבינה קשה**⁵⁶
7. נחלקו הפוסקים מה טעם **האיסור של אכילת חלב אחרי בשר**. ציין את מקור הדין. והסבר את מחלוקתם בנידון, וציין את ההבדל המעשי שבין שתי הדעות⁵⁷
8. הסבר, האם יש איסור של **בישול אחר בישול** בבשר בחלב?⁵⁸
9. ברר את פרטי הדינים⁵⁹:
 - א) האם אמרינן **צלי כבישול** ומאי נפקא מינה?
 - ב) האם אמרינן **טיגון כבישול** ומאי נפקא מינה?
10. באר את דין **המעושן והמבושל בחמי טבריה**:
 - א) האם אסורים בהנאה?
 - ב) אם אסורים בהנאה, האם הוא מדרבנן או מדאורייתא?⁶⁰
11. באיזה מקרה יש **לנעוץ את הסכין "בקרקע קשה"**, ובאיזה מקרה די **"בקיננון יפה"**⁶¹
12. מה הדין במבשל בשר⁶²: **א. במי חלב. ב. בחלב מתה. ג. בחלב טרפה. ד. בחלב של בת פקועה.**
13. האם אמרינן **חתיכה נעשית נבלה** בשאר איסורים או דווקא בבשר בחלב – באר את פרטי המחלוקת והסברא בזה בין השו"ע והרמ"א?⁶³
14. האם אומרים **חני"ג** בבשר וחלב שאיסורו מדרבנן לדעת השו"ע?⁶⁴
15. **בשר בלוע בחלב שנפל שנית לחלב**, האם החלב נעשה נבלה לדעת השו"ע?⁶⁵
16. **כלי שבלע דבר איסור בחמין**, האם מותר להשתמש בכלי זה למאכל צונן לח?⁶⁶
17. מה הדין **בטיפת חלב שנפלה על גבי כיסוי הקדרה**?⁶⁷

51 סימן פז, בעיקר סעיפים ג-ד.

52 שו"ע סימן צה סעי' א - ב ובנושאי כלים.

53 שו"ע סימן צב סעי' ה-ז ובנושאי כלים.

54 שו"ע סימן פז סעי' ט-י'א ובנושאי כלים.

55 רמ"א סימן צג סעי' א ובש"ך.

56 רמ"א סימן פט סעי' ב, ט"ז ס"ק ד, ש"ך ס"ק ז.

57 שו"ע סימן פט סעי' א.

58 פרי מגדים במשבצות זהב סימן קה סוף ס"ק ב, רעק"א סימן פז ס"ק א.

59 רעק"א סימן פז ס"ק א, פתחי תשובה ס"ק ג, פרי מגדים במשבצות זהב ס"ק א.

60 שו"ע סימן פז סעי' ו, גר"א ס"ק יג.

61 שו"ע סימן פט סעי' ד ובנושאי כלים.

62 סימן פז סעיפים: ג, ו, ח.

63 שו"ע סימן צב סעי' ד ובנושאי כלים.

64 שו"ע סימן צ סעי' א ובט"ז ס"ק ד, וברעק"א ס"ק ב.

65 שו"ע סימן צד סעי' ב, סימן קג סעי' ז ובש"ך.

66 שו"ע סימן צא סעי' ב ובנושאי כלים.

67 שו"ע סימן צב סעי' ה-ז ובנושאי כלים.

18. טעה והכניס כף חלבית לתוך קדרה בשרית רותחת: 68.
- (א) מה הדין כשהכניס את הכף פעמיים או יותר?
- (ב) איך משערים בנוגע לחתיכה?
- (ג) מה דין התבשיל שבקדרה?
- (ד) האם צריך להגעיל את הכף?
19. באר את כל הפרטים בטיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר שבקדרה: 69.
- (א) כשכולה חוץ לרוטב.
- (ב) כשמקצתה בתוך הרוטב. התייחס לדעת ר"י ולדעת רש"י, וכן לפסק השו"ע והרמ"א.
20. באר והסבר את פרטי הדינים בבשר רותח שחתכו בסכין חולבת: 70.
- (א) האם צריך 60 כנגד הסכין או כנגד השמנונית שעל הסכין?
- (ב) אם יש 60, האם צריך גם כדי נטילה או די בכדי קליפה.
21. בישל זגים בקדרה שצלו בה בשר, ונתנם בכותח - מה דין הדגים והרוטב? 71.
22. מים שחוממו בקדרת חלבית - מהו לערום על כלי בשרי? 72.
23. האם בשר בחלב נאסר בהנאה על ידי מליחה או על ידי כבישה? 73.
24. אם נכבש בשר בחלב מעת לעת, ובישלו אח"כ, האם נאסר על ידי הבישול גם בהנאה? 74.
25. אם עבר וצלה את הכחל עם בשר - מה דין הבשר ומה דין הכחל? 75.
26. חוה דעתך האם מותר להשתמש בתנור בעל תא אחד לאפיית בשר וחלב? 76.
27. האם צריך להמתין שש שעות אחרי אכילת כחל? 77.
28. מה דין בצל או ירקות בלועים מבשר: (א) כשבישולם בקדרה חלבית. (ב) כשבישולם בחלב עצמו. 78.
29. האם מותר לבשל בשר בחלב הנמצא בקיבה? 79.
30. תרנגולת שהטילה ביצה בקליפה רכה, האם מותר לאוכלה בחלב? 80.
31. אדם יחיד שאוכל בשר על השולחן - מתי מותר לו להעלות על אותו שולחן גבינה? 81.
32. אדם שאכל תבשיל פרווה שהתבשל בקדרה בשרית שלא היה בה בשר - האם צריך להמתין 6 שעות? 82.
33. חלב שנשפך על בשר, ושניהם צוננים - מה דינם? 83.

68 שו"ע סימן צד סעי' ב, סימן צח סעי' ד ובנושאי כלים.
 69 שו"ע סימן צב סעי' א-ד ובנושאי כלים.
 70 שו"ע סימן צד סעי' ז ובנושאי כלים.
 71 שו"ע סימן צה סעי' א-ב ובנושאי כלים.
 72 רמ"א סימן צה סעי' ג ובנושאי כלים.
 73 ש"ך סימן פז ס"ק א, רמ"א סימן פז סעי' א, שו"ע סימן פג סעי' ג, ש"ך ס"ק ב, ט"ז ס"ק א.
 74 שו"ע סימן קה סעי' א ובנושאי כלים.
 75 שו"ע סימן צ סעי' א.
 76 שו"ע סימן צב סעי' ח, שו"ע סימן קח סעי' א-ב, ילקוט יוסף לסוף חלק י סימן פט סעי' פז-צ, "עיקרי השולחן" סימן פז עמ' 148.
 77 לפי בן איש חי (בהלכות כחל שנה ב') - צריך להמתין 6 שעות.
 78 שו"ע סימן צד סעי' ו ובנושאי כלים.
 79 שו"ע סימן פז סעי' י ובנושאי כלים.
 80 שו"ע סימן פז סעי' ה ובפתחי תשובה ס"ק יב.
 81 שו"ע סימן פח סעי' א.
 82 שו"ע סימן צה סעי' א-ב ובנושאי כלים.
 83 שו"ע סימן צא סעי' ד ובנושאי כלים.

עיקרי מבחן השולחן - מבחן מסכם על הלי' בשר בחלב

34. מה דין מאכל שצריך להסיר ממנו כדי קליפה, ועבר ובישלו מבלי להסיר כדי קליפה?⁸³
35. האם אמרינן חנ"נ בבשר בחלב שאיסורו מדרבנן – לדעת השו"ע?⁸⁴
36. האם יש חילוק בין איסור כחוש לאיסור שְׁמֵן?⁸⁵
37. ציין את המקור, וברר את הסברות והפולגתא בעניין?⁸⁶
- א. טעם כעיקר. ב. איסור דבוק. ג. נותן טעם לפגם. ד. איסור המעמיד.
38. מה דין בשר צלי צונן שנפל לתוך חלב רותח?⁸⁷
39. מתי אמרינן את הדין של "תתאה גבר", והאם יש חילוק בדין "תתאה גבר" בין אם האיסור הוא מחמת עצמו או אם הוא איסור בלוע?⁸⁸
40. האם יש חילוק לעניין "מליח כרותח" בין תוך שיעור מליחה לאחר שיעור מליחה? פרט את השיטות בנידון?⁸⁹

84. שו"ע סימן צ סעי' א, ט"ז ס"ק ד, רעק"א ס"ק ב.

85. שו"ע סימן קה סעיפים ד-ט ובנושאי כלים.

86. א. שו"ע תחילת סימן צח, פרי מגדים בפתיחה. ב. רמ"א סימן צב סעי' ד.

87. שו"ע סימן קג סעי' א-ב. ד. שו"ע סימן פז סעיפים ט-יא.

88. שו"ע סימן צא סעי' ז ובנושאי כלים.

89. שו"ע סימן צא סעי' ד, ט"ז ס"ק ה ובפמ"ג במשבצות זהב שם.

שו"ע סימן צא סעי' ה, ש"ך ס"ק יא, פרי מגדים בשפ"ד ס"ק יא.

נושאי הסעיפים

הלכות מליחה

סימן ס"ט - דיני מליחה והדחה

- 5 סעי' א - הדחה ראשונה.....
- 6 סעי' ב - בשר שמלחו בלא להדיחו תחילה.....
- 7 סעי' ג - סוג המלח שצריך למליחה.....
- 8 סעי' ד - כיצד צריך למלוח את הבשר? סימנך ב"צ"ע.....
- 9 סעי' ה - בשר שחתכו אחר מליחה - האם צריך לחזור להדיח ולמלוח את מקום החתך?.....
- 9 סעי' ו - כמה זמן צריך הבשר לשהות במלח?.....
- 10 סעי' ז - הדחה אחרונה [שאחר מליחה] - כוללת ניפוץ או שטיפה + 2 הדחות.....
- 11 סעי' ח - בשר שהדיחו בכלי בלא ניפוץ או שטיפה - מה דינו בדיעבד?.....
- 12 סעי' ט - בשר שבושל בלא להדיחו ממלחו.....
- 13 סעי' י - נאמנות גוי.....
- סעי' יא - בשר שבלא למולחו ביטלו - מה דינו בדיעבד?
מה דין בשר שנמלח כראוי ולא שהה שיעור מליחה וביטלו? (רמ"א)
- 14 מה דין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה וביטלו? (רמ"א).....
- 15 סעי' יב - בשר ששהה 3 ימים מעת לעת בלא מליחה.....
- 16 סעי' יג - בשר ששהה 3 ימים - מקרים שבהם אפשר להקל לבטלו.....
- 17 סעי' יד - בשר ששהה 3 ימים (שאסור בבישול, ומותר בצלי) ונתערב בחתיכות אחרות (שמותרות בבישול).....
- 18 סעי' טו - בשר כבוש במים מעת לעת - מה דינו?
סעי' טז - 1. מליחה - אין מולחין אלא בכלי מנוקב.
2. כלי שאינו מנוקב שמלחו בו ונאסר - מהו לאכול ממנו?
3. מהו למלוח בקערה שנאסרה מחמת דם? (רמ"א).....
- 19 סעי' יז - כלי מנוקב שמלחו בו - מהו לאכול ממנו רותח?.....
- 20 סעי' יח - דין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב.....
- 21 סעי' יט - חליטה - האם צריך לחלוט את הבשר לאחר המליחה וההדחה?.....
- 22 סעי' כ - דין מלח או ציר שיצא לאחר שיעור מליחה (מעשה רש"י).....
- 23 סעי' כא - כשאין מלח - צולה את הבשר על מנת שיוכל לבטלו.....
- 24

סימן ע"ב - דיני מליחת הרבה בשר יחד

- סעי' א - 1. מותר למלוח כמה חתיכות בשר יחד.
2. מהו למלוח בשר פעמיים בלא להדיחו באמצע?
3. אסור למלוח בשר או עופות עם דגים, ומה הדין כשעבר ומלחם יחד?.....
- 25 סעי' ב - דגים שמלחם עם בשר עוף - מתי הם נאסרים ומתי הם מותרים?.....
- 27 סעי' ג - בשר כשר שמלחו עם בשר טרף - כששניהם היו כחוששים.....
- 28 סעי' ד - בשר כשר שמלחו עם בשר טרף - כשאחד מהם היה שגון.....
- 29 סעי' ה - מהו להשאייר בשר במליחתו הראשונה לאחר 12 שעות?.....
- 30 סעי' ו - 1. מהו ליתן בשר שנמלח (שפולט דם) בסמוך לבשר שבולע דם? (שו"ע). [נושאים 3-8: ראה בספר].
2. בשר שנפל לציר בכלי מנוקב - מתי מועיל להדיחו ולמולחו שנית להפליט מה שבלע? (רמ"א).....
- 31

סימן ע"א - דין מליחת הראש הטלפיים והמות

- 35 סעי' א - מליחת הראש.....
- 35 סעי' ב - מליחת הטלפיים.....
- 36 סעי' ג - 1. מוח הראש מתי מותר בבישול? 2. מליחת עצמות.....

סימן ע"ב - דין מליחת הלב והריאה

- 37 סעי' א - ה"ל - צריך לקורעו לפני שמולחו.
- 38 סעי' ב - מה דין לב שלא קרעו?
- 40 סעי' ג - בכל עוף יש 60 כנגד לבו, דין דבוק.
- 41 סעי' ד - ריאה.

סימן ע"ג - דיני צליית הכבד

- 42 סעי' א - בישול - מתי מותר הכבד בבישול?
- 43 סעי' ב - הליטה - כבד שחלטו האם מותר לבשלו?
- 44 סעי' ג - צלייה - כשאוכל את הכבד צלוי, האם צריך לקרוע את הכבד לפני צלייתו?
- 45 סעי' ד - שפוד - צליית כבד עם בשר.
- 46 סעי' ה - מליחה - מליחת כבד עם בשר.
- 47 סעי' ו - כבד שנמצא בעוף.

סימן ע"ד - הטחול דינו כשאר בשר

- 49 סעי' א - דין הטחול, כליות וביצי זכר.

סימן ע"ה - דין מליחת המעיים

- 50 סעי' א - דין מליחת בני מעיים.
- 52 סעי' ב - מהו למלוח בני מעיים [בלא שומן], עם שאר בשר?
- 52 סעי' ג - שומן הכנתא - האם מותר בבישול ע"י חיתוך ומליחה?

סימן ע"ו - דין בשר לצלי

- 53 סעי' א - 1. האם צלי צריך מליחה? 2. דם בעין - שנפל על צלי ממקום אחר.
- 54 סעי' ב - הדחת צלי.
- 56 סעי' ג - ורידים.
- 57 סעי' ד - שפוד - מה דין שפוד שצלה בו בשר שלא נמלח? (סימנך שש"א - סכין שפוד אין להשהות).
- 58 סעי' ה - ביכר - שנטף עליה מוהל מצלי שלא נמלח - מתי הכיכר מותרת?
- 59 סעי' ו - בי דוגי - מתי מותר לאסוף שומן, מתחת לצלי שלא נמלח?

סימן ע"ז - דין עופות שנמלאו בשר שלא נמלח

- 60 סעי' א - מולדיתא - עוף/גדי שממולא בשר שלא נמלח.

סימן ע"ח - שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח

- 62 סעי' א - בשר שלא נמלח שנטפו בצק וצלאו - אסור.

נושאי הסעיפים

הלכות בשר בחלב

סימן פז - באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול?

- סעי' א - מה כולל איסור בשר בחלב? (סימנך אה"ב)..... 64
- סעי' ב - בכל בשר (של בהמה טהורה) ובכל חלב (של בהמה טהורה) יש איסור בשר בחלב. 65
- סעי' ג - האם יש איסור בב"ח: 1. כשהבשר או החלב מבהמה טמאה, 2. בבשר חיה ועוף, 3. בדגים וחגבים 66
4. בחשש למראית עין?..... 66
- סעי' ד - מראית עין - באיזה חלב חוששים למראית עין?..... 68
- סעי' ה - בייציה שנמצאת בעוף, מתי מותר לאוכלה בחלב?..... 69
- סעי' ו - ג' סוגי פטורים בב"ח - שמהתורה לא לוקה עליהם, (אך אסורים מדרבנן, לפי ש"ך יג). 70
- סעי' ז - 1. בישול שלילי בחלב אסור מהתורה. 2. עוד פטורים מבב"ח, אך אסורים מדרבנן 72
- סעי' ח - נסיוני דחלבא - אסור מהתורה. זמני חלב - אסור מדרבנן. 72
- סעי' ט - חלב הנמצא בקיבה מהו לבשלו בבשר?..... 73
- סעי' י - חלב שנכבש ונמלח בקיבתו מהו להעמיד בו גבינה (מחוץ לעור הקיבה)?..... 74
- סעי' יא - 1. מהו להעמיד גבינה בעור קיבה? 2. דין זה זה גורם - מותר. 75

סימן פח - שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה

- סעי' א - האזכר, אפילו (בשר חיה או) עוף, אסור להעלות על שולחן שאוכל בו גבינה..... 76
- סעי' ב - אנשיים, לאילו אנשים אסור לאכול בשר וחלב על אותו שולחן?..... 77

סימן פט - שלא לאכול גבינה אחרי בשר

- סעי' א - בשר < גבינה - אכל בשר מתי מותר לאכול גבינה?..... 78
- סעי' ב - גבינה < בשר - אכל גבינה מתי מותר לאכול בשר?..... 79
- סעי' ג - תבשיל - כשאכל תבשיל בשרי או תבשיל חלבי, כיצד עליו לנהוג?..... 81
- סעי' ד - 1. שיווי פת, 2. מפה, 3. סכין בשרית..... 82

סימן צ - דיני כחל

- סעי' א - מה דין הכחל (= החד של הבהמה) - לבשלו או לצלותו..... 83
- סעי' ב - מהו המנהג בכחל?..... 86
- סעי' ג - סכין, בלי, שפוד - בשריים: מותר לחתוך/לית, לצלות - כחל בהם..... 88
- סעי' ד - צליית/מליחת כחל עם בשר..... 89

סימן צא - דין בשר וחלב שנתערבו

- סעי' א - בשר וגבינה [צוננים] שנגעו - מותרים..... 90
- סעי' ב - אין להניח מאכל היתר לח וצונן [כגון מאכל מבושל שאין דרך להדיחו] בכלי איסור צונן..... 91
- סעי' ג - לחם - שלא יגע בבשר או בגבינה..... 92
- סעי' ד - "תתאה גבר" - דין בשר וחלב שהתערבו..... 93
- סעי' ה - "מליח כרותח" - בשר וגבינה מלוחים וכחושים שנגעו זה בזה..... 94
- סעי' ו - מליח שמן - אוסר עד 60..... 97
- סעי' ז - בשר שנפל לגבינה שנאכלת מחמת מילחה..... 98
- סעי' ח - מה דין בשר וחלב, שנמלחו או נכבשו יחד?..... 98

סימן צב - דיני חלב שנפל לקדרת בשר

- סעי' א - מה דין חלב רותח שנפל לתוכו כזית בשר? (גוש שנפל לנוזל)..... 99
- סעי' ב - טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר שבקדרה, (נוזל שנפל על גוש)..... 100
- סעי' ג - דין חנין בבשר בחלב..... 102
- סעי' ד - האם יש דין חנין בשאר איסורים?..... 103

- סעי' ה - מה דין תבשיל בשרי - כשטיפת חלב נפלה על דופן הכלי שאצל האש? 104
- סעי' ו - מנהג העולם - לאסור אף את התבשיל, כשנפלה טיפת חלב על קדרה בשרית כנגד מקום ריקן 105
- סעי' ז - בשעת דחק - התבשיל מותר אף כשנפלה טיפת החלב כנגד מקום ריקן שבקדרה הבשרית החמה 106
- סעי' ח - מחבת עם חלב שנתנה בתנור מתחת לקדרת בשר. 108
- סעי' ט - טיפת חלב שנפלה על כלי, עד כמה הטיפה אוסרת את הכלי? 108

סימן צ"ג - קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב

- סעי' א - קדרה בשרית לא יבשל בה חלב 109

סימן צ"ד - דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר

- סעי' א - התוחב חלק של כף חלבית (בת יומא שהשתמש בה בכלי ראשון) לקדרה בשרית - כנגד מה צריך 60? 111
- סעי' ב - תחב כף חלבית שתי פעמים לקדרת בשר - כמה פעמים צריך 60 כנגד הכף? 112
- סעי' ג - כף חלבית בת יומא שתחבה לקדרה בשרית. 113
- סעי' ד - כף (חלבית) שאינה בת יומא שתחבה לקדרה בשרית 114
- סעי' ה - 1. קדרה חדשה שתחבו לתוכה כף חלבית ואחר כך כף בשרית - מה מותר לבשל בה להבא?
2. קדרה בשרית שבישלו בה מאכלי פרווה ותחבו לתוכה כף חלבית 115
- סעי' ו - ירק (או בצל) שבלע היתר או איסור ונפל לקדרה אחרת - כנגד מה צריך 60? 117
- סעי' ז - 1. בשר רותח שחתכו בסכין חלבית - מה דין הבשר והסכין?
2. מה דין גוש בשר שהיד סולדת בו שנמצא בכלי שני - כשחתכו בסכין חלבית בת יומא? 118
- סעי' ח - פנאד"ש - גבינה שנפלה על פנאד"ש 119
- סעי' ט - מה דין דבש שבושל בכלי בשרי בן יומו ועירו אותו לכלי חלבי בן יומו? 120

סימן צ"ה - דגים וביצה שנתבשלו בקדירה של בשר - האם מותר לאוכלן עם גבינה (דין נ"ט בר נ"ט)

- סעי' א - מתי ניתן לומר נ"ט בר נ"ט - (דהיינו אוכל שבושל מתי ניתן להחשיבו כדבר שנותן טעם בן נותן טעם)? 121
- סעי' ב - 1. ביצה - מתי ניתן לומר נ"ט בר נ"ט בביצה? 2. נ"ט בר נ"ט - מותר לכתחילה או רק בדיעבד?
3. מאכל חריף - לא אומרים בו נ"ט בר נ"ט, ואסור אף בדיעבד 122
- סעי' ג - מה דין כלי בשרי וכלי חלבי שהם כלי ראשון ובני יומן שהודחו יחד בכלי ראשון במים שהידי"ס בהם? 124
- סעי' ד - האם אפר פוגם ממשות של איסור? 126
- סעי' ה - כלי שיש בו גבינה - מהו להניחו סמוך לכלי עם מלח/חומץ, כשהכלים גלויים? 127
- סעי' ו - מהו להניח כלי עם חלב ליד כלי עם בשר בתיבה אחת? 128
- סעי' ז - "אין מליחה לכלים" 128

סימן צ"ו - דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר

- סעי' א - צננון או ירק חריף שנחתך בסכין בשרית - האם מותר לאוכלו בחלב?
וכן צננון שנחתך בסכין של איסור - האם מותר לאכול את הצננון? 129
- סעי' ב - דין ירקות חריפים שווה לדין צננון 131
- סעי' ג - תבלין [חריף] שנדוך במדוכה בשרית, מתי אסור לאוכלו בחלב 132
- סעי' ד - מה דין לימונים או דגים מלוחים (שחריפים רק מעט) שנחתכו בסכין של איסור? 133
- סעי' ה - קישוא, לפת, צננון שחתכם בסכין בשרית, מה יעשה בכדי להתירם באכילה עם חלב? 134

סימן צ"ז - שלא ללוש עיסה בחלב

- סעי' א - שלא ללוש עיסה בחלב 135
- סעי' ב - תנור שטחו בשומן - מה הדרך להכשירו לאפות בו פת? 136
- סעי' ג - מה דין פת שנאפתה עם צלי בשר, או דגים שנצלו עם בשר - בתנור אחד ואינם נוגעים זה בזה? 137

נוטריקונים

לזכירת נושאי הסימנים בשו"ע ומקורותיהם בעל פה

(מאת הרה"ג אהרן אליהו שליט"א, דומ"צ בקרית ארבע ומח"ס רמזים לשולחן ועוד)¹

הלכות מליחה		הלכות בשר בחלב	
סימן, מקור	נוטריקון, נושא הסימן	סימן, מקור	נוטריקון, נושא הסימן
סט (קיג.) חולין	סדר טהרה קודם יגעיל במלח לפני הבישול דיני מליחה והדחה	פז (קטז.) חולין	פסוק זה משולש בתורה: קדירה טעימה והנאה ג' איסורים: בישול, אכילה והנאה באיזה בשר נוהג דין בשר בחלב, והיאך נקרא בישול
ע (קיב.) חולין	עופות קליפה יבליעו בדגים דין מליחת הרבה בשר ביחד	פח (קג.) חולין	פסוק חכמים ואסרו העלאת בשר קרוב לגבינה שלא להעלות בשר על שולחן שאוכלין גבינה
עא רשב"א	עצמות ראש דין מליחת הראש, הטלפיים והמוח	פט (קה.) חולין	פה טהור קביעת הזמן שלא לאכול גבינה אחרי בשר
עב (קטז.) חולין	קורע הלב קריעה טובה דין מליחת הלב והריאה	צ (קטז.) חולין	צילהו, קורעו, טחו דיני כחל
עג (קטז.) חולין	על גחלים - קודם יקרעו ויצלחו ואח"כ יבשלו דין צליית הכבד	צא (קטז.) חולין	צורר אדם בשר וגבינה במטפחת אחת, אך קירובם זהר דין בשר וחלב שנתערבו
עד (קיא.) חולין	עניין דם הטחול - קודם ימלח אותו הטחול דינו כשאר בשר, [ודין כליות וביצי זכר]	צב (קה.) חולין	צנח בשר לקדרת חלב דיני חלב שנפל לקדירת בשר
עה (קיג.) חולין	עקורי הדם קיבה גם דין מליחת המעיים	צג (עה.) עבודה זרה	צירף גם בב"ח בקדירתו, עליו הגעלתה קדירה שבשלו בה בשר לא יבשלו בה חלב
עו (ד.) תוס' חולין ד"ה גסבין	על ון [=שיפוד] ישאב דם דין בשר לצלי	צד (עד.) פסחים	התחוב צד א' של הכף עד לתוך הקדייה דין התחוב כף חולבת בקדירה של בשר
עז (עד.) פסחים	עז עם דברים [=גדי ממולא] דין עופות שנמלאו בבשר שלא נמלח	צה (קיא.) חולין	צלה הדגים בקדירה בשרית - יאכל דין נ"ט בר נ"ט = נותן טעם בר נותן טעם
עח (עד.) פסחים	עיסתו חיבר עם דבק שלא לדבק בצק בבשר שלא נמלח	צו (קיא.) חולין	צונן שקצצו - מתי יאכלו דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר
		צז (לו.) פסחים	צורתו זהר לשנות או להקטין שלא ללוש עיסה בחלב

מותר לצלם עמודים אלו

1. ברם יש מקומות ששינו וערכנו עפ"י הספר "אור עולם" להרה"ג מאיר מרגליות, או עפ"י עצותיו של ידידי הטוב הרב שלמה דיין שליט"א והנלע"ד.
 שים לב! הגמ' בחולין - מובאות בדף ק"ג והלאה. והגמ' בפסחים וע"ז - מובאות בדף ע"ד והלאה.

רשימת ראשי תיבות וקיצורים

<p>ר</p> <p>ראב"ד = רבי אברהם בן דוד ראב"ה = רבי אלעזר בן יואל הלוי ראב"ן = רבי אלעזר בר"נ נתן ראב"ע = רבי אלעזר בן עזריה רא"ה = רבי אהרן הלוי רא"ש = רבינו אשר ר"ב = רבי דוד בן זמרא רוה"פ = רוב הפוסקים רו"ה = רבי רזחיה הלוי ר"ח = ראש חודש, רבינו חננאל רח"ל = רחמנא ליצלן ריב"א = רבי יצחק בר"א אשר ריב"ן = רבי יהודה בר"נ נתן ריב"ש = רבי יצחק בר ששת ריטב"א = רבי יום טוב בן אברהם רי"ף = רבי יצחק אלפסי ריצב"א = רבי יצחק בר אברהם רמ"א = רבי משה איסרליש רמב"ם = רבי משה בן מיימון רמב"ן = רבי משה בן נחמן ר"ן = רבינו גוסים ר"ע = רבי עקיבא רע"א = רבי עקיבא איגר רעק"א = רבי עקיבא איגר ר"ש = רבי שמעון ר"ש = רבינו שמשון רשב"א = רבי שלמה בן אברהם [באן אדורת] רשב"ג = רבי שמעון בן גמליאל רשב"ס = ר' שמואל בר מאיר רש"י = רבי שלמה יצחקי רש"ל = רבי שלמה לוריא רשד"ם = רבי שמואל די מדינה ר"ת = רבינו תם</p>	<p>משא"כ = מה שאין בן משב"ז = משבצות זהב מש"כ = מה שכתב הלוי נוב"י = נודע ביהודה נו"כ = נושאי כלים נט"י = נטילת ידיים נט"ט = נותן טעם נטל"פ = נותן טעם לפגם נ"ל = נראה לי נלע"ד = נראה לעיני דעת נ"מ/נפק"מ = נפקא מינה נק"ה = נטילת יידי, קינוח יידי, החדת פיי. נקה"כ = נקודות הכסף נקוה"כ = נקודות הכסף</p>	<p>ה"ל = הנזכר לעיל הפס"מ = הפסד מרובה הרה"ג = הרב הגאון ו זא"א = ואי אפשר ואכמ"ל = ואין כאן מקום להאריך וה"ה = והוא הדין וכדו' = וכדומה וכו"ב = וכיוצא בזה ונ"ל = ונראה לי וצ"ע = וצריך עיון ז ז"ה = זמן הזה ז"ל = זה לשונו, זכרונו לברכה ח חה"ל = חתיכה הראויה להחבד חו"ד/חו"ד = חוות דעת חנה"מ = חול המועד חו"מ = חושן משפט חזו"א = חזון איש חז"ל = חכמנו זכרונם לברכה חיד"א = חיים יוסף דוד אזולאי חכ"א = חכמת אדם חכ"צ = חכם צבי חנ"ן = חתיכה נעשית נבלה חת"ס = חתם סופר ט טוש"ע = טור ושולחן ערוך ט"ז = טורי זהב י י"א = יש אומרים יב"א = יביע אומר י"ד = יורה דעה י"ט = יום טוב כ כה"ח = כף החיים כו"ע = כולי עלמא כו"ב = כיוצא בזה כנ"ל = כנזכר לעיל ל לכו"ע = לכולי עלמא לכו"ד = למואן דאמר מ מבע"י = מבעוד יום מג"א = מגן אברהם מ"ד = מואן דאמר מהדור"ק = מהדורא קמא מהר"ל = מורנו הרב רבי יעקב לוי [מלין סגל] מהר"ם = מורנו הרב רבי מאיר מו"צ = מורה צדק מוצ"ש = מוצאי שבת מו"ק = מועד קטן מ"מ = מכל מקום, מילימטר מסל"ת = מסיה לפי תומו מוע"ע = מועת לעת</p>	<p>א</p> <p>א"א = אי אפשר אא"כ = אלא אם כן אהע"ז = אבן העזר או"ה = איסור והיתר או"ז = אור זרוע או"ח = אורח חיים אח"כ = אחר כך א"כ = אם כן אע"ג = אף על גב אע"פ = אף על פי אעפ"כ = אף על פי כן א"צ = אין צריך/צריכה א"ר = אמר רב/רבי את"ל = אם תמצוי לומר</p>
<p>ב</p> <p>בא"ח = בן איש חי בב"ח = בשר חבלב בד"ה = בדיבור המתחיל בד"כ = בדרך כלל ב"ה = ברוך ה', בית הלל בה"ג = בעל הלכות גדולות בה"ז = בזמן הזה ב"ח = בית חדש ב"י = בית יוסף ביה"ש = בין השמשות בסה"כ = בסך הכל בע"ה = בעזרת ה' בעה"נ = בעלי הנפש בפני"ע = בפני עצמו ב"ק = בבא קמא ב"ש = בית שמואי</p>	<p>ס</p> <p>סד"ט = סדרי טהרה סה"כ = סך הכל סה"ת = ספר התרומה סי' = סימן/סימנים ס"ל = סבירא ליה/להו סמ"ג = ספק מצוות גדול סמ"ק = ספק מצוות קטן ס"ס = ספק ספיקא סע"י/סעיפים ס"ק = סע' קטן</p>	<p>ג</p> <p>ג"ש = גבעת שאול (ש"ת) ג"י = ג' ימים ג"כ = גם כן גמ"י = גמרא ג"פ = ג' פעמים גה"א = גאון רבי אליהו [מולנא] גה"י = גאון רבי יצחק [יוסף] גרי"ש = גאון רבי יוסף שלום [אלישי] גה"מ = גאון רבי מרדכי [אליהו] גרי"ע = גאון רבי עובדיה [יוסף]</p>	<p>ב</p> <p>בא"ח = בן איש חי בב"ח = בשר חבלב בד"ה = בדיבור המתחיל בד"כ = בדרך כלל ב"ה = ברוך ה', בית הלל בה"ג = בעל הלכות גדולות בה"ז = בזמן הזה ב"ח = בית חדש ב"י = בית יוסף ביה"ש = בין השמשות בסה"כ = בסך הכל בע"ה = בעזרת ה' בעה"נ = בעלי הנפש בפני"ע = בפני עצמו ב"ק = בבא קמא ב"ש = בית שמואי</p>
<p>ש</p> <p>שא"א = שאי אפשר שה"ה = שהוא הדין שו"ע = שולחן ערוך ש"ך = שפתי כהן שלי"ה = שני לוחות הברית ש"ס = ששה סדורים</p>	<p>ע</p> <p>ע"ג = על גבי ע"ז = עבודה זרה, על זה ע"ז = עטרת זהב ע"ז = על ידי זה עיקה"ש = עיקרי השולחן עני"ש = עיין שם ע"כ = על כן עכ"ל = עד כאן לשונו ע"ע = עיין עוד ע"פ = על פי עפ"י = על פי עפ"ז = על פי זה ערוה"ש = ערוך השלחן ע"ש = עיין שם, ערב שבת</p>	<p>ט</p> <p>טוש"ע = טור ושולחן ערוך ט"ז = טורי זהב י י"א = יש אומרים יב"א = יביע אומר י"ד = יורה דעה י"ט = יום טוב כ כה"ח = כף החיים כו"ע = כולי עלמא כו"ב = כיוצא בזה כנ"ל = כנזכר לעיל ל לכו"ע = לכולי עלמא לכו"ד = למואן דאמר מ מבע"י = מבעוד יום מג"א = מגן אברהם מ"ד = מואן דאמר מהדור"ק = מהדורא קמא מהר"ל = מורנו הרב רבי יעקב לוי [מלין סגל] מהר"ם = מורנו הרב רבי מאיר מו"צ = מורה צדק מוצ"ש = מוצאי שבת מו"ק = מועד קטן מ"מ = מכל מקום, מילימטר מסל"ת = מסיה לפי תומו מוע"ע = מועת לעת</p>	<p>ג</p> <p>גב"ש = גבעת שאול (ש"ת) ג"י = ג' ימים ג"כ = גם כן גמ"י = גמרא ג"פ = ג' פעמים גה"א = גאון רבי אליהו [מולנא] גה"י = גאון רבי יצחק [יוסף] גרי"ש = גאון רבי יוסף שלום [אלישי] גה"מ = גאון רבי מרדכי [אליהו] גרי"ע = גאון רבי עובדיה [יוסף]</p>
<p>ת</p> <p>ת' = תשובה/תשובת ת"ה = תורת הבית תה"ב = תורת הבית תה"ד = תרומת הדשן תה"א = תורת הבית הארוך תה"ש = תורת השלמים תו"כ = תורת כהנים תוס' = תוספות תע"ב = תבוא עליו ברכה ת"ק = תנא קמא</p>	<p>פ</p> <p>פ"א = פעם אחת פמ"ג/פרמ"ג = פרי מגדים פס"י = פסוק פקו"נ = פקוח נפש פר"ח = פרי חדש פרש"י = פירוש רש"י פת"ש = פתחי תשובה</p>	<p>ז</p> <p>צל"ח = ציון לנפש חיה צ"ע = צריך עיון</p>	<p>ד</p> <p>דא"ר = דאמו רב/רבי דאל"כ = דאם לא כן דגמ"ר = דגול מרבבה ד"ה = דיבור המתחיל דס"ל = דסבירא ליה/להו דשיל"מ = דבר שיש לו מתירין</p>
<p>ק</p> <p>קי"ל = קיימא לו קמ"ל = קא משמע לן קשו"ע = ק"ט"ב = קורעו שתי וערב וטחו בכותל.</p>	<p>ק</p> <p>קי"ל = קיימא לו קמ"ל = קא משמע לן קשו"ע = ק"ט"ב = קורעו שתי וערב וטחו בכותל.</p>	<p>ז</p> <p>צל"ח = ציון לנפש חיה צ"ע = צריך עיון</p>	<p>ה</p> <p>הגהות אשר"י = ר' ישראל אסר"ל [מקרימיזא] הגר"א = הגאון רבי אליהו [מולנא] הגהמ"י = הגהות מיימוניות הגמ"י = הגהות מיימוניות ה"ה = הוא הדין ה"ז = הרי זה ה"י = הלכה/הלכות</p>

להלן מצורפות כ-50 תמונות כדי שהלימוד בהלכות מליחה יהיה מוחשי וברור יותר.

תודתנו נתונה לאלו שסייעו בכך:

להרה"ג י' מ' לוינגר שליט"א - על רשותו האדיבה לצלם מספרו "מאור למסכת חולין" את 7 התמונות הבאות: 12, 4ג, 9ג, 15ג, 16ג, 17ג, 18ג.

לרשת "בשר הקר" (בשר גלאט למהדרין מן המהדרין), על אדיבותם לצלם את אברי הבהמה ותהליך ההכשרה.

להנהלת משחטת "עוף הבירה" בע"מ (בהשגחת בד"ץ אגודת ישראל), ולרב המשחטה הרה"ג אברהם אקשטיין שליט"א, על שסייע בידי להכין את התמונות של שחיטת העוף והכשרתו.

יהי רצון שלא תצא תקלה מתחת ידינו וידם.

ראשי פרקים: פרק א' - סדר מליחה והדחה בקצרה (סימן סט)

פרק ב' - שלבי הכשרת הבשר, בעזרת טכנולוגיה מתקדמת (סימן סט)

פרק ג' - אברי העוף והבהמה (סימנים עא-עו)

פרוט התמונות

מספר התמונה	נושא התמונה	הסימן והסעיף בשו"ע וברמ"א
פרק א - סדר מליחה והדחה בקצרה (סימן סט)		
1א	השריית הבשר במים לחצי שעה	סימן סט/א
2א	מליחת הבשר מכל צדדיו, והשהייתו במלח לשעה	סימן סט/א, ו
3א	הסרת המלח בניפוץ או שטיפה	סימן סט/ז
4א	הדחה ראשונה של הבשר	סימן סט/ז
5א	הדחה שנייה של הבשר	סימן סט/ז
6א	הדחה שלישית של הבשר (י"א שדי ב-2 הדחות)	סימן סט/ז
פרק ב - שלבי הכשרת הבשר בעזרת טכנולוגיה מתקדמת (סימן סט)		
1ב	בדיקת הסכין	סימן יח
2ב	שחיטה	סימנים א-כח
3ב	הסרת הנוצות במכונה מיוחדת	עיין דרכי משה סי' סח סוף אות ט, שו"ת דברי בניו חלק י"א סי' טז
4ב	חיתוך הכנפיים כדי שהדם יצא במליחה	סימן סה סע' א-ג
5ב	בדיקת וטרירי ובדיקת טרפות	סימנים מא-מג
6ב	בדיקת צומת הגידים מחשש טרפה	סימנים נה-נו
7ב	הוצאת החלקים הפנימיים וניקוי יסודי של העוף (בואקום ובשטיפה) - לפני השריית הבשר במים	
8ב	חיתוך הוורידים שבגורגרת, כדי שהדם יצא במליחה	סי' כב, סי' סה סע' א-ג
9ב	השריית הבשר במים לחצי שעה	סימן סט/א
10ב	ממתין מעט, שייטפטפו המים לפני המליחה	סימן סט/א
11ב	מליחת הבשר מכל צדדיו	סימן סט/א, ד
12ב	למליחה דרוש סוג מלח מיוחד	סימן סט/ג
13ב	המליחה נעשית על גבי כלי מנוקב	סימן סט/טז
14ב	השהיית הבשר במלח לשעה	סימן סט/א
15ב	הסרת המלח ע"י שטיפה או ניפוץ	סימן סט/ז
16ב	3 הדחות לבשר ב-3 תאים נפרדים (י"א שדי ב-2 הדחות)	סימן סט/ז
17ב	צ'ילר בעל 3 תאי הדחה נפרדים	סימן סט/ז

פרק ג - אברי העוף והבהמה (סימנים עא-עו)

מספר התמונה	נושא התמונה	הסימן והסעיף בשו"ע וברמ"א
1ג	מבנה הראש (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עא
2ג	ראש בהמה	סימן עא
3ג	מוח בהמה	סימן עא
4ג	מבנה הלב (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עב
5ג	לב עוף	סימן עב
6ג	לב בהמה מראה חיצוני	סימן עב
7ג	לב בהמה קרוע - מראה פנימי	סימן עב
8ג	ריאות בהמה	סימן עב/ד
9ג	הכבד והטחול (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עג-עד
10ג	טרפש הכבד	סי' לט סע' ז, סי' מא סע' ח
11ג	כבד עוף	סימן עג
12ג	כבד בהמה	סימן עג
13ג	חיתוך כבד שתי וערב לפני צלייתו	סימן עג/א
14ג	טחול	סימן עד
15ג	כליות בהמה (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עד
16ג	אשך של זכר (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עד
17ג	מראה הדקין בבהמה תלויה (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עה
18ג	חלקים פנימיים של עוף (מתוך "מאור למסכת חולין")	סימן עב, עד, עה
19ג	מראה הדקין בעוף	סימן עה
20ג	קורקבן	סימן עה
21ג	שומן	סימן עה/א
22ג	צלייה על גבי רשת או פלטת חום	סימן עו
23ג	צליית "שווארמה"	סימן עו
24ג	מולח מעט לפני הצלייה	סימן עו/א, רמ"א
25ג	צלייה עד שיהיה ראוי לאכילה	סימן עו/ב
26ג	הדחת הבשר לאחר הצלייה	סימן עו/ב, רמ"א
נספחים		
27ג	רגל בהמה	סימן עא/ב
28ג	דגים	סימן עא, פט/ג
29ג	כחל	סימן צ

הבהרה לציבור הלומדים:

התמונות נועדו להמחשה בלבד.
בשאלה הלכתית למעשה,
יש לפנות למורה הוראה מוסמך.

2א מליחת הבשר מכל צדדיו, והשהייתו במלח לשעה (סימן סט/א, 1)

פרק א': סדר מליחה והדחה בקצרה
(סימן סט)

1א השריית הבשר במים לחצי שעה (סימן סט/א)

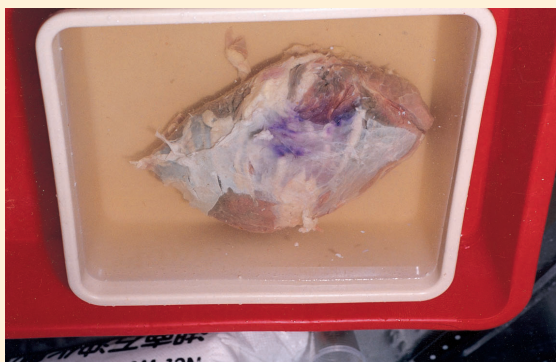
4א הדחה ראשונה של הבשר (סימן סט/1)

3א הסרת המלח בנימוץ או בשטיפה (סימן סט/1)

6א הדחה שלישית של הבשר (סימן סט/1) (י"א שדי בשתי הדחות)

5א הדחה שניה של הבשר (סימן סט/1)

**פרק ב': שלבי הכשרת הבשר
בעזרת טכנולוגיה מתקדמת**

3ב הסרת הנוצות במכונה מיוחדת

2ב שחיטה (סימנים א-כח)

1ב בדיקת הסכין (סימן יח)

5ב בדיקת וטרינר ובדיקת טרפות

4ב חיתוך הכנפיים כדי שהדם יצא במליחה (סימן סה/א-ג)

7ב הוצאת החלקים הפנימיים וניקוי יסודי של העוף (בואקום ובשטיפה) - לפני השריית הבשר במים

6ב בדיקת צומת הגידים מחשש טרפה (סימן נו-נו)

נספחים

27ג רגל בהמה (סימן עא/ב)

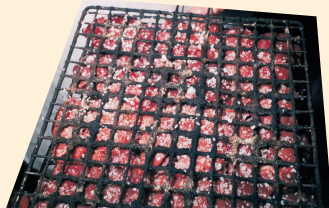

29ג כחל (סימן צ)

כחל-דד הפרה (שמו המסחרי ביו)

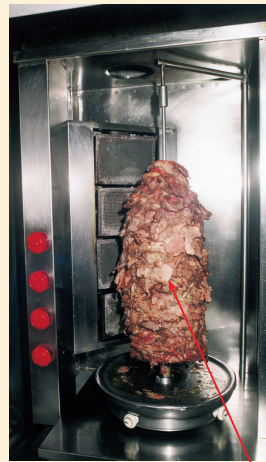
24ג מולח מעט לפני הצלייה (סימן עו/א, רמ"א)

25ג צלייה עד שיהיה ראוי לאכילה (סימן עו/ב)

23ג צלייה ("שווארמה")

הגר"מ אלהו שליט"א אמר לי שאין לצלות (בשר לא מוכשר) במתקן זה, ואף בדיעבד אסור. (וע"ע בילקוט יוסף חלק ח' סימן עו סע' יט)

26ג הדחת הבשר לאחר הצלייה (סימן עו/ב, רמ"א)

28ג דגים (סימן עא, פט/ג)

בס"ד, התשפ"א
סדרת ספרי
מפעל "עיקרי השולחן",
 שיועילו מאוד גם
 לנבחרים לקראת "זורה יורה"

עיקרי השולחן

הלכות מליחה ובשר בחלב
 בתוספת שאלות בהלכות תערובות
 ומראי מקומות לתשובות
 לנבחרים בהלכות איסור והיתר
 מהדורה חמישית

חוברת מבחנים

לנבחרים בהל' איסור והיתר
 בתוספת מראי מקומות לתשובות

עיקרי השולחן

הלכות נדה
 מהדורה חמישית

עיקרי השולחן

הלכות ביקור חולים ואבלות
 מהדורה שנייה

עיקרי השולחן

הלכות חופה וקידושין

תלמודו בידו

הלכות מליחה ובשר בחלב

תלמודו בידו

הלכות נדה
 מהדורה שלישית

תלמודו בידו

הלכות ביקור חולים ואבלות

תלמודו בידו

הלכות חופה וקידושין

"תלמודו בידו"
 הוא קיצור "עיקרי השולחן"

מעלת לימוד הסוגיות ובידור ההלכה

"תנא דבי אליהו כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן העולם הבא
 שנאמר (חבקוק ג) 'הליכות עולם לו' אל תקרי הליכות אלא הלכות" (נדה עג/א)

"כל השונה הלכות' ר"ל שאחר ששנה הסוגיא דרך מחקר ומשא ומתן, מעלה בידו הראוי
 לברור דרך פסק וקובען לעצמו הלכות הלכות, מובטח לו שהוא בן העולם הבא, שעל ידי
 כך מתיישר בהוראה יפה יפה, ונמצא מוכה את הבריות בהוראותיו ואינו מכשילן כשאר
 התלמידים שאין נוהגין כן. והביאור דרך רמז מדכתוב 'הליכות עולם לו', אל תקרי
 הליכות אלא הלכות, ר"ל אם הוא שונה הלכות על הדרך שביארנו, עולם לו"
 (עכ"ל המאירי סוף מסכת נדה).

בריך רחמנא דסייען

"ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה" (נחמיה ט,ה)

תושלב"ע

עיקרי השולחן

לימוד ושינון
השולחן ערוך ונושאי כליו
עם מקורותיהם בש"ס ובראשונים
 בשיטה יהודית מאירת עיניים המקלה על הזיכרון
 שזכתה להסכמת גדולי הדור ולברכתם

עיקרי השולחן ספרי הלכה

בברכת מרנן ורבנן

הראש לצ"ג הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל
 בעיקר לימוד הלכה צידד שיהיה ממוקד...
 והמאמץ עד הספרות. וזאת עשה המתברר הכל

הגאון רבי מיכל יהודה ליפנקוביץ זצוק"ל
 ראיתו שהצוות נעשו דבר חשוב
 לחזור בקיצור על מה שזכרו בכדי שלא ייטכח
 ודבר בצורה רב שיעורו בכל מה שאפשר

הראש לצ"ג הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל
 עיקר השולחן נערך בסוב טעם ע"י צוות ת"ח...
 והוא קיצור המצוות של השו"ע והרומים עליו וע"י
 זה יוכל הלומד לחזור על לימודו בזמן מועט...

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל
 בחר את ראש מפעל עיקרי השולחן לדגל הוצאת
 הספר על הלכות נדה

הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א
 מתבונן בתוכנית אחד המומחים. אשר הצליח לחזור על
 הרב מהבית בתוכנית אחד המומחים. אשר הצליח לחזור על
 כל הלכות נדה והקטן 420 עמודים מחספר "עיקרי השולחן"
 תוך 14 שעות (דברי הרב הובא בסמוך).

הראש לצ"ג הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א...
 עברתי על ההלכות... ניכר כי התמודדו ועינו...
 וכלי ספק שבים יתנו מהספר...
 ...למפרט ת"ח המומחסים לנתן

הגאון רבי אשר וילניץ ויוסף שליט"א
 ... מכל דה דוד בספר ניכר עמל התורה בענינה
 הלכות אלו וברובן... בשו"ת שספר זה היה לתועלת
 גדולה לכל העוסקים בהלכות המורות אלו...

הגאון רבי חיים מנקוביץ שליט"א
 מעיקר בספרי עיקרי השולחן

בין הרבנים שנתנו את הסכמתם/ברכתם (לפי סדר הא' ב'):

הגאון רבי עזריאל אויערבאך שליט"א, רב "חניכי הישיבות", בית וגן, ירושלים
 הגאון רבי מרדכי אליהו זצוק"ל, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
 הגאון רבי אליהו בקשי דרוון זצוק"ל, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
 הגאון רבי שמאי קהת גרוס הכהן שליט"א, דומ"צ דקהל מוחזיקי הדת
 הגאון רבי משה הלברשטאם זצוק"ל, חבר בד"צ העדה החרדית
 הגאון רבי יצחק טובי' ווייס שליט"א, גאב"ד בד"צ העדה החרדית
 הגאון רבי אשר עפליץ ווייס שליט"א, גאב"ד "דרכי הוראה", ירושלים
 הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, רב שכונת רמת אלחנן, בני ברק
 הגאון רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, הראשון לציון ונשיא מועצת חכמי התורה
 הגאון רבי מיכל יהודה ליפנקוביץ זצוק"ל, ראש ישיבת פוניב' (לצעירים)
 הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א, הראשון לציון והרב הראשי לישראל
 הגאון רבי מנשה קליין [הקטן] זצוק"ל, גאב"ד אוגוואר
 הגאון רבי שריאל הוזנברג שליט"א, גאב"ד בד"צ בני ברק דהגר"ג קרליץ זצוק"ל
 הגאון רבי שמואל אליעזר שטין שליט"א, דומ"צ בד"צ דהגר"ש ואזנר זצוק"ל
 הגאון רבי משה שטנברך שליט"א, ראב"ד בד"צ העדה החרדית
 הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל, ראש ישיבת "תורה אור"

המעלות שבספרים:

- א. סיכום בהיר ותמציתי
- ב. סדר שיטתי
- ג. הגדרת הנושאים העיקריים והמשיבים שבכל סעיף
- ד. השתלשלות ההלכה מהמקורות עד לפסיקתה
- ה. שינון מהיר
- ו. זכירת הלימוד
- ז. הכנה מצוינת לבחינות "יורה יורה"
- ח. תוספת סימונים:
 - סיומן למחיר
 - סיומן למקל
 - סיומן לשיטה שאינה חמומה ואינה מקלה

רח"ב בן ציון 24/8 א', ירושלים, 9542337, טל': 02-65-14-196, דוא"ל: ikarei613@gmail.com

לרכישה: טל' 02-65-14-196
מוקדי הפצה ומשלוחים: טל' 03-67-65-382, 074-703-71-71